

Sytuacja demograficzna województwa lubuskiego w 2020 r.

Demographic situation of Lubuskie voivodship in 2020

Sytuacja demograficzna województwa lubuskiego w 2020 r.

Demographic situation of Lubuskie voivodship in 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze - Lubuski Ośrodek Badań Regionalnych

Statistical Office in Zielona Góra - Lubuskie Regional Research Centre

pod kierunkiem

supervised by

Iwony Goździckiej

Zespół autorski

Editorial team

Elżbieta Adamska, Iwona Goździcka, Agnieszka Karpińska-Pierzak, Zuzanna Sikora, Dorota Szaban

Prace redakcyjne

Editorial work

Edyta Leśniarek

Tłumaczenie

Translation

Dorota Szaban, Iwona Goździcka

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Edyta Leśniarek

Recenzent

Reviewer

Roman Fedak

ISSN 2545-1294

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

www.zielonagora.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208
Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10
Zam. XXX/2020/nakł. 55

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze przekazuje Państwu publikację „Sytuacja demograficzna województwa lubuskiego w 2020 r.,” która jest opracowaniem tematycznym zawierającym podstawowe dane statystyczne dotyczące aktualnego stanu i struktury ludności województwa oraz informacje o przebiegu zjawisk i procesów demograficznych. Publikacja może być użytecznym źródłem informacji przy ocenie aktualnej sytuacji demograficznej województwa, umożliwiającym obserwację kierunku i tempa zachodzących zmian.

Publikacja przedstawia wyniki bilansu ludności, który został sporządzony według stanu w dniu 31.12.2020 r. dla wszystkich jednostek podziału administracyjnego województwa. Bilans ten został opracowany przy przyjęciu za bazę do obliczeń wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2011 r.

Niniejsza publikacja zawiera niezbędne wyjaśnienia metodyczne oraz analizę danych statystycznych.

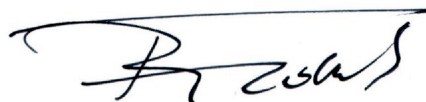
W uwagach metodycznych podano źródło, metody badań oraz ważniejsze pojęcia i definicje prezentowanych wskaźników. Analiza dotyczy obszarów związanych z procesami ludnościowymi w województwie lubuskim – stanu i struktury populacji, statystyki związanej z procesami starzenia się ludności, ruchu naturalnego, charakterystyki małżeństw i rozwodów oraz procesów migracyjnych. Podsumowanie dokonanych analiz zawiera analiza taksonomiczna dotycząca potencjału demograficznego powiatów województwa lubuskiego.

W celu pełniejszego zobrazowania procesów ludnościowych w opracowaniu zamieszczono wykresy i mapy. Opracowanie jest również dostępne w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu. Wersja elektroniczna uzupełniona jest tabelarycznym zestawieniem najważniejszych danych dotyczących ludności w województwie lubuskim w 2020 r.

Przekazując publikację wyrażamy nadzieję, że spełni ona oczekiwania odbiorców, jednocześnie prosimy o nadsyłanie uwag, które postaramy się uwzględnić w kolejnych edycjach.

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze składa podziękowania wszystkim osobom i instytucjom uczestniczącym w pracach związanych z bieżącymi badaniami demograficznymi.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Zielonej Górze

Roman Fedak

Preface

The Statistical Office in Zielona Góra presents, annual publication, titled „Demographic situation of Lubuskie Voivodship in 2020“, which is a thematic study containing basic statistical data on the current state and structure of the population of the voivodship as well as information on demographic phenomena and processes changes. The publication can be a valuable source of information in assessing the current demographic situation of the voivodship, allowing to observe the directions and pace of the changes in this field.

This publication shows the results of the population balance which was done as of December 31, 2020 for all the units of the administrative division of the voivodship. The balance was made taking as the basis for calculations the results of the National Population and Housing Census held on March 31, 2011.

The publication contains essential methodological notes and statistical analyses. The methodological notes provide the source, research methods, major concepts and definitions of the indexes used. The analysis concerns areas related to population processes in the Lubuskie Voivodship – the state and structure of the population, statistics related to the ageing processes of the population, natural movement, characteristics of marriages and divorces, and migration processes. A summary of the analyzes carried out includes a taxonomic analysis of the demographic potential of the powiats of the Lubuskie Voivodship.

In order to provide a complete picture of the subject, diagrams and maps are included. The study is also available in an electronic version on the Office’s website. The electronic version is supplemented with a tabular summary of the most important population data in the Lubuskie voivodship in 2020.

Presenting you this publication I hope it will meet the expectations of the recipients. I will be grateful for any comments that may contribute to the next editions of the publication.

The Statistical Office in Zielona Góra would like to express gratitude to all persons and institutions which contributed involved in current demographic research.

President of the Statistical Office
in Zielona Góra

Roman Fedak

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	13
Symbols. Major abbreviations	13
Synteza	14
Synthesis	16
Rozdział 1. Powierzchnia i liczba ludności	18
Chapter 1. Area and population	18
1.1. Powierzchnia i podział terytorialny.	18
1.1. Area and territorial division	18
1.2. Liczba ludności	19
1.2. Population	19
1.3. Gęstość zaludnienia	20
1.3. Population density.	20
Rozdział 2. Struktura ludności.	22
Chapter 2. Population structure.	22
2.1. Ludność według płci.	22
2.1. Population by sex.	22
2.2. Ludność według miejsca zamieszkania.	23
2.2. Population by place of residence.	23
2.3. Ludność według biologicznych grup wieku.	25
2.3. Population by age groups	25
2.4. Ludność według ekonomicznych grup wieku.	27
2.4. Population by working age groups	27
Rozdział 3. Starzenie się populacji	30
Chapter 3. Ageing processes of population	30
3.1. Miary starzenia się społeczeństwa	30
3.1. Measures of ageing of population	30
Rozdział 4. Ruch naturalny ludności	39
Chapter 4. Vital statistics	39
4.1. Urodzenia żywe.	39
4.1. Live births	39
4.2. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności	42
4.2. Female fertility and reproduction rates of population	42
4.3. Zgony	43
4.3. Deaths	43

Spis treści (dok.)

Contents (cont.)

	Str. Page
4.4. Przyrost naturalny	48
4.4. Natural increase	48
4.5. Przeciętne dalsze trwanie życia.	49
4.5. Life expectancy.	49
Rozdział 5. Małżeństwa, separacje i rozwody	51
Chapter 5. Marriages, separations and divorces.	51
5.1. Małżeństwa zawarte.	51
5.1. Marriages contracted	51
5.2. Separacje.	57
5.2. Separations	57
5.3. Rozwody	59
5.3. Divorces	59
Rozdział 6. Migracje	64
Chapter 6. Migration.	64
6.1. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały	64
6.1. Internal and international migration for permanent residence	64
6.2. Migracje wewnętrzne.	67
6.2. Internal migration	67
6.3. Migracje zagraniczne	70
6.3. International migration.	70
Rozdział 7. Analiza potencjału demograficznego jednostek terytorialnych województwa lubuskiego	74
Chapter 7. Demographic potential analysis of territorial units of the Lubuskie voivodship	74
7.1. Trójkąt Osanna.	74
7.1. Osann Triangle.	74
7.2. Typologia demograficzna gmin według Webba	76
7.2. Webb demographic typology of gminas.	76
7.3. Analiza taksonomiczna	78
7.3. Taxonomic analysis.	78
Uwagi metodologiczne.	81
Methodological notes.	85

Spis tablic

List of tables

	Nr No	Str. Page
Ludność.....	1	20
Population.....	1	20
Ludność według płci (Stan w dniu 31 grudnia).....	2	23
Population by sex (As of 31 December).....	2	23
Ludność według miejsca zamieszkania (Stan w dniu 31 grudnia).....	3	24
Population by place of residence (As of 31 December).....	3	24
Ludność według grup wieku (Stan w dniu 31 grudnia).....	4	25
Population by age groups (As of 31 December).....	4	25
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (Stan w dniu 31 grudnia).....	5	28
Working and non-working age population (As of 31 December).....	5	28
Ruch naturalny ludności (Stan w dniu 31 grudnia).....	6	39
Vital statistics (As of 31 December).....	6	39
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności.....	7	42
Female fertility and reproduction rates of population.....	7	42
Zgony według wybranych przyczyn.....	8	45
Deaths by selected causes.....	8	45
Przeciętne dalsze trwanie życia.....	9	49
Life expectancy.....	9	49
Małżeństwa zawarte.....	10	51
Marriages contracted.....	10	51
Małżeństwa według wykształcenia małżonków w 2020 r.....	11	55
Marriages by education level in 2020.....	11	55
Małżeństwa zawarte według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców w 2020 r.....	12	56
Marriages contracted by previous marital status of bridegrooms and brides in 2020.....	12	56
Separacje.....	13	57
Separations.....	13	57
Rozwody.....	14	59
Divorces.....	14	59
Powierzenie wykonywania władzy rodzicielskiej po rozwodzie w 2020 r.....	15	63
Entrusting the exercise of parental authority after divorce in 2020.....	15	63
Migracje wewnętrzne i zagraniczne.....	16	64
Internal and international migration.....	16	64
Migracje wewnętrzne.....	17	67
Internal migration.....	17	67
Migracje zagraniczne.....	18	70
International migration.....	18	70

Spis tablic

List of tables

	Nr	Str.
	No	Page
Ludność według ekonomicznych grup wieku na podstawie typologii trójkąta Osanna w 2020 r.....	19	74
Population by economic age groups based on Osann triangle typology in 2020.....	19	74
Grupy według poziomu wielkości wskaźnika syntetycznego w 2020 r.	20	79
Groups by the level of synthetic ratio in 2020.....	20	79
Ranking powiatów według wartości potencjału demograficznego w latach 2015-2020.....	21	80
Ranking of powiats by according to the demographic potential in 2015-2020	22	80

Spis wykresów

List of charts

	Nr No	Str. Page
Mediana wieku ludności	1	30
Median of age of population.....	1	30
Mediana wieku ludności według płci	2	31
Median age by sex	2	31
Współczynnik starości demograficznej.....	3	33
Old-age ratio	3	33
Współczynnik starości demograficznej według płci	4	33
Old-age ratio by sex	4	33
Indeks starości	5	35
Ageing index	5	35
Miara podwójnego starzenia	6	36
Double ageing ratio.....	6	36
Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego.....	7	38
Parent support ratio	7	38
Współczynnik małżeństw.....	8	52
Marriage rate	8	52
Struktura nowożeńców według grup wieku i płci w 2020 r.....	9	54
Structure of bridegrooms and brides by age groups and sex in 2020.....	9	54
Mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy	10	54
Median age of bridegrooms and brides at first marriage.....	10	54
Małżeństwa zawarte według stanu cywilnego oraz grup wieku w 2020 r.....	11	56
Marriages contracted by marital status and age groups in 2020.....	11	56
Liczba separacji na 100 tys. ludności.....	12	58
Separation per 100 thousand population	12	58
Współczynnik rozwodów	13	60
Divorces rate.....	13	60
Rozwody według wieku małżonków w momencie orzeczenia rozwodu w 2020 r.	14	61
Divorces by age of spouses at the time of divorce in 2020	14	61
Rozwody według wybranych przyczyn rozpadu pożycia małżeńskiego w 2020 r.....	15	62
Divorces by selected causes of the breakdown of marriage in 2020	15	62
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w 2020 r.	16	63
Divorces by a number for underage children in 2020.....	16	63
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 osób.....	17	65
Internal and international migration net per 1000 population	17	65
Struktura napływu w ruchu wewnątrzwojewódzkim.....	18	68
Structure of inflow in the intra-voivodship movement.....	18	68

Spis wykresów (dok.)

List of charts (cont.)

	Nr No	Str. Page
Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności.....	19	70
Net internal migration per 1000 population.....	19	70
Struktura imigrantów według grup wieku.....	20	71
Structure of immigrants by groups of age.....	20	71
Struktura emigrantów według grup wieku.....	21	72
Structure of emigrants by groups of age.....	21	72
Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności.....	22	73
International migration net per 1000 population.....	22	73

Spis map

List of maps

	Nr No	Str. Page
Podział województwa według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2020 r. (Stan w dniu 31 grudnia).....	1	18
Division of voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2020 (As of 31 December)	1	18
Zmiana liczby ludności według powiatów i gmin w 2020 r.	2	20
Population change by powiats and gminas in 2020.....	2	20
Gęstość zaludnienia według powiatów i gmin w 2020 r. (Stan w dniu 31 grudnia).....	3	21
Population density by powiats and gminas in 2020 (As of 31 December)	3	21
Współczynnik feminizacji według powiatów i gmin w 2020 r. (Stan w dniu 31 grudnia).....	4	23
Femininity ratio by powiats and gminas in 2020 (As of 31 December)	4	23
Ludność w wieku 0-14 lat według powiatów i gmin w 2020 r.	5	26
Population in age 0-14 by powiats and gminas in 2020.....	5	26
Ludność w wieku 65 lat i więcej według powiatów i gmin w 2020 r.	6	27
Population in age 65 and more by powiats and gminas in 2020	6	27
Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów i gmin w 2020 r.	7	29
Dependency ratio by powiats and gminas in 2020	7	29
Mediana wieku według powiatów w 2020 r.	8	32
Median age by powiats in 2020.....	8	32
Współczynnik starości demograficznej według powiatów w 2020 r.	9	34
Old-age ratio by powiats in 2020.....	9	34
Indeks starości według powiatów w 2020 r.....	10	35
Ageing index by powiats in 2020.....	10	35
Miara podwójnego starzenia według powiatów w 2020 r.....	11	37
Double ageing ratio by powiats in 2020	11	37
Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według powiatów w 2020 r.	12	38
Parent support ratio by powiats in 2020.....	12	38
Urodzenia żywe według powiatów i gmin w 2020 r.....	13	41
Live births by powiats and gminas in 2020.....	13	41
Zgony z powodu nowotworów według powiatów w 2019 r.	14	45
Deaths due to neoplasms by powiats in 2019.....	14	45
Zgony z powodu chorób układu krążenia według powiatów w 2019 r.....	15	46
Deaths due to circulatory system diseases by powiats in 2019	15	46
Zgony z powodu chorób układu oddechowego według powiatów w 2019 r.	16	46
Deaths due to respiratory system diseases by powiats in 2019	16	46
Przyrost naturalny według powiatów i gmin w 2020 r.	17	48
Natural increase by powiats and gminas in 2020	17	48
Współczynnik małżeństw według powiatów w 2020 r.	18	53
Marriage rate by powiats in 2020	18	53

Spis map (dok.)

List of maps (cont.)

	Nr No	Str. Page
Rozwody według powiatów w 2020 r.	19	60
Divorces by powiats in 2020	19	60
Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały według powiatów i gmin w 2020 r.	20	66
Internal and international migration for permanent residence by powiats and gminas in 2020.....	20	66
Migracje międzywojewódzkie do i z województwa lubuskiego w 2020 r.	21	69
Intervoivodship migration to and from Lubuskie voivodship in 2020.....	21	69
Kwalifikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku na podstawie typologii trójkąta Osanna w 2020 r.....	22	75
Qualification of powiats by economic age groups based on Osann's triangle typology in 2020.....	22	75
Typy rozwoju ludnościowego gmin według metody Webba w 2020 r.	23	76
Types of population progress in gminas according to Webb's methoda in 2020.....	23	76
Typy rozwoju ludnościowego gmin według metody Webba w 2020 r.	24	77
Types of population progress in gminas according to Webb's method in 2020.....	24	77
Typy rozwoju ludnościowego gmin według metody Webba w 2015-2020.....	25	78
Types of population progress in gminas according to Webb's method in 2015-2020	25	78
Poziom potencjału demograficznego w latach 2015-2020.....	26	80
Level of demographic potential in 2015- 2020	26	80

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. data not available or not reliable.
„W tym” Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
pkt	punkt point

Synteza

Województwo lubuskie, położone w środkowo-zachodniej części Polski, zajmuje obszar 13988 km², stanowiący 4,5% powierzchni kraju. Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. w województwie lubuskim mieszkało 1007,1 tys. osób. Populacja województwa stanowiła 2,6% ogólnej liczby ludności kraju.

Średnia gęstość zaludnienia w końcu 2020 r. w województwie lubuskim wyniosła 72 osoby na 1 km² lokując województwo na 14. miejscu w kraju. Ponad połowę ludności w województwie lubuskim stanowiły kobiety.

W województwie lubuskim, pomimo systematycznego zmniejszania się liczby ludności miast i zasiedlania terenów podmiejskich, utrzymuje się wysoki stopień urbanizacji, na poziomie 64,7%.

Obserwuje się istotne zmiany w strukturze ludności według wieku, wynikające m.in. z przesuwania się osób z wyżu demograficznego lat 50. ub. wieku do starszej populacji. W ogóle ludności województwa zwiększył się udział osób starszych, w wieku 65 lat i więcej, przy spadku udziału osób w wieku 15-64 lata i względnie stałym udziale dzieci i młodzieży (w wieku 0-14 lat).

Intensyfikują się procesy starzenia się ludności. Mediana wieku ludności w województwie lubuskim wyniosła 41,6 lat. Współczynnik starości (udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogóle ludności) osiągnął wartość 18,2%. Udział osób sędziwych (w wieku 85 lat i więcej) w populacji osób starszych (65 lat i więcej) wyniósł 10,1%. Pogorszyła się relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków - w 2020 r. na 100 osób w wieku 0-14 lat przypadało 120 osób w wieku 65 lat i więcej.

Obserwowane przemiany demograficzne wskazują, że obecna sytuacja ludnościowa województwa lubuskiego nie gwarantuje stabilnego rozwoju demograficznego. W 2020 r. współczynnik zgonów ogółem w województwie lubuskim wyniósł 12,5‰ i był wyższy niż w 2019 r. W przeliczeniu na 1000 ludności niższy niż przed rokiem był współczynnik urodzeń żywych. Zmniejszająca się liczba urodzeń i wzrastająca liczba zgonów skutkują stopniowym spadkiem liczby mieszkańców. W województwie lubuskim obserwuje się niekorzystne zmiany w zakresie przyrostu naturalnego, który szybko maleje. Rok 2020 był trzecim z kolei, w którym pogłębił się ubytek naturalny, a współczynnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie minus 4,0‰.

W 2020 r. w województwie lubuskim zawarto 3511 związków małżeńskich, co stanowiło 2,4% związków małżeńskich zawartych w kraju. W odniesieniu do poprzedniego roku liczba zawartych małżeństw spadła o 23,2%, co można tłumaczyć obowiązującymi ograniczeniami związanymi z zapobieganiem rozprzestrzeniania się koronawirusa SARS-CoV-2.

Województwo lubuskie charakteryzuje przewaga małżeństw cywilnych (59,6% ogółu zawartych małżeństw) nad wyznaniowymi. W 2020 r. w województwie lubuskim małżeństwa zawierane po raz pierwszy (kawaler z panną) stanowiły 68,8% związków. W strukturze nowożeńców według grup wieku zmniejszył się udział osób młodych, w wieku do 29 lat (o 23,2 p. proc.), przy wzroście udziału osób w wieku 30 lat i więcej. Wskaźnik ten przyjmuje jedną z wyższych wartości w kraju.

W 2020 r. w województwie lubuskim sądy orzekły o rozpadzie 1145 związków małżeńskich. W odniesieniu do poprzedniego roku liczba rozwodów spadła. W 2020 r. spośród rozwodzących się małżeństw największy odsetek stanowiły rozwody osób, które w momencie zawarcia małżeństwa miały 20-24 lat. Główną przyczyną rozkładu pożycia małżeńskiego w dalszym ciągu była niezgodność charakterów. W 2020 r. spośród rozwodzących się małżeństw największy odsetek stanowiły małżeństwa nieposiadające dzieci.

Wpływ obostrzeń związanych z pandemią przełożył się także na wielkość wskaźników charakteryzujących procesy migracyjne. W 2020 r. napływ ludności do województwa lubuskiego w ruchu wewnętrznym i zagranicznym był niższy niż 2019 r. W rezultacie, podobnie jak w poprzednich latach, wobec utrzymującej się przewagi odpływu ludności nad napływem, saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w 2020 r. było ujemne i wyniosło minus 0,7 tys. osób.

Saldo migracji wewnętrznych w województwie determinują migracje międzywojewódzkie. W 2020 r., podobnie jak we wszystkich latach prezentowanego okresu, napływ ludności do województwa lubuskiego był mniejszy niż odpływ. Odpływ ludności dotyczył głównie województw ościennych – dolnośląskiego i wielkopolskiego.

Z ogółu imigrantów w województwie 97,5% stanowiły osoby przyjeżdżające z krajów europejskich, w tym najwięcej z Niemiec, z Wielkiej Brytanii, z Ukrainy. Z ogółu emigrantów w województwie 96,4% stanowiły osoby wyjeżdżające do krajów europejskich, w tym najwięcej do Niemiec, do Wielkiej Brytanii i do Holandii. W 2020 r. napływ ludności do województwa lubuskiego na pobyt stały z zagranicy był większy niż odpływ za granicę. W rezultacie kolejny rok z rzędu zanotowano nadwyżkę imigracji nad emigracją wyrażoną dodatnim saldem migracji zagranicznych w wysokości 125 osób.

Od 2015 r. do 2018 r. wg klasyfikacji Trójkąta Osanna województwo lubuskie lokowało się w grupie województw młodych demograficznie (typu III). Od 2019 r. można je określić jako stabilne demograficznie, typu IV. Wynika to z większego niż przeciętnie w Polsce udziału osób w wieku produkcyjnym, mniejszego natomiast udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym.

Na podstawie wzajemnego powiązania wskaźników ruchu naturalnego oraz salda migracji w gminach województwa lubuskiego dokonano zaproponowanej przez Webba klasyfikacji gmin. W województwie lubuskim w 2020 r. dominują gminy z niekorzystną sytuacją demograficzną, charakteryzujące się ubytkiem rzeczywistym ludności. Ubytek rzeczywisty ludności odnotowano w większości (63) gmin lubuskich.

Potencjał demograficzny jest istotnym czynnikiem determinującym rozwój regionów. Ogólna miara potencjału demograficznego Z. Hellwiga pozwoliła na wyodrębnienie grup powiatów o zróżnicowanym poziomie rozwoju demograficznego. Pod względem przynależności do wyróżnionych klas potencjału rozwojowego w województwie lubuskim najniższy poziom charakteryzuje powiaty strzelecko-drezdenecki, zielonogórski, żagański i żarski. Powiatami o niskim potencjale rozwojowym są natomiast powiaty krośnieński i nowosolski oraz miasto Gorzów Wlkp. Do kategorii powiatów o wysokim potencjale rozwojowym zaliczają się powiaty sulęciński, międzyrzecki, i wschowski. Powiat gorzowski, słubicki, świebodziński i miasto Zielona Góra reprezentują poziom najwyższy potencjału demograficznego za lata 2015-2020.

Synthesis

Lubuskie Voivodeship, located in the central-western part of Poland, covers an area of 13988 km², which is 4.5% of the country's area. As of December 31, 2020, there were 1007.1 thous. people. The voivodeship's population accounted for 2.6% of the total population of the country. The average population density at the end of 2020 in the Lubuskie Voivodeship was 72 people per 1 km², placing the voivodeship on the 14th place in the country. More than half of the population in Lubuskie are women.

In the Lubuskie Voivodeship, despite the systematic decrease in the number of urban populations and the settlement of suburban areas, a high degree of urbanization remains at the level of 64.7%.

Significant changes in the population structure by age are observed, resulting from the shift of people from the baby boom of the 1950s to the older population. The share of elderly people aged 65 and over in the total population of the voivodeship increased, with a decrease in the share of people aged 15-64 and a relatively constant share of children and adolescents (aged 0-14).

Population aging processes are intensifying. The median age of the population in the Lubuskie Voivodeship was 41.6 years. The old age rate (share of people aged 65 and over in the total population) reached the value of 18.2%. The share of the elderly (aged 85 and more) in the population of older people (65 and more) was 10.1%. The generational relationship between grandparents and grandchildren has worsened - in 2020, per 100 people aged 0-14 there were 120 people aged 65 and more.

The observed demographic changes indicate that the current population situation of the Lubuskie Voivodeship does not guarantee a stable demographic development. In 2020, the total death rate in Lubuskie Voivodeship amounted to 12.5 ‰ and was higher than in 2019. The live birth rate per 1000 population was lower than year ago. The decreasing number of births and the increasing number of deaths result in a gradual decline in the number of inhabitants. In the Lubuskie Voivodeship, unfavorable changes in the population growth are observed, which are rapidly decreasing. 2020 was the third year in a row in which the natural loss deepened, and the natural increase rate was minus 4.0 ‰.

In 2020, 3511 marriages were concluded in the Lubuskie Voivodeship, which constituted 2.4% of all marriages concluded in the country. Compared to the previous year, the number of marriages contracted decreased by 23.2%, which can be explained by the current restrictions related to preventing the spread of the SARS-CoV-2 coronavirus. Lubuskie Voivodeship is characterized by an advantage of civil marriages (59.6% of all marriages concluded) over religious marriages. In 2020, in the Lubuskie voivodeship, marriages contracted for the first time accounted for 68.8% of all relationships. In the structure of newlyweds by age group, the share of young people up to 29 years old decreased (by 23.2 percentage points), while the share of people aged 30 and more increased. This indicator has one of the highest values in the country.

The impact of restrictions related to the pandemic also translated into the size of the indicators characterizing the migration processes. In 2020, the inflow of people to the Lubuskie voivodeship in internal and foreign traffic was lower than in 2019. As a result, as in previous years, in view of the sustained advantage of the outflow of people over the inflow, the balance of internal and foreign migration for permanent residence in 2020. was negative and amounted to minus 0.7 thous. people.

The internal migration balance in the voivodeship is determined by the inter-voivodeship migrations. In 2020, as in all years of the presented period, the inflow of people to the Lubuskie Voivodeship was lower than the outflow. The outflow of population concerned mainly the neighboring voivodeships - Dolnośląskie and Wielkopolskie.

Out of the total number of immigrants in the voivodeship, 97.5% were people coming from European countries, including most of them from Germany, Great Britain and Ukraine. Of the total number of emigrants in the voivodeship, 96.4% were people leaving for European countries, most of them to Germany, Great Britain and the Netherlands. In 2020, the inflow of people to the Lubuskie Voivodeship for permanent residence from abroad was greater than the outflow abroad.

As a result, another year in a row, a surplus of immigration over emigration was recorded, expressed as a positive foreign migration balance of 125 people.

From 2015 to 2018, according to the Osanna Triangle classification, the Lubuskie Voivodeship was in the group of demographically young voivodships (type III). From 2019, they can be described as demographically stable, type IV. This is due to the higher than average in Poland share of working people, and a lower share of people in pre-working and post-working age.

On the basis of the interrelationship between the natural traffic indicators and the migration balance in the gminas of the Lubuskie Voivodeship, the classification of communes proposed by Webb was made. In 2020, in the Lubuskie Voivodeship, communes with an unfavorable demographic situation, characterized by a real loss of population, prevail. The actual loss of population was recorded in the majority (63) of Lubuskie gminas.

Demographic potential is an important factor determining the development of regions. The general measure of the demographic potential of Hellwig made it possible to distinguish groups of powiats with a different level of demographic development. In terms of belonging to the distinguished classes of development potential in the Lubuskie voivodship, the lowest level is found in strzelecko-drezdenecki, Zielona Góra, żagański and żarski powiats. On the other hand, counties with low development potential are krosnienski and Nowosolski powiats and the city of Gorzów Wielkopolski. The category of powiats with high development potential includes sulęciński, międzyrzecki i wschowski. The powiats of Gorzów Wlkp., słubicki, świebodziński and the city of Zielona Góra represent the highest level of demographic potential for the years 2015-2020.

Rozdział 1. Powierzchnia i liczba ludności

Chapter 1. Area and population

1.1. Powierzchnia i podział terytorialny

1.1. Area and territorial division

Województwo lubuskie, położone w środkowo-zachodniej części Polski, zajmuje obszar 13988 km², stanowiący 4,5% powierzchni kraju. Pod względem powierzchni lubuskie zajmuje 13. miejsce w kraju, przed województwem śląskim, świętokrzyskim i opolskim.

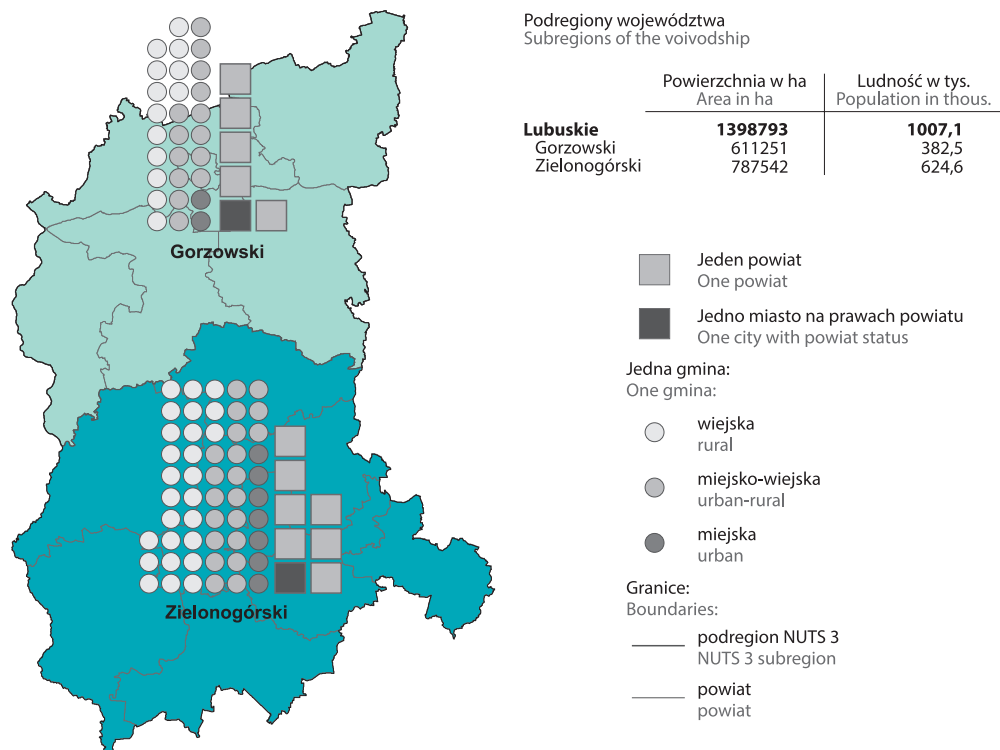
Zgodnie z Klasyfikacją Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), lubuskie wraz z województwami wielkopolskim i zachodniopomorskim tworzy makroregion północno-zachodni. Na obszarze województwa utworzone zostały podregiony:

- gorzowski grupujący powiaty: gorzowski, międzyrzecki, słubicki, strzelecko-drezdenecki, sulęciński oraz miasto na prawach powiatu Gorzów Wlkp., o łącznej powierzchni 6113 km², tj. 43,7% powierzchni województwa ogółem,
- zielonogórski, w skład którego wchodzi powiaty: krośnieński, nowosolski, świebodziński, zielonogórski, żagański, żarski, wschowski oraz miasto na prawach powiatu Zielona Góra, łącznie 7875 km², tj. 56,3% powierzchni województwa.

Mapa 1. Podział województwa według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2020 r. (Stan w dniu 31 grudnia)

Map 1.

Division of voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2020 (As of 31 December)

W 2020 r. struktura administracyjna województwa lubuskiego obejmowała 12 powiatów, 2 miasta na prawach powiatu oraz 82 gminy, z tego 9 miejskich, 34 miejsko-wiejskich i 39 wiejskich. W porównaniu z 2010 r. o 1 zwiększyła się liczba gmin miejsko-wiejskich, natomiast o 2 zmniejszyła się liczba gmin wiejskich. Zmiany te były wynikiem przekształcenia gminy wiejskiej Otyń w powiecie nowosolskim w gminę miejsko-wiejską oraz przyłączenia obszaru gminy wiejskiej do miasta na prawach powiatu Zielona Góra.

Największym obszarowo powiatem był powiat żarski (10,0% powierzchni województwa), następnie krośnieński i międzyrzecki (9,9%). Natomiast najmniejszymi powiatami pod względem zajmowanej powierzchni były powiat nowosolski (5,5%) i wschowski (4,5%) oraz miasta na prawach powiatu: Zielona Góra (2,0% powierzchni województwa) oraz Gorzów Wlkp. (0,6 %).

1.2. Liczba ludności

1.2. Population

Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. w województwie lubuskim mieszkało 1007,1 tys. osób. Populacja województwa, podobnie jak przed rokiem, stanowiła 2,6% ogólnej liczby ludności kraju. Pod względem liczby mieszkańców województwo uplasowało się 15. miejscu w kraju, a mniejszą liczbę ludności zanotowano tylko w województwie opolskim. Na przestrzeni ostatnich 8 lat w województwie lubuskim obserwowano spadek liczby ludności. W końcu 2020 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 4,4 tys. osób (tj. o 0,4%, w Polsce spadek o 0,3%). W odniesieniu do 2010 r. liczba ludności w województwie zmniejszyła się o 16,1 tys. osób, tj. o 1,6% (w Polsce o 264,9 tys., tj. 0,7%).

Ludność (Population) - ogół osób (ogółem lub według określonych cech) zamieszkałych na stałe w danej jednostce administracyjnej i rzeczywiście tam przebywających oraz osób przebywających czasowo ponad 3 miesiące w tej jednostce, których stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju.

W porównaniu z 2019 r. stan ludności w województwie lubuskim zmniejszył się w większości powiatów. W największym stopniu zmniejszyła się liczba ludności w powiatach: międzyrzeckim, strzelecko-drezdeńskim i w Gorzowie Wlkp. Wyjątkiem był powiat gorzowski, w którym odnotowano wzrost liczby mieszkańców o 0,6% oraz powiat zielonogórski, w którym wzrost wyniósł 0,2%.

W stosunku do 2010 r. liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się w 10 powiatach, w tym w m.in. w powiecie żagańskim (o 5,7%), żarskim (o 4,6%), krośnieńskim (o 4,4%) oraz w mieście na prawach powiatu Gorzów Wlkp. (o 1,6%). Wzrost stanu populacji odnotowano w powiecie, gorzowskim (o 5,1%), mieście na prawach powiatu Zielona Góra (o 2,6%) oraz w powiecie zielonogórskim (o 1,0%).

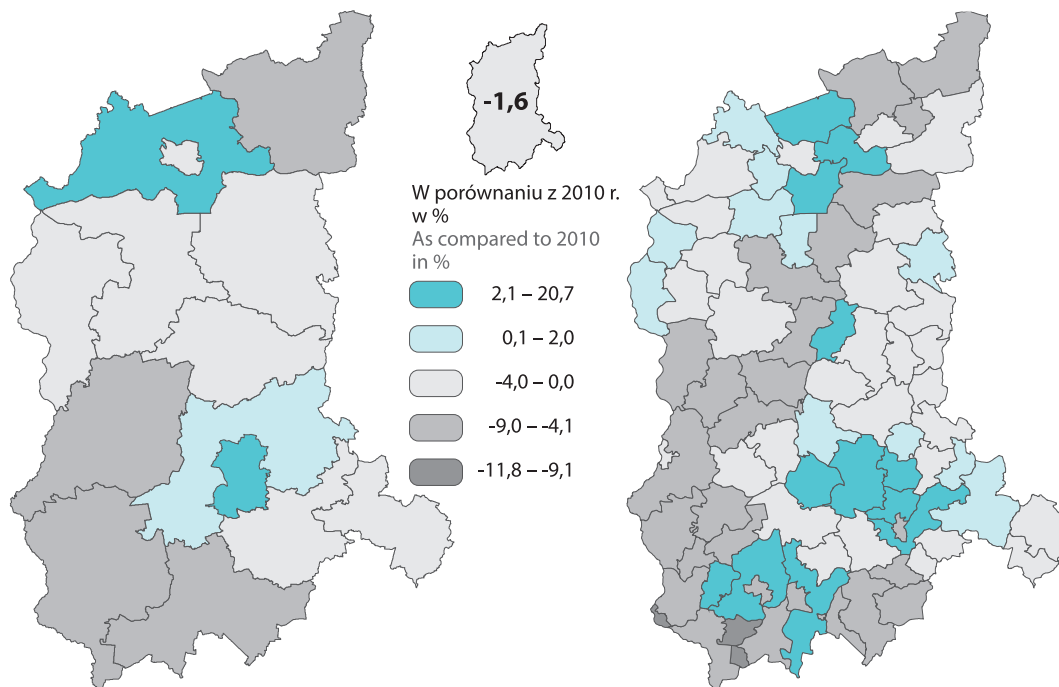
W 2020 r. ponad 26,2% ludności województwa lubuskiego stanowili łącznie mieszkańcy miast na prawach powiatu: Zielonej Góry (140,9 tys. osób) i Gorzowa Wlkp. (122,6 tys. osób). Spośród powiatów najliczniejszy był powiat żarski, który liczył 95,4 tys. osób, tj. 9,5% ludności województwa. Znaczące ze względu na liczbę ludności były także powiaty: nowosolski (85,7 tys. osób), żagański (78,1 tys.), zielonogórski (75,7 tys.) oraz gorzowski (72,3 tys. osób). Najmniejszą liczbę ludności odnotowano w powiecie wschowskim (38,6 tys.) oraz sulęcińskim (35,0 tys.).

W omawianym okresie 64,7% ludności województwa mieszkało na obszarach miejskich. Wśród miast o największej liczbie mieszkańców (oprócz miast na prawach powiatu) znajdowały się miasta w południowej części województwa: Nowa Sól (38,2 tys. osób), Żary (37,1 tys.), Żagań (25,3 tys.) i Świebodzin (21,6 tys.). Znaczną liczbą mieszkańców charakteryzowały się także: Kostrzyn nad Odrą oraz Międzyrzecz (po 17,7 tys.), Słubice i Sulechów (po 16,6 tys.) oraz Gubin (po 16, tys. osób).

Tablica 1. Ludność
Table 1. Population

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
OGÓŁEM w tys. (stan w dniu 31 grudnia) TOTAL in thousands (as of 31 December)	1023,2	1018,1	1011,6	1007,1
Na 1 km ² powierzchni ogólnej Per 1 km ² of total area	73	73	72	72

Mapa 2. Zmiana liczby ludności według powiatów i gmin w 2020 r.
Map 2. Population change by powiats and gminas in 2020

1.3. Gęstość zaludnienia

1.3. Population density

Gęstość zaludnienia (Population density) - liczba ludności przypadająca na 1 km² powierzchni danego obszaru.

Średnia gęstość zaludnienia w końcu 2020 r. w województwie lubuskim wyniosła 72 osoby na 1 km² (przy średniej w Polsce – 122), lokując województwo na 14. miejscu w kraju. Najwyższy poziom wskaźnika zanotowano w województwie śląskim (364 osób), a najniższy w województwie podlaskim (58 osób).

W porównaniu z rokiem poprzednim gęstość zaludnienia województwa lubuskiego pozostała na tym samym poziomie. W 2010 r. na 1 km² przypadały 73 osoby i taki wskaźnik utrzymywał się do końca 2018 r.

W miastach województwa lubuskiego w 2020 r. na 1 km² przypadało średnio 743 osób, a na obszarach wiejskich 27 osób. W porównaniu z 2010 r. wartość wskaźnika zmniejszyła się zarówno w miastach jak i na terenach wiejskich odpowiednio o 14 osób na km² i o 1 osobę na km².

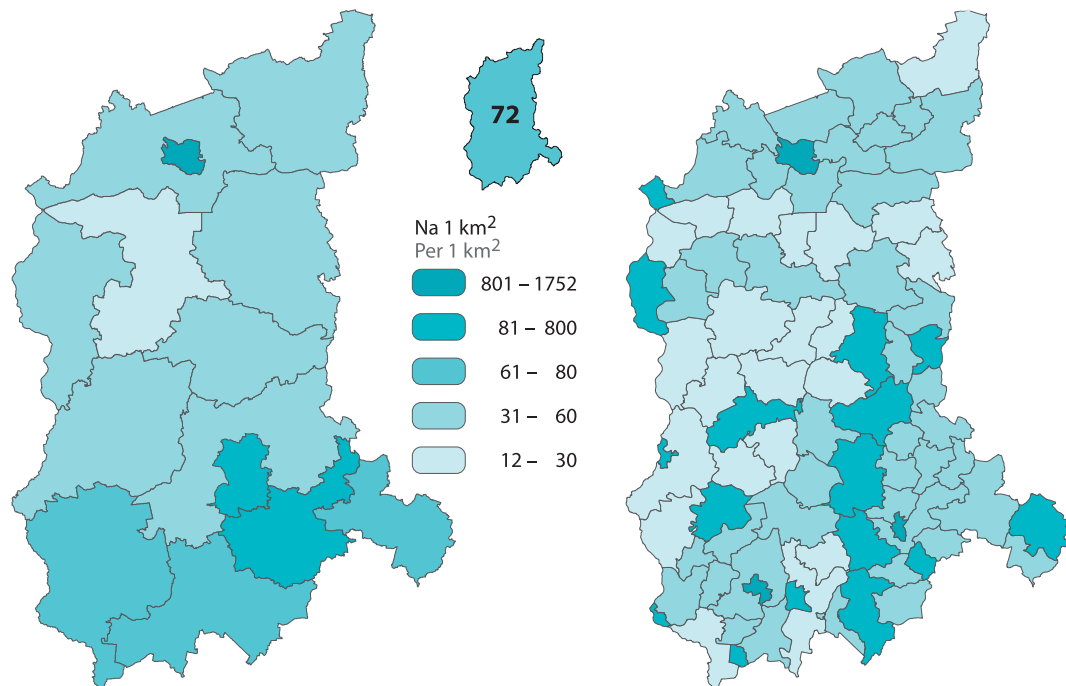
Omawiany wskaźnik wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa. W miastach na prawach powiatu: Gorzów Wkp. i Zielona Góra wyniósł odpowiednio 1430 i 506 osób na 1 km². Wśród powiatów najbardziej zaludniony był powiat nowosolski, gdzie na 1 km² przypadało 111 osób. Wysoka gęstość zaludnienia charakteryzowała także powiaty: żagański i żarski (po 69). Najmniejszą liczbę ludności na 1 km² notuje się w powiecie sulęcińskim - 30 osób. W przekroju gmin województwa największą gęstość zaludnienia odnotowano w gminie miejskiej Nowa Sól, gdzie na 1 km² przypadały 1752 osoby. Wysokie wartości wskaźnika zaludnienia obserwowano również m.in. w gminach miejskich: Żary (1106 osób), Gubin (799) oraz Żagań (626 osób). Najniższą wartość wskaźnika miały gminy wiejskie: Brody (14 osób na 1 km²), Maszewo (13) i Bytnica (12 osób).

W porównaniu z 2010 r. średnia gęstość zaludnienia zmniejszyła się w większości powiatów województwa. Największe zmiany, zaobserwowano w mieście na prawach powiatu Zielona Góra, w którym wskutek włączenia w 2015 r. w obszar miasta gminy wiejskiej, liczba osób na 1 km² zmniejszyła się o ponad 1,5 tys. W kolejnych latach (od 2015 r.) wskaźnik ten w mieście Zielona Góra jednak sukcesywnie wzrastał. Zwiększenie gęstości zaludnienia w porównaniu z 2010 r. odnotowano jedynie w powiecie gorzowskim (o 3 osoby do 60 na km²).

Liczba osób na 1 km² zmniejszyła się w 56 (spośród 82) gminach województwa lubuskiego, w tym we wszystkich gminach miejskich. Największy spadek gęstości zaludnienia zanotowano w gminach miejskich: Nowa Sól (o 103 do 1752 osoby na 1 km²), Żary (o 70 do 1106), Żagań (o 39 do 626) oraz Gubin (o 27 do 799 osoby na km²).

W 14 gminach gęstość zaludnienia wzrosła w porównaniu z 2010 r. Były to zazwyczaj gminy skupione wokół największych ośrodków miejskich. Wzrost wskaźnika charakteryzował gminy wiejskie m.in.: Deszczno (o 10 osób do 60 na km²), Zabór (o 6 do 47), Santok (o 6 do 52) i Kłodawa (o 5 do 37) oraz miejsko-wiejskie: Otyń (o 5 osób do 77 na 1 km²) i Sława (o 1 osobę do 39 na km²). W 11 gminach w województwie liczba osób na 1 km² nie zmieniła się w porównaniu z 2010 r.

Mapa 3. Gęstość zaludnienia według powiatów i gmin w 2020 r. (Stan w dniu 31 grudnia)
 Map 3. Population density by powiats and gminas in 2020 (As of 31 December)

Rozdział 2. Struktura ludności

Chapter 2. Population structure

Ponad połowę ludności w województwie lubuskim stanowią kobiety. Znaczna przewaga udziału kobiet nad udziałem mężczyzn była widoczna szczególnie w strukturze ludności największych ośrodków miejskich, co wiąże się m.in. z rozwojem sektora usług w miastach i migracją zarobkową kobiet do dużych miast.

W województwie lubuskim, pomimo systematycznego zmniejszania się liczby ludności miast i zasiedlania terenów podmiejskich, utrzymuje się wysoki stopień urbanizacji, na poziomie 64,7%. Ze względu na wartość tego wskaźnika województwo lubuskie zajmuje 4. lokatę w kraju.

W latach 2010-2020 obserwowane były istotne zmiany w strukturze ludności według wieku, wynikające m.in. z przesuwania się osób z wyżu demograficznego lat 50. ub. wieku do starszej populacji. W rezultacie w ogóle ludności województwa zwiększył się udział osób starszych, w wieku 65 lat i więcej, przy spadku udziału osób w wieku 15-64 lata i względnie stałym udziale dzieci i młodzieży (w wieku 0-14 lat).

Niekorzystne zmiany w strukturze wieku widoczne są szczególnie w dużych miastach, tj. Gorzów Wlkp., Zielona Góra, Nowa Sól, Żary i Żagań, gdzie koncentruje się najstarsza ludność. W miastach tych odnotowano największy spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym w porównaniu z 2010 r., przy wzroście udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. W wyniku zmian strukturalnych w województwie wzrosło obciążenie demograficzne ludności w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym.

Spośród powiatów województwa lubuskiego najmłodsza struktura wieku charakteryzowała powiaty: gorzowski i sulęciński, w których udział ludności z najmłodszej i najstarszej grupy wieku w ogólnej liczbie ludności wyniósł 15-16%, a osób w wieku dorosłym 67-68%.

Struktury ludności w zakresie podstawowych proporcji w okresach międzyspisowych ustalane są w oparciu o szacunki uzyskiwane na podstawie danych spisowych.

2.1. Ludność według płci

2.1. Population by sex

W 2020 r. województwo lubuskie zamieszkiwało 517,3 tys. kobiet i 489,8 tys. mężczyzn. Kobiety stanowiły ponad połowę populacji, przy czym ich udział w ogólnej liczbie ludności (51,4%) był nieco mniejszy niż średnio w kraju (51,6%). W porównaniu z 2010 r. udział kobiet w województwie wzrósł o 0,1 p. proc. Struktura ludności według płci w kraju nie zmieniła się w okresie objętym analizą.

Współczynnik feminizacji w województwie wyniósł 106 i był nieco niższy niż średnio w kraju (107). W miastach na 100 mężczyzn przypadało 109 kobiet, a na wsi – prawie 100. W porównaniu z 2010 r. współczynnik feminizacji zwiększył się w województwie o 1.

Współczynnik feminizacji (Femininity ratio) określa wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.

Wielkość współczynnika feminizacji była zróżnicowana w zależności od wieku ludności. Wśród osób w wieku 0-53 lata notowano liczebną przewagę mężczyzn – współczynnik feminizacji wyniósł 96. Z kolei w grupie osób w wieku powyżej 53 lat wskaźnik wyniósł 128, a w starszych rocznikach (70 lat i więcej) sięgał 167, wskazując wyraźną przewagę liczebną kobiet nad mężczyznami.

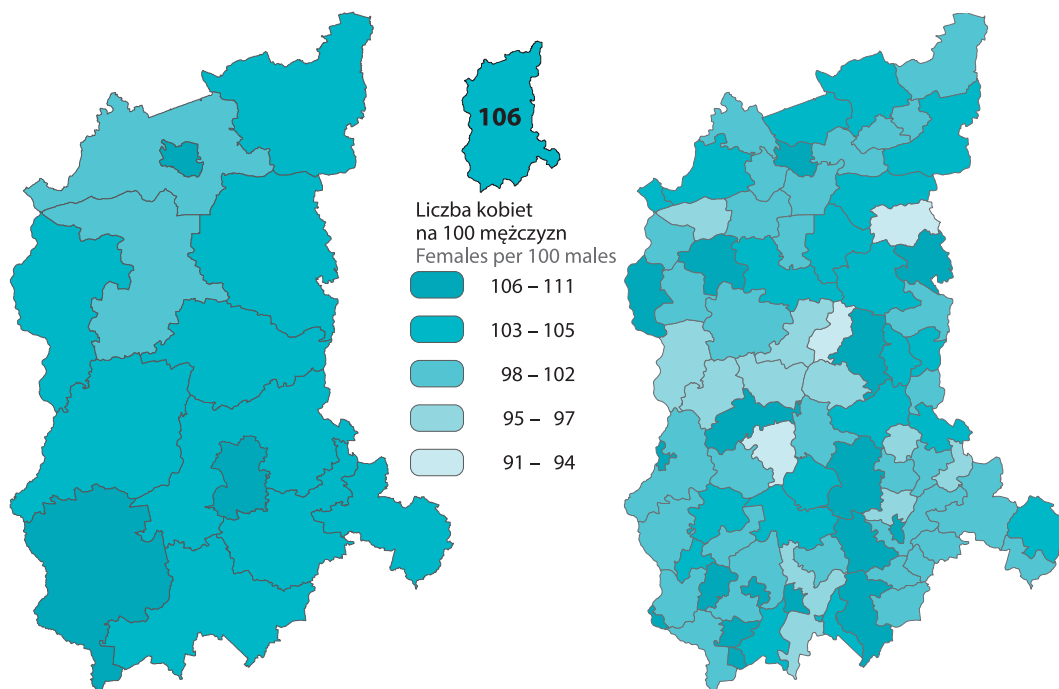
Tablica 2. Ludność według płci (Stan w dniu 31 grudnia)
 Table 2. Population by sex (As of 31 December)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
OGÓŁEM w tys. TOTAL in thousand	1023,2	1018,1	1011,6	1007,1
Mężczyźni w tys. Males in thousand	498,4	495,7	492,2	489,8
Kobiety w tys. Females in thousand	524,8	522,4	519,4	517,3
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105	105	106	106

Wśród ludności miejskiej granica wieku liczebnej przewagi mężczyzn nad kobietami była niższa od średniej w województwie i wyniosła 48 lat. Z kolei wśród ludności zamieszkałej na wsi granica ta była przesunięta do wieku 64 lat.

W układzie przestrzennym, największe wartości współczynnika feminizacji charakteryzowały miasta na prawach powiatu, Gorzów Wkp. i Zieloną Górę (po 111 kobiet na 100 mężczyzn), najmniejsze zaś powiat sulęciński (101) i gorzowski (102). Spośród gmin, największe wartości wskaźnika notowano w gminie miejskiej Żary (111) i Nowa Sól (110), a najmniejsze w gminach wiejskich: Przytoczna (91) oraz Lubrza i Dąbie (po 94). Przewaga liczebna kobiet występuje z reguły w dużych miastach.

Mapa 4. Współczynnik feminizacji według powiatów i gmin w 2020 r. (Stan w dniu 31 grudnia)
 Map 4. Femininity ratio by powiats and gminas in 2020 (As of 31 December)

2.2. Ludność według miejsca zamieszkania

2.2. Population by place of residence

Wskaźnik urbanizacji (Urbanization ratio) określa udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze.

Liczba ludności zamieszkałej w miastach systematycznie maleje m.in. w związku z jej przemieszczaniem się na tereny podmiejskie większych miast. W 2020 r. w miastach województwa lubuskiego mieszkało 651,9 tys. osób i w porównaniu z końcem 2015 r. liczba ta zmniejszyła się o 1,4%.

Udział ludności miejskiej w populacji województwa wyniósł 64,7%, wobec 59,9% średnio w kraju. Był to jeden z wyższych wskaźników urbanizacji wśród województw (4. lokata). Najbardziej zurbanizowane było województwo śląskie (76,5%), zaś najmniej województwo podkarpackie (41,4%). W porównaniu z 2015 r. stopień urbanizacji w województwie lubuskim nieznacznie się zmniejszył (o 0,3 p. proc.).

Wskaźnik urbanizacji jest znacznie zróżnicowany przestrzennie. W 2020 r. w podregionie zielonogórskim wskaźnik był wyższy niż w podregionie gorzowskim i wyniósł odpowiednio 65,4% i 63,7%. Największą wartość wskaźnika, przewyższającą średnią wartość w województwie, odnotowano w powiecie nowosolskim (65,5%). Względnie wysoki wskaźnik charakteryzował także powiat słubicki (63,4%). Najślabiej zurbanizowane były powiaty: gorzowski (33,7%), sulciński (41,7%) i zielonogórski (44,0%).

Tablica 3. Ludność według miejsca zamieszkania (Stan w dniu 31 grudnia)
Table 3. Population by place of residence (As of 31 December)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015 ^a	2019	2020
w tys. in thousand				
OGÓŁEM TOTAL	1023,2	1018,1	1011,6	1007,1
Miasto Urban area	649,8	661,3	656,5	651,9
Wieś Rural area	373,4	356,8	355,1	355,2
w % ogółem in total %				
OGÓŁEM TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
Miasto Urban area	63,5	65,0	64,9	64,7
Wieś Rural area	36,5	35,0	35,1	35,3

a Z dniem 1 I 2015 r. z powiatu zielonogórskiego wyłączono gminę wiejską Zielona Góra, która została włączona do miasta na prawach powiatu Zielona Góra, dlatego od 2015 r. dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie.

W porównaniu z 2015 r. w większości powiatów odnotowano spadek stopnia urbanizacji, największy w powiecie gorzowskim (o 1,5 p. proc.) i zielonogórskim (o 1,4 p. proc.). Wzrost wskaźnika charakteryzował jedynie powiat nowosolski (o 1,0 p. proc.).

W 2020 r. liczba ludności wsi wyniosła 355,2 tys., tj. 35,3% ogółu ludności w województwie wobec 40,1% w kraju. W porównaniu z 2015 r. liczba ludności wiejskiej zmniejszyła się o 0,4%.

2.3. Ludność według biologicznych grup wieku

2.3. Population by age groups

W wyniku trwającej depresji urodzeniowej spowodowanej spadkiem płodności kobiet, utrzymuje się spadek liczby dzieci i młodzieży (w wieku 0-14 lat). W 2020 r. liczba dzieci w wieku poniżej 15 lat wyniosła 153,5 tys. i w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 4,5 tys., tj. o 2,9%. Tendencja spadku liczby dzieci i młodzieży utrzymywała się w latach 2010-2015. Z kolei w latach 2017-2018 liczba dzieci w województwie nieznacznie wzrosła (odpowiednio o 0,6% i 0,2% w skali roku), a następnie spadła i w 2020 r. była o 0,8% mniejsza niż w roku poprzednim. Podobnie tendencja zmian liczby dzieci i młodzieży w latach 2010-2020 kształtowała się w kraju.

Udział dzieci i młodzieży w wieku 0-14 lat w strukturze ludności wyniósł 15,2% wobec 15,4% w 2010 r. Odsetek ludności z tej grupy wieku w kraju był nieznacznie wyższy (15,4%).

Równocześnie w województwie stale rośnie grupa osób w starszym wieku (65 lat i więcej). W porównaniu z 2010 r. liczba osób z tej grupy wieku wzrosła o ponad połowę, tj. ze 120 tys. do prawie 184 tys. Wyraźnie zwiększył się także udział tej grupy w liczbie ludności województwa – o 6,5 p. proc. do 18,2%. W rezultacie odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji w województwie lubuskim jest większy niż odsetek ludzi młodych (do 15 roku życia). W kraju odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł 18,6%.

Zmiany w strukturze ludności według wieku wynikają m.in. z przesuwania do populacji w starszym wieku coraz liczniejszych roczników osób urodzonych w latach 50. ub. wieku. Z tego powodu od kilku lat zmniejsza się liczba osób w tzw. wieku dorosłym (15–64 lata). W 2020 r. grupa ta liczyła 670 tys. osób, tj. 66,5% ogółu ludności.

Tablica 4. Ludność według grup wieku (Stan w dniu 31 grudnia)
Table 4. Population by age groups (As of 31 December)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
w tys. in thousand				
OGÓŁEM TOTAL	1023,2	1018,1	1011,6	1007,1
W wieku: 0–14 lat In age: 0–14 years	158,0	154,0	154,8	153,5
15–64 lata 15–64 years	745,2	713,7	678,9	670,1
65 lat i więcej 65 years and more	120,0	150,4	178,0	183,6
w % ogółem in total %				
OGÓŁEM TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
W wieku: 0–14 lat In age: 0–14 years	15,4	15,1	15,3	15,2
15–64 lata 15–64 years	72,8	70,1	67,1	66,5
65 lat i więcej 65 years and more	11,7	14,8	17,6	18,2

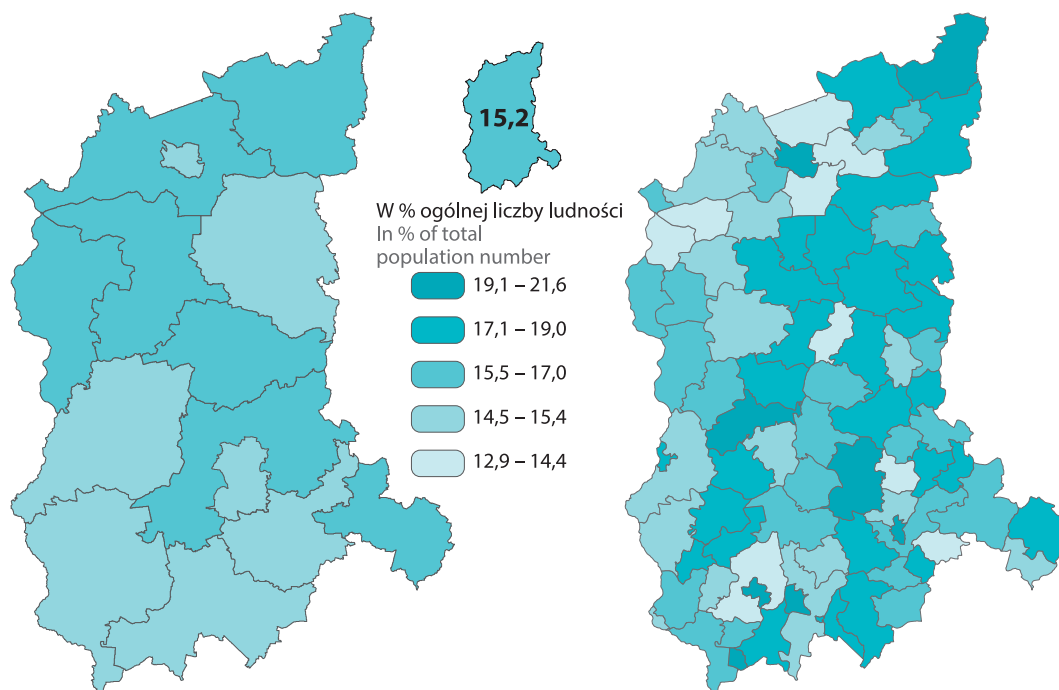
Spośród powiatów w województwie lubuskim najmłodsza struktura wieku ludności (tj. struktura o największym udziale dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności) charakteryzowała powiaty: gorzowski (16,2%) i sulęciński (16,1%). Najmniejszy zaś udział ludności w wieku 0-14 lat odnotowano w powiatach: zagańskim (14,5%), krośnieńskim i żarskim (po 14,6%).

Z kolei największy odsetek osób w wieku 65 lat i więcej notuje się w miastach na prawach powiatu: w Gorzowie Wlkp. (20,7%) i Zielonej Górze (20,2%), oraz w powiecie nowosolskim (19,0%). Natomiast najmniejszy udział ludności z tej grupy wieku występuje w powiatach: gorzowskim (15,0%) i słubickim (15,7%).

W porównaniu z 2010 r. w większości powiatów nastąpił spadek odsetka ludzi młodych w strukturze ludności, w tym największy w powiatach: wschowskim (o 1,5 p. proc.), żarskim (o 1,1 p. proc.), gorzowskim i krośnieńskim (po 1,0 p. proc.). Wzrost odsetka ludności w wieku 0-14 lat odnotowano jedynie w miastach na prawach powiatu: w Zielonej Górze (o 2,1 p. proc.) i Gorzowie Wlkp. (o 0,9 p. proc.).

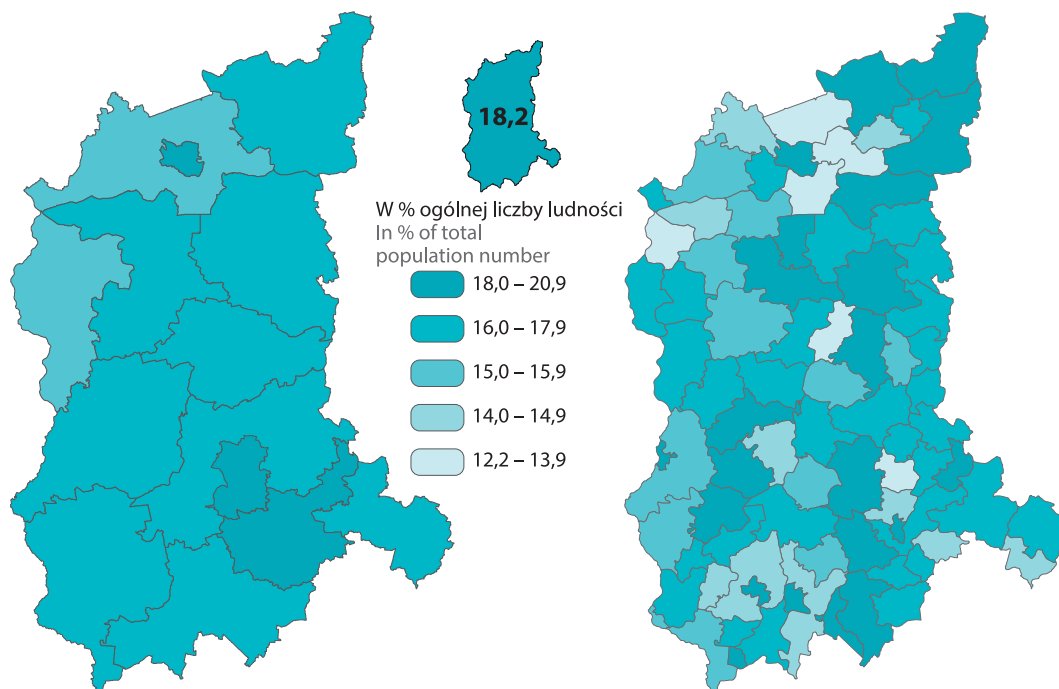
Jednocześnie we wszystkich powiatach w strukturze ludności odnotowano wyraźne zwiększenie udziału osób starszych, w wieku 65 lat i więcej, przy tym największy wzrost odnotowano w Gorzowie Wlkp. (o 8,1 p. proc.) oraz w powiatach: krośnieńskim, nowosolskim, międzyrzeckim i zielonogórskim (po ok. 7,0 p. proc.).

Mapa 5. Ludność w wieku 0-14 lat według powiatów i gmin w 2020 r.
Map 5. Population in age 0 – 14 by powiats and gminas in 2020

Spośród gmin województwa lubuskiego najmłodsza ludność zamieszkała gminę wiejską Siedlisko (powiat nowosolski), gdzie udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności był największy w województwie i wyniósł 17,5%. Jednocześnie udział osób w starszym wieku pozostaje w tej gminie na jednym z niższych poziomów w województwie – 14,2%. Wśród gmin o największym odsetku ludzi młodych znajdują się m. in. gminy wiejskie: Santok i Deszczno (powiat gorzowski), Trzebiechów i Zabór (powiat zielonogórski), Lipinki Łużyckie (powiat żarski) oraz Słońsk (powiat sulęciński) – po ok. 17%. W tych gminach także udział osób starszych w liczbie ludności był najmniejszy i mieścił się w przedziale od 13% do 16%.

Mapa 6. Ludność w wieku 65 lat i więcej według powiatów i gmin w 2020 r.
 Map 6. Population in age 65 and more by powiats and gminas in 2020

Najstarsza ludność koncentruje się głównie w dużych ośrodkach miejskich takich jak: Nowa Sól, Gorzów Wlkp., Żary i Zielona Góra, gdzie ponad 1/5 mieszkańców to osoby w wieku 65 lat i więcej. Wysoki udział osób starszych (ok. 20%) odnotowano również w gminach miejskich Gozdnicza i Żagań, a także w gminach miejsko-wiejskich Dobiegniew i Krosno Odrzańskie.

W porównaniu z 2010 r. największy spadek udziału ludzi młodych (w wieku 0-14 lat) w liczbie ludności wystąpił w gminach wiejskich: Przewóz, Gubin, Szczaniec i Trzebiel, a także w gminie miejskiej Łęknica (po ok. 3 p. proc.). Za to największy wzrost odsetka osób w wieku 65 lat i więcej odnotowano w gminach miejsko-wiejskich: Krosno Odrzańskie (o 8,9 p. proc.) i Skwierzyna (o 8,1 p. proc.), a także w największych miastach: Gorzów Wlkp., Nowa Sól, Żary i Żagań (po ok. 8 p. proc.).

2.4. Ludność według ekonomicznych grup wieku

2.4. Population by working age groups

W kolejnych latach okresu objętego analizą (z wyjątkiem roku 2017) liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (w wieku 0–17 lat) zmniejszała się. W 2020 r. wyniosła 182,2 tys. osób i była o 13,5 tys. mniejsza w porównaniu z 2010 r. Udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności wyniósł 18,1% (wobec 19,1% w 2010 r.) i był nieznacznie mniejszy niż średnio w kraju.

W badanym okresie widoczny jest proces przesuwania do grupy wieku poprodukcyjnego licznych roczników osób urodzonych w latach 50. ub. wieku oraz coraz mniej liczne grupy 18-latków zasilających grupę osób w wieku produkcyjnym. W rezultacie sukcesywnie spada liczba i udział ludności w wieku produkcyjnym. W 2020 r. liczba osób z tej grupy wieku wyniosła 602,2 tys. i była mniejsza o 70,6 tys. w porównaniu z 2010 r.

Udział ludności w wieku produkcyjnym w populacji województwa zmniejszył się w porównaniu z 2010 r. o 6,0 p. proc. i wyniósł 59,8%. W kraju odsetek osób w wieku produkcyjnym był nieznacznie mniejszy (59,5%).

Jednocześnie proces starzenia się zasobów pracy uległ zahamowaniu. Zmniejsza się zarówno liczba, jak i udział ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym (powyżej 44 roku życia), która w 2020 r. stanowiła 22,4% ogółu ludności w województwie wobec 25,5% w 2010 r. Zmniejsza się także liczba i odsetek osób w wieku produkcyjnym mobilnym. W porównaniu z 2010 r. udział osób w tym wieku obniżył się z 40,3% do 37,4%.

Wskutek zmian strukturalnych w badanych latach w województwie zwiększył się współczynnik obciążenia demograficznego, wyrażający obciążenie ludności w wieku produkcyjnym (tj. potencjalnych zasobów pracy) osobami w wieku nieprodukcyjnym.

Tablica 5. Ludność w wieku produkcyjnym^a i nieprodukcyjnym (Stan w dniu 31 grudnia)
Table 5. Working^a and non-working age population (As of 31 December)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
w tys. in thousand				
OGÓŁEM TOTAL	1023,2	1018,1	1011,6	1007,1
Wiek przedprodukcyjny (0 – 17 lat) Pre-working age (0 – 17 years)	195,7	184,5	182,8	182,2
Wiek produkcyjny ^a (18 – 59/64 lata) Working age ^a (18 – 59/64 years)	672,8	642,6	610,2	602,2
wiek mobilny (18 – 44 lata) mobility age (18 – 44 years)	412,3	405,0	384,4	377,1
wiek niemobilny (45 – 59/64 lata) non-mobility age (45 – 59/64 years)	260,5	237,7	225,8	225,1
Wiek poprodukcyjny (60/65 lat i więcej) Post-working age (60/65 years an more)	154,7	190,9	218,6	222,7
w % ogółem in total %				
OGÓŁEM TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
Wiek przedprodukcyjny (0 – 17 lat) Pre-working age (0 – 17 years)	19,1	18,1	18,1	18,1
Wiek produkcyjny ^a (18 – 59/64 lata) Working age ^a (18 – 59/64 years)	65,8	63,1	60,3	59,8
wiek mobilny (18 – 44 lata) mobility age (18 – 44 years)	40,3	39,8	38,0	37,4
wiek niemobilny (45 – 59/64 lata) non-mobility age (45 – 59/64 years)	25,5	23,3	22,3	22,4
Wiek poprodukcyjny (60/65 lat i więcej) Post-working age (60/65 years an more)	15,1	18,8	21,6	22,1
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE	52,1	58,4	65,8	67,2

a Mężczyźni 18—64 lata, kobiety 18—59 lat.
a Age of 18—64 for males and 18—59 for females.

W 2020 r. na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 67 osób w wieku nieprodukcyjnym (w kraju – 68), podczas gdy w 2010 r. były to 52 osoby.

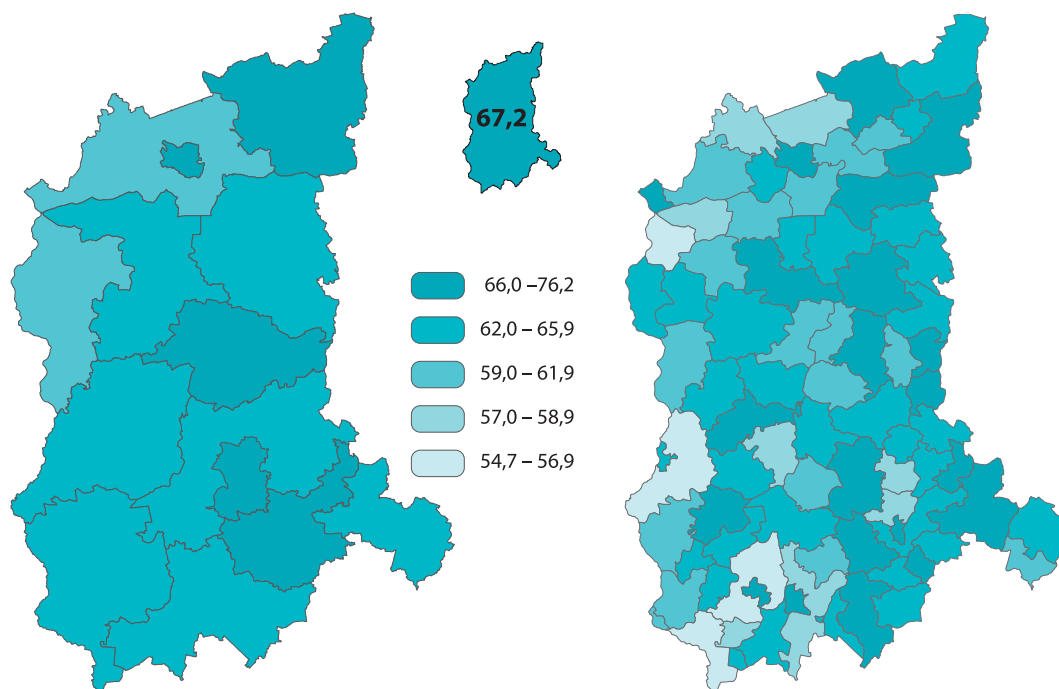
W układzie przestrzennym największy udział ludności w wieku produkcyjnym zanotowano w powiecie gorzowskim i słuwickim (po ok. 62%).

W tych powiatach udział osób w wieku poprodukcyjnym był najmniejszy i kształtował się na poziomie ok. 19%. W rezultacie oba powiaty cechowała najniższa wartość współczynnika obciążenia demograficznego – na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 61 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Relatywnie korzystna struktura wieku ekonomicznego cechowała również powiat zielonogórski i sulęciński, w których odnotowano większy niż średnio w województwie odsetek osób w wieku produkcyjnym i mniejszy udział osób w wieku poprodukcyjnym, a współczynnik obciążenia wyniósł 64. Najmniej korzystna relacja analizowanych grup wieku ludności charakteryzowała miasta na prawach powiatu: Gorzów Wlkp. i Zieloną Górę, gdzie odsetek potencjalnych zasobów pracy wyniósł ok. 58%, natomiast udział osób w wieku poprodukcyjnym był najwyższy wśród powiatów (odpowiednio 24,8% i 24,1%).

Współczynnik obciążenia demograficznego (Dependency ratio) określa relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności, tj. liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Mapa 7. Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów i gmin w 2020 r.
Map 7. Dependency ratio by powiats and gminas in 2020

Spośród gmin województwa lubuskiego największy udział osób w wieku produkcyjnym w strukturze ludności zanotowano w gminie wiejskiej Gubin (na poziomie 65%). Względnie wysoki udział odnotowano także w gminach wiejskich: Górzycza, Przewóz, Żary i Zabór (po ok. 64%). Również w tych gminach udział ludności w wieku poprodukcyjnym był jednym z najmniejszych w województwie (po ok. 16-18%). W rezultacie względnie niski był także współczynnik obciążenia demograficznego (56-60).

W porównaniu z 2010 r. największy spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym, poza miastami na prawach powiatu, zanotowano w gminach miejskich: Żagań, Nowa Sól i Żary oraz w gminach miejsko-wiejskich: Krosno Odrzańskie i Skwierzyna (po ok. 7-8 p. proc.). Jednocześnie w gminach zanotowano znaczny wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (po 9 p. proc.).

Rozdział 3. Starzenie się populacji

Chapter 3. Ageing processes of population

3.1. Miary starzenia się społeczeństwa

3.1. Measures of ageing of population

W 2020 r. obserwowano dalsze pogorszenie podstawowych wskaźników odzwierciedlających zmiany w strukturze ludności województwa lubuskiego według wieku oraz wynikającą z tych zmian rosnącą skalę starzenia się populacji. Przyspieszenie procesu starzenia sprawiło, że w ciągu dekady wyraźnie zmniejszyła się różnica pomiędzy przeciętnym wiekiem mieszkańców województwa i całego kraju. Nadal jednak stopień zaawansowania procesu starzenia w regionie był nieco mniejszy niż średnio w kraju.

Mediana wieku ludności

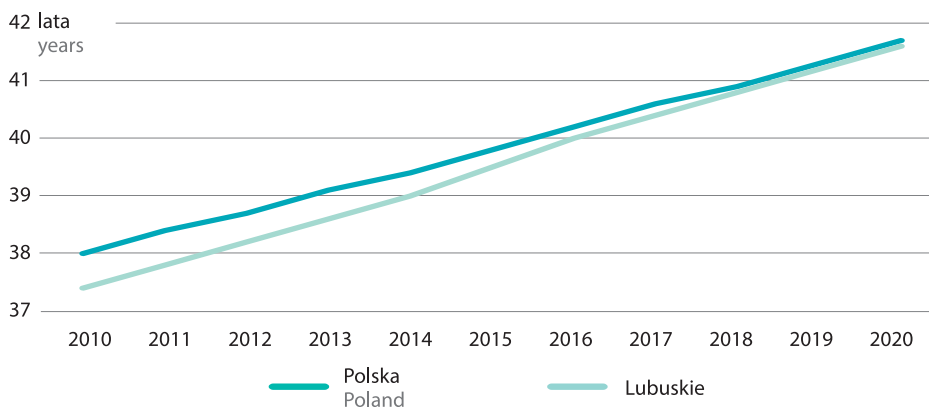
Median age of population

Mediana wieku (Median age) wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości. Wartość mediany wyznacza granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

W 2020 r. mediana wieku ludności w województwie lubuskim wyniosła 41,6 lat wobec 41,7 średnio w kraju. W kolejnych latach prezentowanego okresu mediana wieku ludności w województwie systematycznie rosła, w tempie równym lub nieco większym od notowanego średnio w kraju. W 2020 r. była o 0,4 roku wyższa w porównaniu z 2019 r. oraz o 4,2 lata wyższa w stosunku do 2010 r. W kraju wiek środkowy ludności zwiększył się w porównaniu z 2019 r. o 0,4 roku, a w stosunku do 2010 r. o 3,7 lata. W rezultacie różnica mediany wieku ludności w województwie i w kraju zmniejszyła się z 0,6 roku w 2010 r. do 0,1 roku w 2020 r.

W układzie przestrzennym rozpiętość tego wskaźnika wyniosła nieco ponad 3 lata, przy najniższej wartości zanotowanej w województwie pomorskim (40,3 lat), a najwyższej w województwie opolskim (43,4 lata).

Wykres 1. Mediana wieku ludności
Chart 1. Median of age of population

Omawiany wskaźnik wskazuje na większy stopień zaawansowania procesu starzenia się mieszkańców miast niż wsi. Wiek środkowy ludności w miastach wyniósł 42,4 lata i był wyższy od mediany wieku mieszkańców wsi – 40,1 lat.

Kobiety w województwie lubuskim są prawie o 3 lata starsze od mężczyzn (w kraju o 3,2 lata). W 2020 r. wiek środkowy kobiet wyniósł 43,1 lata, a mężczyzn 40,2 lat (w kraju odpowiednio 43,3 lata i 40,1 lat).

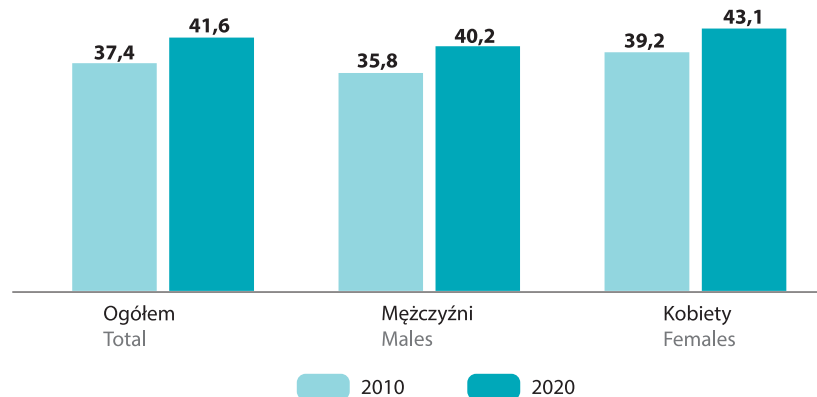
Najmniejsze zróżnicowanie mediany wieku kobiet i mężczyzn notuje się w województwach, w których ludność jest najmłodsza, tj. w województwie pomorskim, w którym wiek środkowy kobiet (41,6 lat) był o 2,6 roku wyższy od wieku mężczyzn i małopolskim, w którym wiek środkowy kobiet (41,8 lat) był o 2,8 roku wyższy niż mężczyzn. Z kolei największe zróżnicowanie mediany wieku kobiet i mężczyzn zanotowano w województwie łódzkim, w którym kobiety (przeciętnie w wieku 45,5 lat) były średnio o 4,4 lata starsze od mężczyzn.

W porównaniu z 2010 r. mediana wieku kobiet wzrosła prawie o 4 lata, tj. w mniejszym stopniu niż mediana wieku mężczyzn (o 4,4 lata). W rezultacie zróżnicowanie wieku kobiet i mężczyzn zmniejszyło się (w 2010 r. wyniosło 3,4 lata).

Mediana wieku kobiet w miastach w 2020 r. była o 3,4 lata wyższa niż na wsi – wyniosła odpowiednio 44,3 lata i 40,9 lat. Analogicznie w przypadku mężczyzn: w miastach wiek środkowy mężczyzn wyniósł 40,7 lat, a na wsi o 1,5 roku mniej, tj. 39,2 lat.

Wykres 2. Mediana wieku ludności według płci

Chart 2. Median age by sex

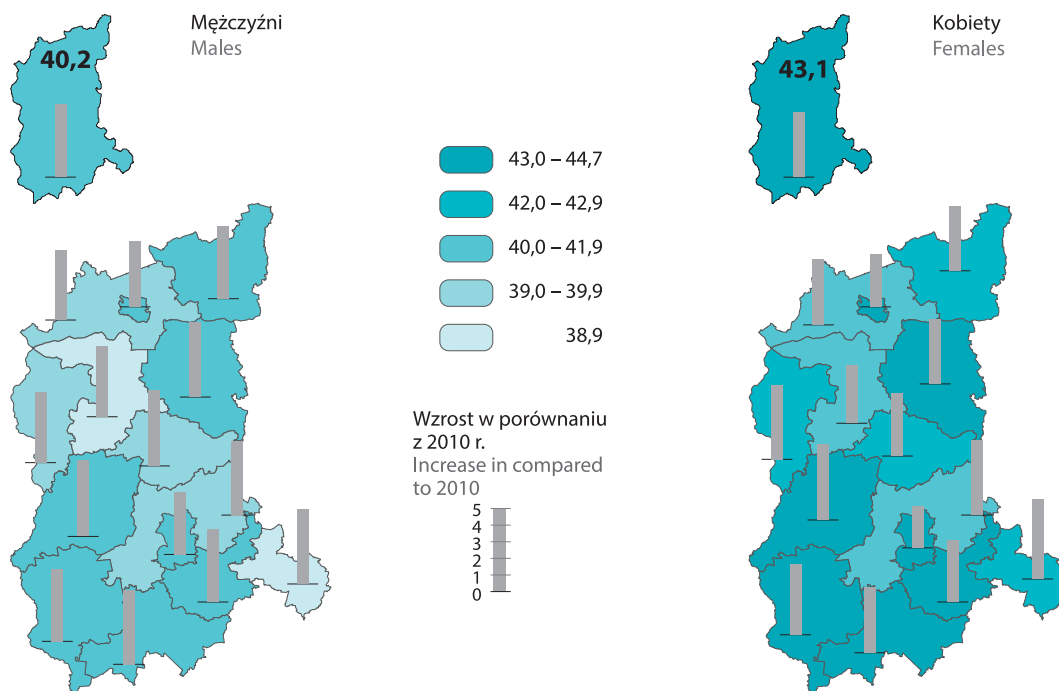
W powiatach i miastach na prawach powiatu województwa lubuskiego mediana wieku ludności kształtowała się na poziomie od 40,2 lat w powiecie sulęcińskim do ponad 42,8 lat w mieście na prawach powiatu Gorzów Wlkp. W grupie powiatów o młodszej niż średnio w województwie populacji znajdowały się także powiaty: gorzowski (40,3 lat), wschowski (40,4 lat), ślubicki i zielonogórski (po 40,7 lat), świebodziński (41,0 lat) oraz strzelecko-drezdenecki (41,3 lat). Wysoką medianę wieku ludności oprócz Gorzowa Wlkp., zanotowano w Zielonej Górze (42,4 lata).

We wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu mediana wieku ludności wzrosła w porównaniu z 2010 r., w największym stopniu w powiecie wschowskim (o 4,7 lata). Znaczny wzrost tego wskaźnika zanotowano także w powiatach: krośnieńskim (o 4,6), zielonogórskim i żarskim (po 4,5). W najmniejszym stopniu wzrosła mediana wieku mieszkańców Zielonej Góry (o 3,3 lata) oraz Gorzowa Wlkp. (o 3,8).

Mediana wieku mężczyzn w powiatach województwa lubuskiego wyniosła od 38,9 lat w powiecie sulęcińskim i wschowskim do 41,0 lat w miastach na prawach powiatu: Gorzów Wlkp. i Zielona Góra. W przypadku kobiet, najmniejsza wartość wskaźnika charakteryzowała powiat gorzowski (41,2 lat), a największa Gorzów Wlkp. (44,7). We wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu wiek środkowy kobiet był wyższy niż mężczyzn. Największe zróżnicowanie wskaźników zanotowano w Gorzowie Wlkp., w którym kobiety były średnio o ponad 3,8 lata starsze od mężczyzn. W grupie powiatów, w których kobiety były starsze od mężczyzn o 3 lata lub więcej znajdowały się także powiaty: żarski, żagański, wschowski i nowosolski. Z kolei najmniejsza różnica przeciętnego wieku kobiet i mężczyzn wyróżnia powiat gorzowski (1,9 roku).

Mapa 8. Mediana wieku według powiatów w 2020 r.

Map 8. Median age by powiats in 2020

Współczynnik starości deograficznej

Old-age ratio

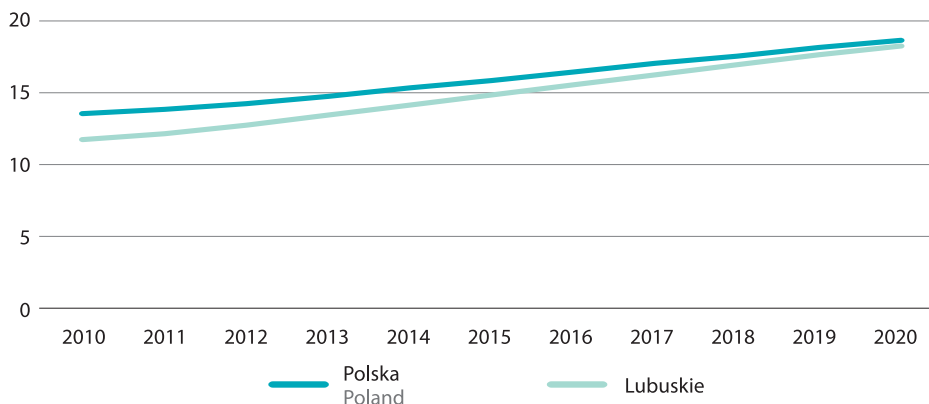
Współczynnik starości demograficznej lub wskaźnik starości (Old-age ratio) - relacja liczby ludności w starszym wieku (65 lat i więcej) do ogólnej liczby ludności.

Współczynnik starości jest jedną z miar określających zaawansowanie procesu starzenia się ludności. W 2020 r. osoby w starszym wieku (w wieku 65 lat i więcej) stanowiły 18,2% ogólnej populacji, tj. o 0,4 p. proc. mniej niż średnio w kraju. Spośród województw najmniejszy współczynnik starości zanotowano w województwie warmińsko-mazurskim (17,2%), a największy w województwie łódzkim (20,7%).

W województwie lubuskim, podobnie jak w innych województwach, udział liczby ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności rośnie, przy czym w kolejnych latach w okresie 2010-2020 roczne przyrosty współczynnika starości były nieco wyższe niż średnio w kraju. W stosunku do 2019 r. współczynnik zwiększył się o 0,6 p. proc., a w relacji do 2010 r. – o 6,5 p. proc. W kraju wzrost omawianego współczynnika wyniósł odpowiednio 0,5 p. proc. i 5,1 p. proc.

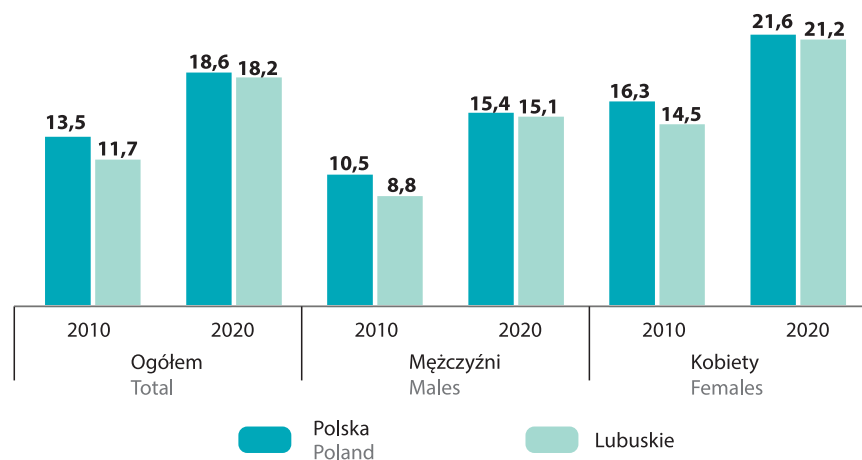
Wyższy niż w województwie lubuskim wzrost odsetka ludności w wieku 65 lat i więcej w relacji do 2010 r. zanotowano jedynie w województwie zachodniopomorskim (o 7,0 p. proc.). Z kolei najmniejszy wzrost tego współczynnika charakteryzował województwa: podlaskie (o 3,6 p. proc.) i małopolskie (o 3,8 p. proc.).

Wykres 3. Współczynnik starości demograficznej (w%)
Chart 3. Old-age ratio (in %)

W populacji mężczyzn współczynnik starości demograficznej wyniósł 15,1% (wobec 15,4% średnio w kraju) i był o 6,3 p. proc. wyższy niż w 2010 r. Z kolei współczynnik starości kobiet wyniósł 21,2% (w kraju 21,6%), tj. o 6,7 p. proc. więcej niż w 2010 r. Zarówno w przypadku mężczyzn, jak i kobiet wzrost współczynnika w województwie był wyższy niż średnio w kraju (odpowiednio 4,9 p. proc. i 5,3 p. proc.).

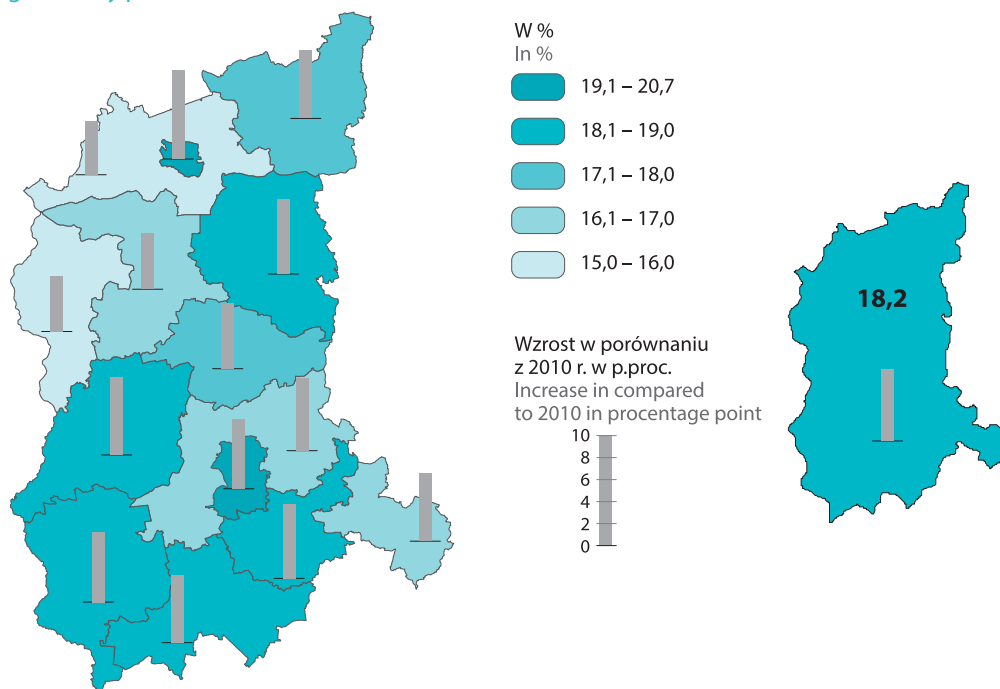
Wykres 4. Współczynnik starości demograficznej według płci (w %)
Chart 4. Old-age ratio by sex (in %)

Spośród powiatów i miast na prawach powiatu województwa lubuskiego proces starzenia jest najbardziej zaawansowany w Gorzowie Wlkp. i Zielonej Górze. Udział ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności miast wyniósł odpowiednio 20,7% i 20,2%. Wyższa niż średnia w województwie wartość współczynnika charakteryzowała także powiaty nowosolski i żagański (odpowiednio 19,0% i 18,3%). Z kolei najmniejszą wartość współczynnika starości demograficznej notowano w powiecie gorzowskim (15,0%) oraz słubickim (15,7%).

Największy wzrost współczynnika starości demograficznej w stosunku do 2010 r. wystąpił w Gorzowie Wlkp. (o 8,1 p. proc.). Znaczny wzrost zanotowano także w powiatach: krośnieńskim (o 7,1 p. proc.), nowosolskim i międzyrzeckim (po 6,8 p. proc.), oraz w powiecie zielonogórskim (o 6,6 p. proc.). Najmniejszy wzrost omawianego współczynnika zanotowano w powiatach: gorzowskim (o 4,9 p. proc.), także słubickim i sulęcińskim (po 5,1 p. proc.).

Mapa 9. Współczynnik starości demograficznej według powiatów w 2020 r.
Map 9. Old-age ratio by powiats in 2020

Indeks starości

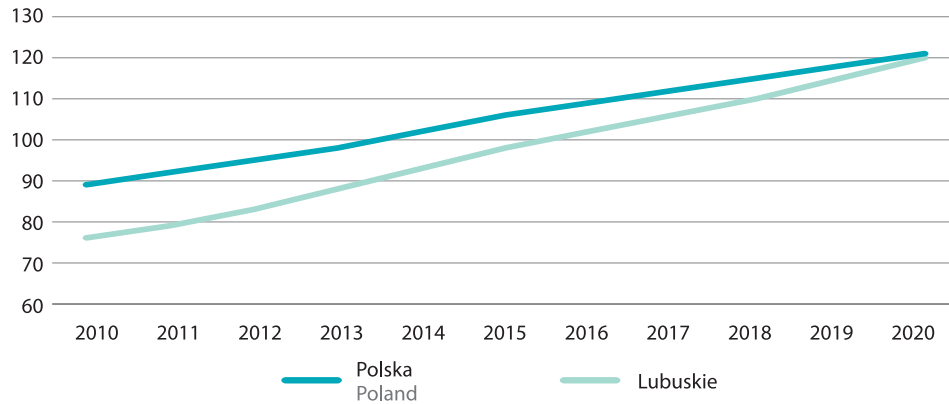
Ageing index

Indeks starości (Ageing index) - relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0-14 lat.

W okresie objętym analizą obserwuje się systematyczny wzrost udziału osób starszych w populacji województwa lubuskiego i utrzymujący się na względnie stałym poziomie udział osób młodych. W rezultacie relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków pogarsza się. W 2020 r. na 100 osób w wieku 0-14 lat przypadało 120 osób w wieku 65 lat i więcej, wobec 115 w 2019 r. i 76 w 2010 r. W kraju indeks starości wyniósł 121 (wobec 118 w poprzednim roku i 89 w 2010 r.).

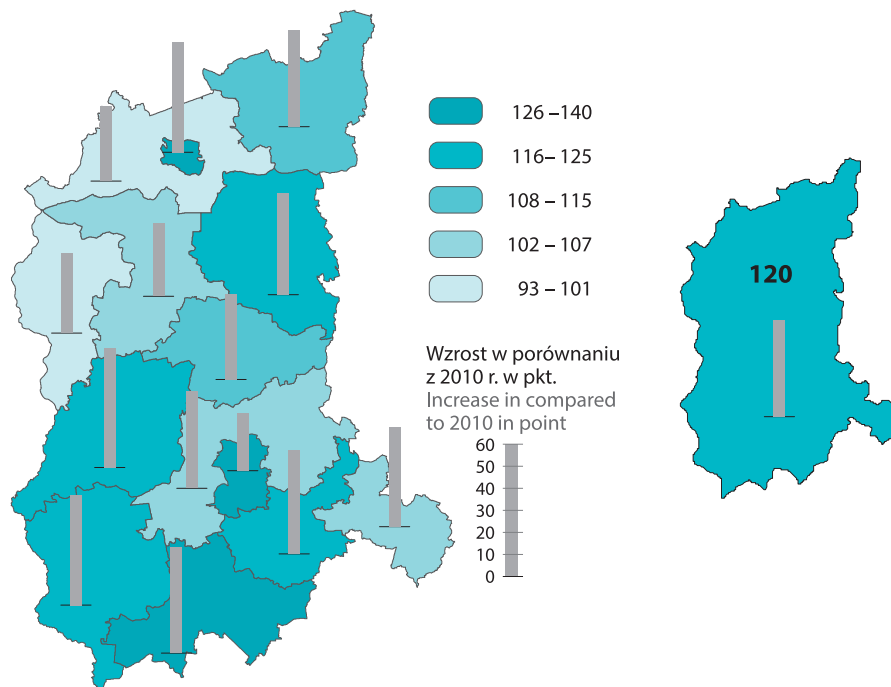
W układzie przestrzennym rozpiętość indeksu starości wyniosła 45 pkt., przy najniższej wartości w województwie pomorskim (103), a najwyższej w województwie świętokrzyskim (148). Wśród województw o względnie niskiej wartości wskaźnika (poniżej 110) mieszczą się województwa: wielkopolskie (104) i małopolskie (107). Z kolei wysokie wartości indeksu starości (powyżej 130) zanotowano w województwach: łódzkim i opolskim (po 144), także śląskim (136), dolnośląskim (134) i zachodniopomorskim (133).

Wykres 5. Indeks starości
Chart 5. Ageing index

Spośród powiatów i miast na prawach powiatu w województwie lubuskim najniższy indeks starości odnotowano w powiecie gorzowskim (93). Znacznie mniej korzystna relacja pokoleniowa występuje w miastach na prawach powiatu: Gorzów Wlkp. i Zielona Góra, w których na 100 wnuków przypada odpowiednio 140 i 132 dziadków. Wysokie wartości indeksu charakteryzowały także powiaty: żagański (127), żarski, nowosolski i krośnieński (po 124) oznaczające, że pokolenie dziadków jest o ok. 1/5 liczniejsze niż pokolenie wnuków.

Mapa 10. Indeks starości według powiatów w 2020 r.
Map 10. Ageing index by powiats in 2020

We wszystkich powiatach indeks starości znacząco pogorszył się w porównaniu z 2010 r., najbardziej w powiecie krośnieńskim (o 54 pkt. więcej niż w 2010 r.), żarskim i Gorzowie Wlkp. (po 50 pkt. więcej). Znaczny wzrost indeksu wystąpił także w powiecie żagańskim i nowosolskim, w których wskaźnik ten zwiększył się odpowiednio o 48 i 47 pkt. Najmniejszy wzrost wskaźnika zanotowano w Zielonej Górze (o 26 pkt.).

Miara podwójnego starzenia

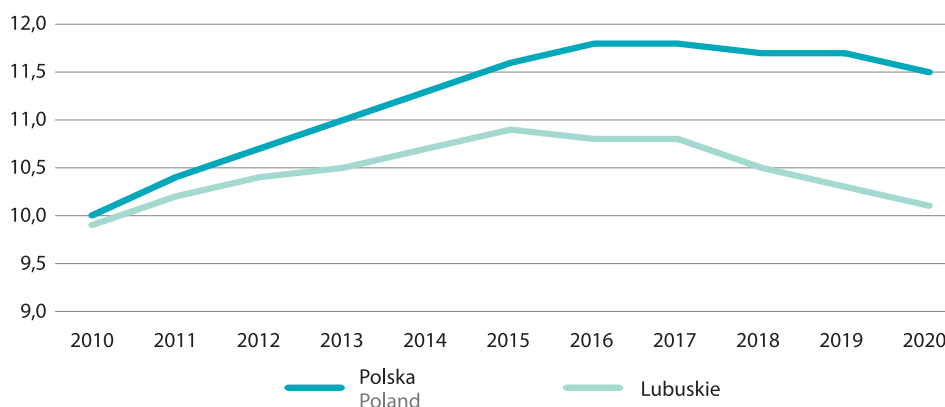
Double ageing ratio

Miara podwójnego starzenia (Double ageing ratio) – udział osób w wieku 85 lat i więcej w populacji osób w wieku 65 lat i więcej.

W województwie lubuskim udział osób sędziwych (w wieku 85 lat i więcej) w populacji osób starszych (65 lat i więcej) w kolejnych latach analizowanego okresu nie przekraczał 11% i był nieco niższy niż średnio w kraju. Wskaźnik wykazywał stałą tendencję malejącą na przestrzeni ostatnich trzech lat. W 2020 r. wyniósł 10,1% (wobec 11,5% w kraju). W porównaniu z poprzednim rokiem odsetek ten zmniejszył się o 0,2 p. proc., a w relacji do 2010 r. zwiększył się o 0,2 p. proc. W kraju wskaźnik ten zmniejszył się w stosunku do notowanego w 2019 r. także o 0,2 p. proc., natomiast w porównaniu z 2010 r. wzrósł o 1,5 p. proc.

Udział osób sędziwych w liczbie osób starszych w województwie lubuskim był najniższy wśród województw. Stosunkowo niską wartość miary podwójnego starzenia zanotowano w województwie wielkopolskim (10,2%) i zachodniopomorskim (10,4%). Z kolei największy odsetek osób sędziwych charakteryzował województwa: podlaskie (13,8%) i mazowieckie (12,8%).

Wykres 6. Miara podwójnego starzenia (w %)
Chart 6. Double ageing ratio (in %)

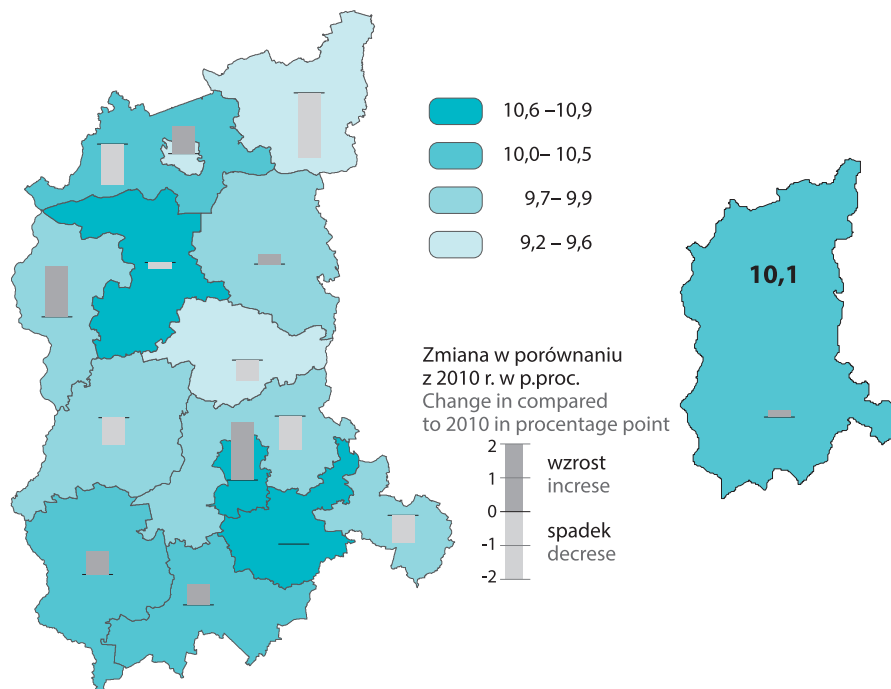

We wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu w województwie miara podwójnego starzenia była niższa od średniej w kraju. Największy udział osób w wieku 85 lat i więcej w ludności w wieku 65 lat i więcej zanotowano w powiecie sulęcińskim (10,9%) i w Zielonej Górze (10,7%), kolejno w nowosolskim (10,6%) i żagańskim (10,5%). Za to najmniejszą wartość tego wskaźnika odnotowano w powiecie świebodzińskim (9,2%).

Wzrost odsetka osób sędziwych w porównaniu z 2010 r. zanotowano w 6 powiatach i miastach na prawach powiatu, w tym największy w Zielonej Górze (o 1,7 p. proc.) i w powiecie słubickim (o 1,5 p. proc.). Spadek wartości prezentowanego wskaźnika zanotowano m.in. w powiatach: strzelecko-drezdeneckim (o 1,9 p. proc.), gorzowskim (o 1,2 p. proc.) i zielonogórskim (o 1,0 p. proc.).

Mapa 11. Miara podwójnego starzenia według powiatów w 2020 r. (w %)

Map 11. Double ageing ratio by powiats in 2020 (in %)

Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego

Parent support ratio

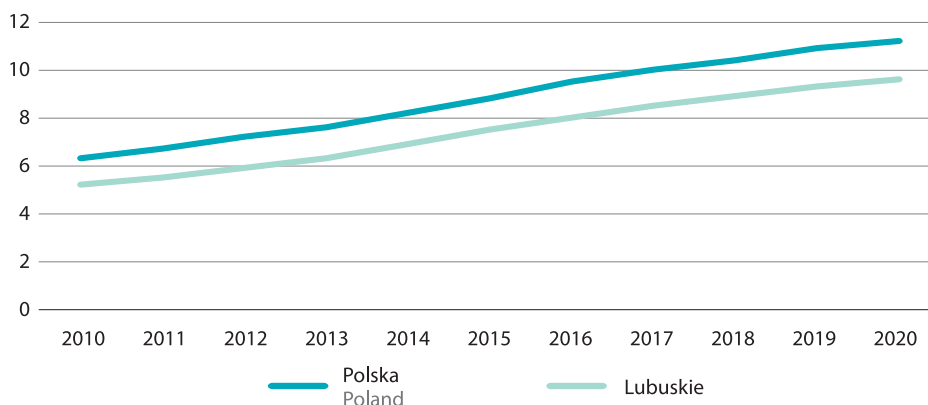
Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego (Parent support ratio) – relacja osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50-64 lata.

Obserwowany wzrost udziału osób starszych (w tym w wieku 85 lat i więcej) w ogólnej liczbie ludności, przy spadku udziału osób w wieku 50-64 lata wpływa na pogorszenie możliwości wsparcia dla osób sędziwych wynikającego z relacji pomiędzy liczebnością poszczególnych grup wieku.

W 2020 r. na 100 osób w wieku 50-64 lata przypadało 9,6 osób w wieku 85 lat i więcej. Było to więcej niż w poprzednich latach: o 0,3 osoby w porównaniu z 2019 r. oraz o 4,4 osoby w stosunku do 2010 r. W kraju wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego wyniósł 11,2, tj. odpowiednio o 0,3 i 4,9 więcej.

Relacja pokolenia osób sędziwych do osób w wieku 50-64 lata w województwie lubuskim jest bardziej korzystna niż w większości województw. Mniejszą wartość wskaźnika wsparcia międzypokoleniowego zanotowano jedynie w województwie warmińsko-mazurskim (9,4). W większości województw wskaźnik ten był jednak wyższy niż 10,0, w tym w województwie mazowieckim wyniósł 13,3, a w świętokrzyskim i podlaskim po 12,5.

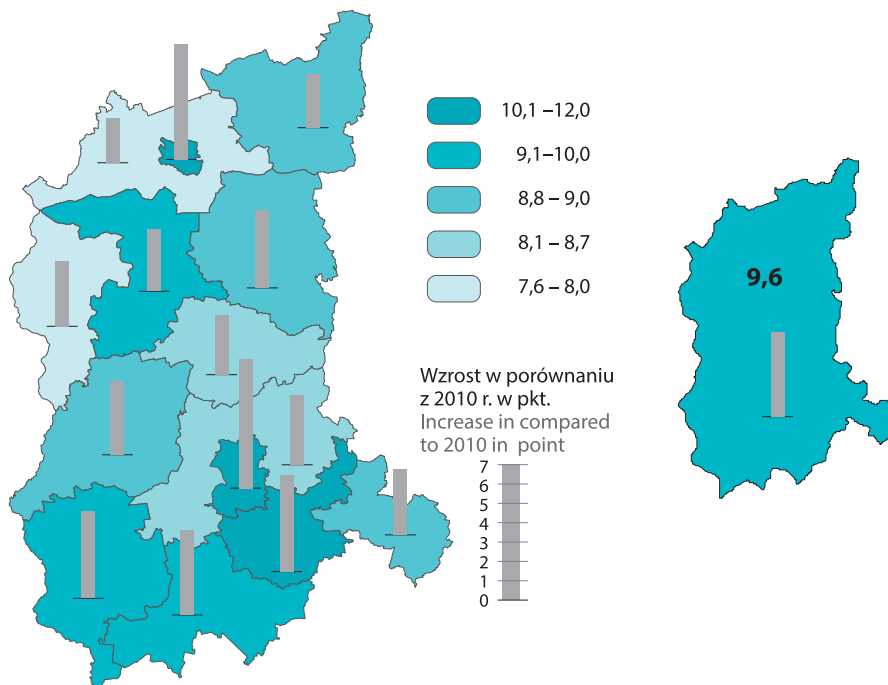
Wykres 7. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego
 Chart 7. Parent support ratio

Spośród powiatów i miast na prawach powiatu w województwie lubuskim tylko w Zielonej Górze wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego był wyższy niż średnio w kraju (wyniósł 12,0). Znaczna liczba osób sędziwych przypadających na 100 osób w wieku 50-64 lata charakteryzuje powiat nowosolski (10,7) oraz Gorzów Wlkp. (10,6). Najniższą wartość wskaźnika wsparcia międzypokoleniowego zanotowano w powiecie ślubickim (7,6), gorzowskim (7,7) i świebodzińskim (8,2).

We wszystkich powiatach omawiana relacja pokoleniowa pogorszyła się w porównaniu z 2010 r., a najbardziej w miastach na prawach powiatu – w Zielonej Górze o 6,7 pkt. i w Gorzowie Wlkp. o 6,0 pkt., oraz w powiatach: nowosolskim – o 5,0 pkt. i żarskim – o 4,5 pkt. Najmniejszy wzrost wskaźnika wsparcia międzypokoleniowego zanotowano w powiecie gorzowskim (o 2,3 pkt.).

Mapa 12. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według powiatów w 2020 r.
 Map 12. Parent support ratio by powiats in 2020

Rozdział 4. Ruch naturalny ludności

Chapter 4. Vital statistics

Obserwowane przemiany demograficzne wskazują, że obecna sytuacja ludnościowa województwa lubuskiego nie gwarantuje stabilnego rozwoju demograficznego. Zmniejszająca się liczba urodzeń i wzrastająca liczba zgonów skutkują stopniowym spadkiem liczby mieszkańców. Zdecydowanie mniejsza w przyszłości liczba kobiet w wieku rozrodczym będzie miała negatywny wpływ na przyszłą liczbę urodzeń. W zakresie wielkości urodzeń szczególnie pozytywnie wyróżniały się lata 2010-2012, a także rok 2017, kiedy w większości powiatów współczynniki urodzeń kształtowały się na poziomie co najmniej wojewódzkim.

Spadek liczby urodzeń w 2020 r. dotyczył przede wszystkim dzieci urodzonych jako pierwsze i drugie, których udział zmniejszył się na korzyść urodzeń trzecich i kolejnych. Zmiany wzorca płodności spowodowały przesunięcie się momentu, w którym kobiety decydują się na urodzenie dziecka. Mediana wieku dla kobiet, które w 2020 r. urodziły pierwsze dziecko wyniosła 27,5 lat, to o 1,5 roku więcej niż w 2010 r. Od 2011 r. współczynnik dzietności w województwie utrzymuje się blisko progu skrajnie niskiej płodności. W 2020 r. wskaźnik wyniósł 1,31 i był niższy niż w kraju (1,38).

W województwie lubuskim obserwuje się niekorzystne zmiany w zakresie przyrostu naturalnego, który szybko maleje. Rok 2020 był trzecim z kolei, w którym pogłębił się ubytek naturalny – liczba urodzeń była mniejsza od liczby zgonów o 4,0 tys., a współczynnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie minus 4,0‰. Ubytek naturalny ludności odnotowano we wszystkich powiatach, przy czym najwyższy charakteryzował powiat żagański (minus 6,5‰). W wyniku tak kształtujących się zmian należy uznać, że obecnie w województwie, jak i w kraju, mamy kryzys demograficzny.

4.1. Urodzenia żywe

4.1. Live births

Po okresie wzrostu w latach 2016-2017 liczba urodzeń żywych w kolejnych latach stopniowo zaczęła się zmniejszać. W 2019 r. spadła do 9,0 tys., a w 2020 r. – do 8,6 tys. i była mniejsza o 2,3 tys. w porównaniu z 2010 r.

Odnotowany spadek liczby urodzeń (poniżej poziomu urodzeń z 2003 r. określanego mianem nizu demograficznego), potwierdza, że kształtujące się w poprzednich latach procesy ludnościowe spowodowały, że województwo weszło w okres kryzysu demograficznego, który może mieć charakter dłuższej tendencji. Podobne zmiany obserwowane są w całym kraju.

Tablica 6. Ruch naturalny ludności (Stan w dniu 31 grudnia)

Table 6. Vital statistics (As of 31 December)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
	w tys. in thousand			
Urodzenia żywe Live births	10,9	9,4	9,0	8,6
Zgony Deaths	9,5	10,2	11,1	12,6
Przyrost naturalny Natural increase	1,5	-0,7	-2,0	-4,0

Tablica 6. Ruch naturalny ludności (Stan w dniu 31 XII) dok.
Table 6. Vital statistics (As of 31 December) cont.

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
na 1000 ludności per 1000 population				
Urodzenia żywe Live births	10,7	9,2	8,9	8,5
Zgony Deaths	9,3	10,0	10,9	12,5
Przyrost naturalny Natural increase	1,4	-0,7	-2,0	-4,0

Urodzenia żywe na 1000 ludności Live births per 1000 population

W 2020 r. współczynnik urodzeń żywych – w przeliczeniu na 1000 ludności – wyniósł 8,5‰ (w kraju 9,3‰). W porównaniu z 2019 r. współczynnik obniżył się o 0,4 pkt., natomiast w stosunku do 2010 r. był niższy o 2,2 pkt.

W 2020 r. natężenie urodzeń w miastach i na wsi kształtowało się na różnym poziomie. W miastach liczba urodzeń żywych licząc na 1000 ludności wyniosła 8,4, a na wsi 8,8, natomiast przed rokiem w miastach i na wsi liczba ta wyniosła prawie 9,0. W 2010 r. więcej urodzeń żywych było na wsi (11,5) niż w miastach (10,2).

W układzie przestrzennym najwyższy poziom urodzeń charakteryzował województwa: mazowieckie, pomorskie, małopolskie i wielkopolskie, gdzie na 1000 ludności przypadało ponad 10 urodzeń żywych (10‰). Jest to uwarunkowane relatywnie młodszą strukturą wieku mieszkańców tych województw. Z kolei najniższy poziom urodzeń odnotowano w województwach: świętokrzyskim (7,7‰), zachodniopomorskim i opolskim (po 8,1‰).

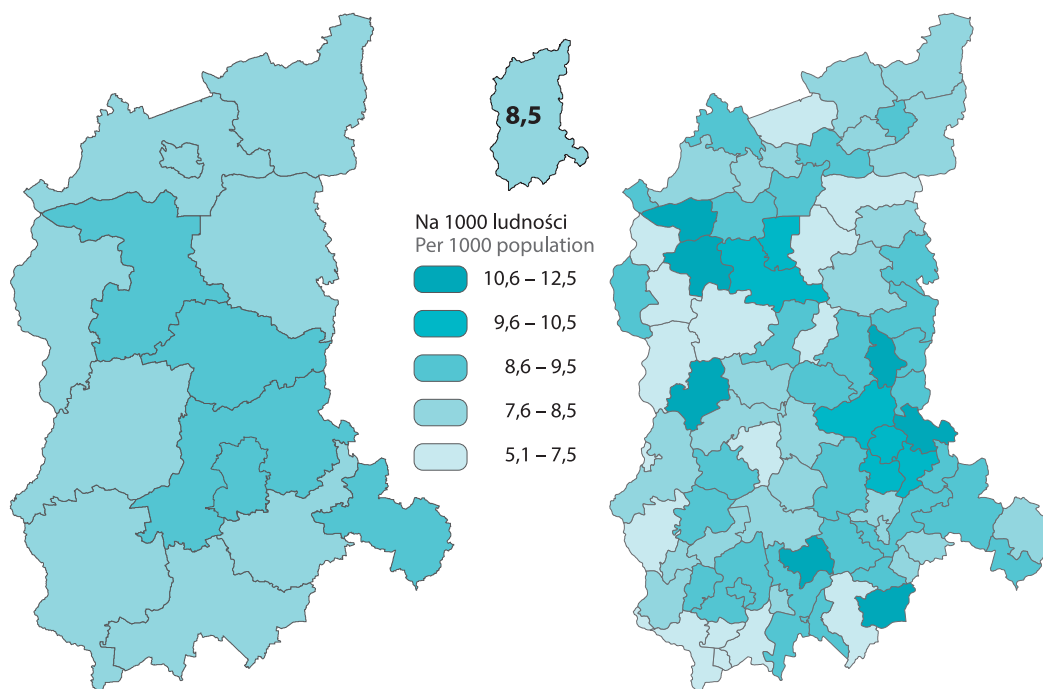
W 2020 r. najwyższą liczbę urodzeń żywych na 1000 ludności zanotowano w powiatach: sulcińskim, zielonogórskim (po 9,5‰) i świebodzińskim (9,2‰), najniższą zaś w powiatach: krośnieńskim i międzyrzeczkim (po 7,8‰).

W porównaniu z 2010 r. we wszystkich powiatach odnotowano spadek współczynnika urodzeń żywych, a największy w powiecie wschowskim (o 4 pkt.) i strzelecko-drezdeneckim (o 3,8 pkt.). Natomiast najmniejszy spadek tego wskaźnika charakteryzował miasta na prawach powiatu: Zieloną Górę i Gorzów Wlkp. (odpowiednio o 0,9 pkt. i 1,3 pkt.) oraz powiat zielonogórski i świebodziński (po 1,4 pkt.).

Uwzględniając gminy, najwyższy współczynnik urodzeń zanotowano w gminie wiejskiej Niegosławice (12,5‰), następnie w gminach wiejskich: Słońsk (12,4‰), Maszewo (12,1‰) i Szczaniec (11,8‰). Wskaźnik ten był o ponad 4 pkt. wyższy niż przeciętnie w województwie. Wysokie wartości tego współczynnika wystąpiły także w gminach wiejskich: Kargowa, Ośno Lubuskie i Brzeźnica (po ok. 11‰). Z kolei najniższe wartości współczynnika odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Iłowa, gminie miejskiej Łęknica i wiejskiej Bledzew (po 5,0‰).

W porównaniu z 2010 r. większość gmin zanotowała pogorszenie wartości współczynnika urodzeń, a największy spadek wskaźnika wystąpił w gminie wiejskiej Dąbie i Lubrza – o ok. 7 pkt. Poziom urodzeń wzrósł jedynie w dziewięciu gminach, przy tym najbardziej w gminach wiejskich: Lubniewice, Maszewo i Niegosławice (o 2 pkt.).

Mapa 13. Urodzenia żywe według powiatów i gmin w 2020 r.
Map 13. Live births by powiats and gminas in 2020

Struktura urodzeń według wieku matki

Structure of birth by mother age

W 2020 r. większość urodzeń żywych (łącznie 61,5%) zarejestrowano wśród kobiet w wieku: 25-29 lat (31,7%) oraz 30-34 lata (29,8%). Blisko 20% urodzeń żywych pochodziło od rodzących po 35 roku życia, a 18,6% od kobiet w wieku do 25 lat.

W porównaniu z 2010 r. obserwuje się przesunięcie urodzeń w kierunku starszych grup wieku matek. Odsetek urodzeń wśród matek w wieku 25-29 lat zmniejszył się o ponad 15,3 p. proc., a wśród matek w wieku 20-24 lata – o ponad 11,4 p. proc., natomiast wzrósł odsetek urodzeń w grupie rodzących po 35 roku życia – o 7,1 p. proc.

Biorąc pod uwagę kolejność urodzenia dziecka, spadek liczby urodzeń w porównaniu z 2010 r. dotyczył przede wszystkim dzieci urodzonych jako pierwsze i drugie, których udział zmniejszył się na korzyść urodzeń trzecich i kolejnych. W 2020 r. urodzenia pierwsze i drugie stanowiły, odpowiednio, ok. 41% i 31% ogółu urodzeń żywych, podczas gdy w 2010 r. urodzenia pierwsze stanowiły prawie połowę wszystkich urodzeń żywych, a urodzenia drugie 36%. Równocześnie odsetek dzieci urodzonych jako trzecie i czwarte podwoił się i wyniósł, odpowiednio, ok. 20% i 6%.

Odsetek urodzeń małżeńskich w województwie wyniósł 57,9% i zmniejszył się w odniesieniu do 2010 r. o 5,7 p. proc. Dla porównania w kraju w związkach małżeńskich urodziło się 73,6% wszystkich dzieci.

4.2. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności

4.2. Female fertility and reproduction rates of population

Bieżąca liczba urodzeń jest zależna od liczby kobiet w wieku prokreacyjnym (15–49 lat) oraz od jej struktury. Drugim elementem mającym istotny wpływ na liczbę urodzeń są postawy i zachowania prokreacyjne ludności. W województwie lubuskim liczebność kobiet w wieku rozrodczym wyraźnie zmalała: w 2010 r. było 253,0 tys. kobiet w tym wieku, a w 2020 r. 233,7 tys. (o 7,7% mniej).

Jednocześnie nastąpiło przesunięcie płodności kobiet w kierunku starszych roczników wieku. Obecnie najwyższa płodność jest wśród kobiet w wieku 25-29 lat, ale obserwuje się także wzrost płodności w grupach wieku: 30-34 lata, 35-39 lat oraz 40-44 lata. W 2020 r. na 1000 kobiet w wieku 25-29 lat przypadało 87 urodzeń żywych, podczas gdy w 2010 r. było ich 92. W przypadku kobiet w wieku 30-34 lata odnotowano 71 urodzeń, wobec 68 w 2010 r., a wśród kobiet w grupach wieku 35-39 i 40-44 lat liczba urodzeń wzrosła odpowiednio o 6 i 3 w przeliczeniu na 1000 kobiet.

Tablica 7. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności
Table 7. Female fertility and reproduction rates of population

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Płodność - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat: Fertility - live births per 1000 women aged:				
15-49	43,0	38,7	38,2	36,8
15-19	19,6	16,5	11,3	10,9
20-24	61,6	54,3	53,6	52,3
25-29	91,6	81,8	88,7	86,8
30-34	67,5	66,3	74,4	70,8
35-39	27,2	28,0	30,9	33,2
40-44	4,7	5,3	6,5	7,3
45-49	0,3	0,2	0,2	0,3
Współczynniki: Rates:				
dziętności ogólnej total fertility	1,352	1,253	1,326	1,306
reprodukcji brutto gross reproduction	0,653	0,601	0,660	0,640
dynamiki demograficznej demographic dynamics	1,153	0,928	0,816	0,684

Zmiany wzorca płodności powodują wzrost mediany wieku matek. Dla kobiet, które w 2020 r. urodziły dziecko to 30 lat – o 2 lata więcej niż w 2010 r. Dla rodzących po raz pierwszy wskaźnik zwiększył się do 27,5 lat (o 1,5 roku więcej w porównaniu z 2010 r.). Przeciętny wiek środkowy dla matek w kraju, które urodziły pierwsze dziecko był wyższy niż w województwie i wyniósł 28,5 lat.

Współczynnik dzietności

Fertility rate

Współczynnik dzietności (Fertility rate) określa liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu częstotliwych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

Urodzenia są kluczowym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności. Aby zapewnić stabilny rozwój demograficzny regionu, w danym roku na każde 100 kobiet w wieku 15–49 lat powinno przypadać średnio co najmniej 210–215 urodzonych dzieci. W 2020 r. w województwie lubuskim na 100 kobiet w wieku rozrodczym przypadało 131 urodzeń, a przed rokiem – 133. W kraju liczba ta była wyższa i wyniosła 138. Taki stan rzeczy wynika przede wszystkim z odkładania na później przez ludzi młodych decyzji o założeniu rodziny. Od 2011 r. współczynnik dzietności w regionie utrzymuje się blisko progu skrajnie niskiej płodności.

W 2020 r. we wszystkich województwach wielkość współczynnika dzietności kształtowała poniżej 2, przy czym najwyższe współczynniki zanotowano w województwach: pomorskim (1,531) i mazowieckim (1,529), a najniższe w świętokrzyskim (1,177) i opolskim (1,225).

Współczynnik reprodukcji brutto

Gross reproduction rate

Współczynnik reprodukcji (Gross reproduction rate) brutto określa liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta będąc w wieku rozrodczym (15–49 lat) rodzić będzie z częstotliwością jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik (niezmiennie współczynniki płodności).

W latach 2010-2015 współczynnik reprodukcji brutto charakteryzujący aktualną płodność sukcesywnie malał i w 2015 r. osiągnął poziom 0,601. W okresie 2016-2017 r. wzrósł do 0,690, następnie w 2018-2019 r. spadł i utrzymywał się na poziomie 0,660. W 2020 r. współczynnik reprodukcji brutto obniżył się do poziomu 0,640 i był nieznacznie niższy od wielkości zanotowanej w 2010 r. (0,653). W całym kraju wskaźnik ten w 2020 r. osiągnął poziom 0,671.

W 2020 r. we wszystkich województwach liczba żywo urodzonych dzieci płci żeńskiej przypadających na 1 kobietę w wieku rozrodczym kształtowała się poniżej wartości 1, przy czym najwyższe wartości współczynnika odnotowano w województwach: mazowieckim (0,745) i pomorskim (0,743), najniższe zaś w świętokrzyskim (0,570) i opolskim (0,594).

4.3. Zgony

4.3. Deaths

Sytuacja w zakresie zgonów kształtowała się w 2020 r. pod wpływem pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2. Na jej kształt największy wpływ miała najwyższa od kilkudziesięciu lat liczba zgonów. Pomiędzy 2010 r. i 2019 r. liczba osób zmarłych w województwie stopniowo wzrosła z 9,5 tys. do 11,0 tys. rocznie. W 2020 r. zwiększyła się do 12,6 tys. i była wyższa o 14,0% w porównaniu z 2019 r.

W województwie znacząco obniżyła się umieralność niemowląt. W 2020 r. zarejestrowano 27 zgonów niemowląt (dzieci w wieku poniżej 1 roku życia), tj. o 32 zgony mniej niż w 2010 r. Współczynnik zgonów niemowląt – liczony na 1000 urodzeń żywych – wyniósł 3,1‰ i był niższy o 2,3 pkt. w porównaniu z 2010 r.

Wskaźnik ten był niższy od średniej umieralności niemowląt w kraju (3,6‰).

W 2020 r. województwo lubuskie (wraz z województwem łódzkim) miało najniższy w kraju współczynnik zgonów niemowląt. Najwyższe wartości tego współczynnika charakteryzowały województwo podkarpackie (4,3‰) i świętokrzyskie (4,2‰).

Zgony na 1000 ludności

Death per 1000 population

W 2020 r. współczynnik zgonów ogółem w województwie lubuskim wyniósł 12,5‰. Poziom umieralności był wyższy od notowanego przed rokiem (10,9‰) i wyższy w porównaniu z 2010 r. (9,3‰). W kraju współczynnik zgonów był nieznacznie niższy (12,4‰).

W układzie przestrzennym wskaźnik mieścił się w przedziale od 10,9‰ w województwie pomorskim do 14,6‰ w województwie łódzkim. Wysoka umieralność, powyżej poziomu 14‰, charakteryzowała także województwo świętokrzyskie.

Umieralność (liczona na 1000 mieszkańców) w województwie lubuskim była wyższa w miastach (12,9‰) niż na wsi (11,8‰).

Natężenie zgonów w powiatach było zróżnicowane, najwyższy poziom – ponad 14‰ odnotowano w powiecie żagańskim. Wysoki poziom był także w powiecie sulcińskim (13,6‰). Natomiast relatywnie mniej zgonów zanotowały powiaty: gorzowski, wschowski i zielonogórski, gdzie współczynnik wyniósł 11‰.

Spośród gmin województwa lubuskiego najwyższy poziom zgonów odnotowano w gminie wiejskiej Skąpe (18,1‰). Wskaźnik ten był wyższy od średniej wartości w województwie o ponad 5,6 pkt. Wysoka umieralność charakteryzowała także gminy miejsko-wiejskie: Małomice (16,5‰), Lubniewice i Dobiegniew oraz gminę miejską Gozdnicza (po ok. 16‰). Z kolei najniższa umieralność wystąpiła w gminach wiejskich: Kłodawa, Deszczno, Szczaniec, Świdnica i Zabór, gdzie poziom zgonów wyniósł 9,0‰.

W porównaniu z 2010 r. największy wzrost współczynnika zgonów odnotowano w gminie wiejskiej Skąpe (o 9,3 pkt.), gminach miejsko-wiejskich: Kozuchów (o 7,3 pkt.), Skwierzyna, Lubniewice, Szprotawa, także w gminie miejskiej Łęknica i wiejskiej Bobrowice (po ok. 6 pkt.). Natomiast największy spadek tego wskaźnika wystąpił w gminach wiejskich: Szczaniec (o 3,0 pkt.), Przewóz i Maszewo (po ok. 2 pkt.).

Zgony według przyczyn i grup wieku

Deaths by causes and age groups

Mediana wieku dla osób zmarłych w 2020 r. w województwie wyniosła 74,6 lata, przy tym dla mężczyzn było to 70,6 lat, a dla kobiet 81,7 lat. Wartość mediany wieku dla osób zmarłych w miastach była wyższa (75,1) niż na wsi (71,2). W porównaniu z 2010 r. wiek środkowy osób zmarłych wzrósł o 0,8 roku, wśród mężczyzn – o ponad 3,6 lata, a wśród kobiet – o 2,2 lata. W miastach odnotowano wzrost wskaźnika o 1,8 roku, natomiast na wsi wskaźnik obniżył się o ponad 3,7 lata.

Mediana wieku osoby zmarłej w województwie lubuskim była najniższa w kraju (po województwie zachodniopomorskim). Największa wartość tego wskaźnika charakteryzowała województwo podlaskie (79,8 lat), następnie podkarpackie i małopolskie (po ok. 79 lat). Przeciętnie w kraju wskaźnik wyniósł 77,1 lat.

Zgony osób w wieku poniżej 65 lat uważa się za przedwczesną umieralność (65 lat przyjmuje się jako granicę wieku starszego). W 2020 r. w województwie lubuskim zmarło 3,0 tys. osób w wieku 0-64 lata. Wskaźnik przedwczesnej umieralności (liczba zgonów osób w wieku do 65 lat na 10 tys. ludności tym wieku) wyniósł 36,5, w porównaniu z 33,4 przeciętnie w kraju.

W układzie przestrzennym wyższą niż w województwie lubuskim przedwczesną umieralność odnotowano w województwach: łódzkim (40,8), śląskim (37,5) i świętokrzyskim (36,6). Natomiast najniższa charakteryzowała województwo małopolskie i podkarpackie (po ok. 28).

Analizując przyczyny zgonu ludności według grup wieku w województwie zauważa się, że w młodszych grupach wieku zgony były powodowane częściej przyczynami zewnętrznymi; w 2019 r. w grupie ludności w wieku 15-19 lat odnotowano 38 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. ludności. Najczęściej były to wypadki komunikacyjne (19 zgonów na 100 tys. ludności). Wśród osób w wieku 20-24 lata przyczyna zewnętrzna spowodowała zgon 40 osób w przeliczeniu na 100 tys. ludności, w wypadkach komunikacyjnych zginęło 16 osób, a w wyniku samookaleczenia 11 osób licząc na 100 tys. ludności.

Natężenie zgonów z powodu nowotworów rośnie z wiekiem, dla porównania wśród ludności w grupie wieku 50-54 lata (193 zgony licząc na 100 tys. ludności) było ponad 5-krotnie wyższe niż wśród osób w wieku 40-44 lata (33 zgony). Z powodu nowotworu płuc, na każde 100 tys. osób, zmarło 86 osób w wieku 55-59 lat, natomiast 283 osoby w wieku 70-74 lata. Śmiertelność wśród ludności zmarłej w wieku 50-75 lat jest wyższa z powodu nowotworów niż chorób układu krążenia, tendencja ta ulega odwróceniu w starszych rocznikach (75 lat i więcej).

Zgony według przyczyn i płci w 2019 r. Deaths by causes and sex in 2019

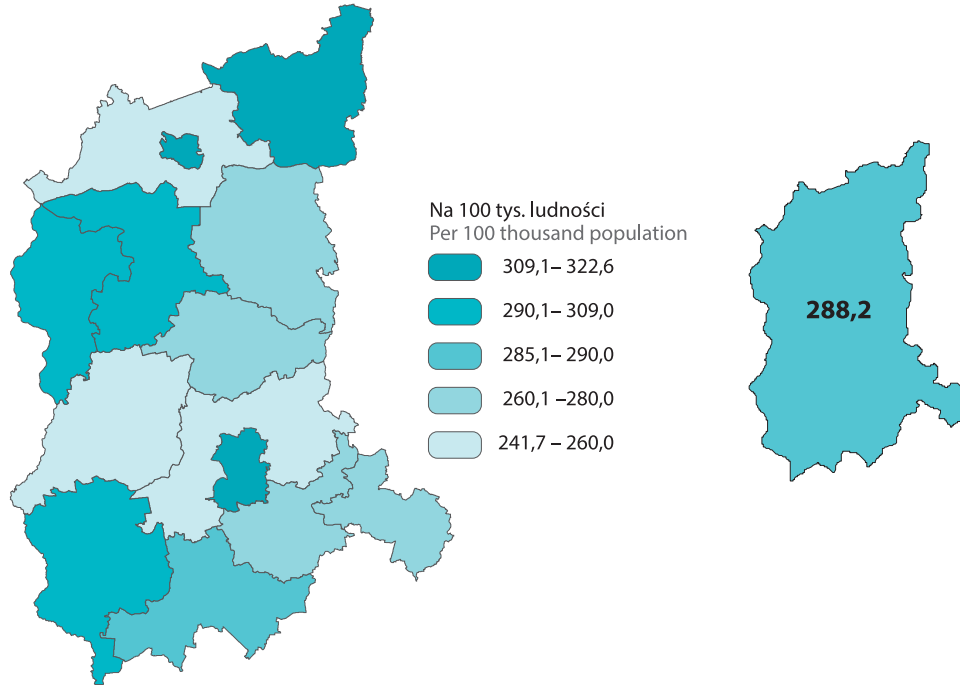
Głównymi przyczynami zgonów w województwie były choroby układu krążenia i choroby nowotworowe. W 2019 r. stanowiły one 59,0% wszystkich zgonów. Wskaźnik śmiertelności z powodu chorób układu krążenia w przeliczeniu na 100 tys. ludności wyniósł 356 (w kraju – 421), natomiast dla chorób nowotworowych – 288 (w kraju – 283). Śmiertelność w wyniku chorób układu krążenia była wyższa wśród mężczyzn, w 2019 r. z tej przyczyny zmarło 386 mężczyzn i 328 kobiet, licząc na 100 tys. ludności danej płci. Również w przypadku zgonów spowodowanych nowotworami wskaźnik śmiertelności dla mężczyzn był wyższy – 315, w porównaniu z 263 dla kobiet. W okresie 2010-2019 r. wzrosła śmiertelność mieszkańców z powodu nowotworów (o 48 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. ludności), natomiast spadła z powodu chorób układu krążenia (o 64 zgony na 100 tys. ludności).

W 2019 r. śmiertelność z powodu chorób układu krążenia była najwyższa w województwie świętokrzyskim (566 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. ludności) i opolskim (485), najniższa zaś w województwach: mazowieckim (347), wielkopolskim (355) i lubuskim (356). Podobnie jak przed rokiem, z powodu nowotworów najwięcej zgonów zanotowano w województwie śląskim (313 zgonów na 100 tys. ludności), a najmniej w województwie podkarpackim (237).

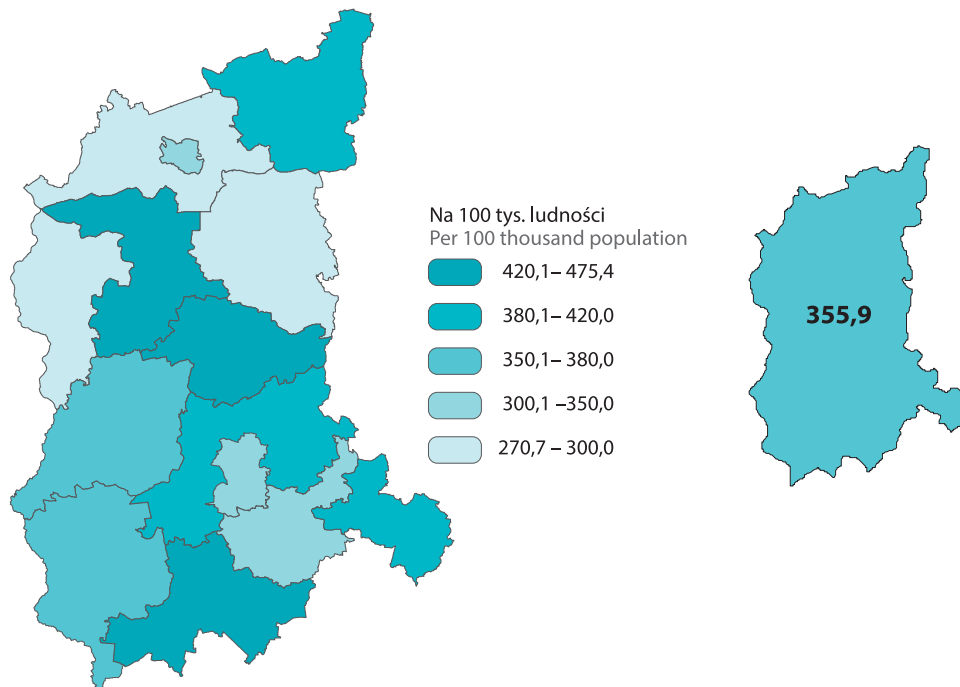
Tablica 8. Zgony według wybranych przyczyn
Table 8. Deaths by selected causes

Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	Specification
OGÓŁEM	9488	10156	10981	11070	TOTAL
na 100 tys. ludności per 100 thousand population					
OGÓŁEM	927,6	996,2	1081,4	1092,8	TOTAL
w tym:					of which:
Nowotwory	239,9	257,4	277,2	288,2	Neoplasms
Choroby układu krążenia	419,7	435,8	402,4	355,9	Diseases of the circulatory system
Choroby układu oddechowego	40,4	37,6	61,9	57,3	Diseases of the respiratory system
Choroby układu trawiennego	40,6	26,7	44,0	50,1	Diseases of the digestive system
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny	60,4	49,4	50,3	54,2	Injuries and poisonings by external cause

Mapa 14. Zgony z powodu nowotworów według powiatów w 2019 r.
 Map 14. Deaths due to neoplasms by powiats in 2019

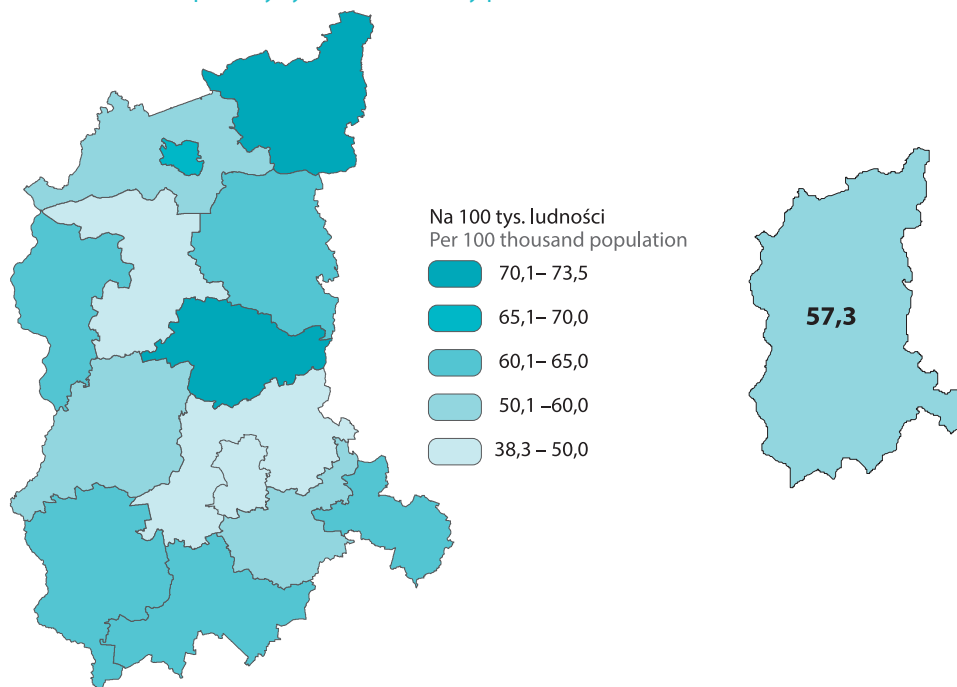

Mapa 15. Zgony z powodu chorób układu krążenia według powiatów w 2019 r.
 Map 15. Deaths due to circulatory system diseases by powiats in 2019

Mapa 16. Zgony z powodu chorób układu oddechowego według powiatów w 2019 r.

Map 16. Deaths due to respiratory system diseases by powiats in 2019

W 2019 r. z powodu nowotworów najczęściej osób zmarło w Gorzowie Wlkp. (323 osoby w przeliczeniu na 100 tys. ludności), powiecie strzelecko-drezdeneckim (315) oraz Zielonej Górze (313), przy tym w Gorzowie Wlkp. odnotowano znaczący wzrost współczynnika zgonów w porównaniu z 2010 r. (o 96 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. ludności). Był to drugi największy wzrost wśród powiatów województwa, po powiecie słubickim (o 115 zgonów licząc na 100 tys. ludności). W Zielonej Górze śmiertelność z tej przyczyny także wzrosła, ale w stopniu mniejszym niż średnio w województwie (o 37 zgonów). Z kolei najmniej zgonów z powodu nowotworów zanotowano w powiecie krośnieńskim (242 zgony na 100 tys. ludności) oraz gorzowskim (243). Dodatkowo powiat krośnieński wyróżnił spadek poziomu śmiertelności (o 21 zgonów licząc na 100 tys. ludności) w porównaniu z 2010 r.

W przypadku śmiertelności z powodu chorób układu krążenia większość powiatów zanotowała spadek współczynnika zgonów w odniesieniu do 2010 r. Największy wystąpił w powiecie żarskim (o 158 zgonów na 100 tys. ludności), kolejno w słubickim (o 125) i gorzowskim (o 116). Poziom zgonów obniżył się także w obu miastach na prawach powiatu (w Gorzowie Wlkp. – o 39 zgonów na 100 tys. ludności i Zielonej Górze – o 18 zgonów). Najwięcej zgonów z powodu chorób układu krążenia odnotowano w powiecie zagańskim (475 w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców), także sulęcińskim (429) i świebodzińskim (423).

Z powodu chorób układu oddechowego w 2019 r. najczęściej osób zmarło w powiecie świebodzińskim i strzelecko-drezdeneckim (po ok. 73 osoby na 100 tys. ludności), a najmniej w Zielonej Górze (38). W porównaniu z 2010 r. wielkość wskaźnika wojewódzkiego wzrosła o 17 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców. Natężenie zgonów z tej przyczyny zwiększyło się we wszystkich powiatach (z wyjątkiem powiatu międzyrzeckiego), a najbardziej w strzelecko-drezdeneckim, gdzie śmiertelność spowodowana chorobami układu oddechowego wzrosła o 44 zgony licząc na 100 tys. mieszkańców.

4.4. Przyrost naturalny

4.4. Natural increase

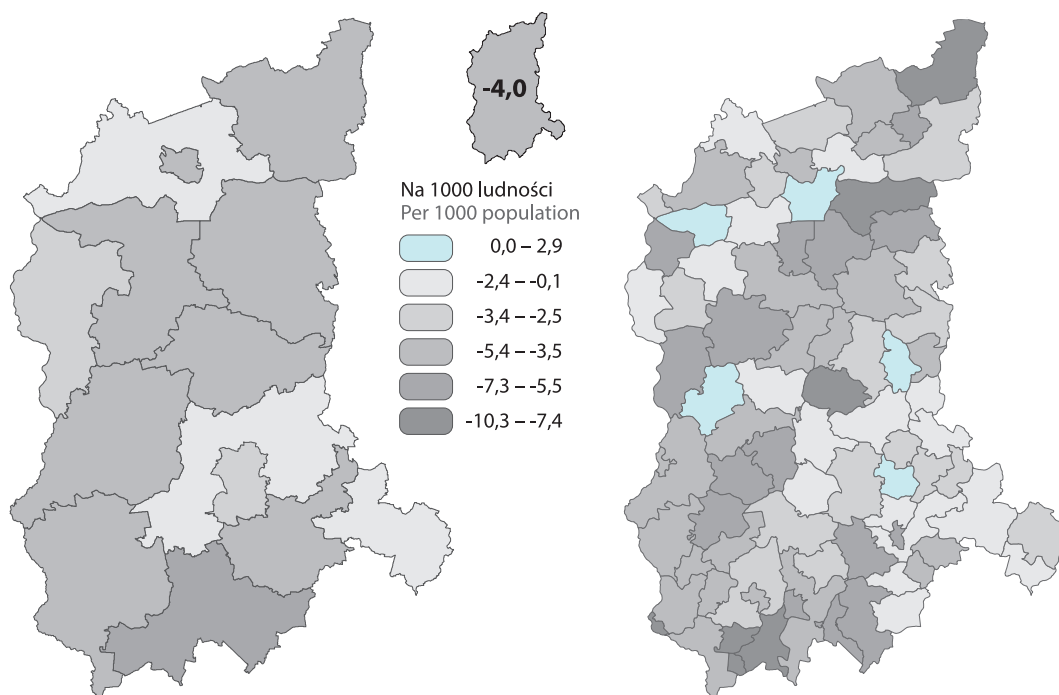
W województwie obserwuje się niekorzystne zmiany w zakresie przyrostu naturalnego, który szybko maleje. Jeszcze w 2010 r. przyrost naturalny kształtował się na poziomie 1,4 tys. osób, podczas gdy w 2017 r. oscylował już wokół zera. W kolejnych latach widoczny był ubytek naturalny. W 2020 r. liczba urodzeń była mniejsza od liczby zgonów o 4,0 tys. Współczynnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie minus 4,0‰ i był to najniższy poziom w ostatnim dwudziestoleciu. Dla porównania w kraju wskaźnik ten także był ujemny i wyniósł minus 3,2‰.

Rok 2020 był trzecim z kolei, w którym pogłębił się ubytek naturalny – o 1,9 pkt. w odniesieniu do roku poprzedniego (minus 2,0‰). W porównaniu z 2010 r. spadek wyniósł 5,4 pkt.

Ujemny przyrost naturalny odnotowano zarówno w miastach, jak i na wsi, przy czym w miastach ubytek ludności był większy – współczynnik wyniósł minus 4,5‰, natomiast na wsi minus 3,0‰.

W 2020 r. wszystkie województwa zanotowały ujemny przyrost naturalny, przy czym jego natężenie było wyraźnie zróżnicowane. Wielkość współczynnika kształtowała się od minus 0,5‰ w województwie pomorskim do minus 6,4‰ w województwie świętokrzyskim.

Mapa 17. Przyrost naturalny według powiatów i gmin w 2020 r.
Map 17. Natural increase by powiats and gminas in 2020

W województwie lubuskim ubytek naturalny ludności odnotowano we wszystkich powiatach, przy czym najwyższy charakteryzował powiat żagański (minus 6,5‰). Uwzględniając gminy, taki ubytek wystąpił w 77 z 82 gmin. Najniższy współczynnik przyrostu naturalnego odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Łłowa (minus 10,3‰) oraz gminie miejskiej Gozdnicza (minus 9,7‰). Gminy te znajdują się na terenie powiatu żagańskiego. Wszystkie gminy z dodatnim przyrostem naturalnym to gminy wiejskie, a wśród nich wyróżniały się: Szczaniec (2,9‰) z powiatu gorzowskiego i Maszewo (1,8‰) z powiatu krośnieńskiego.

Największy spadek współczynnika przyrostu naturalnego w porównaniu z 2010 r. obserwowany był w gminie miejskiej Łęknica (o 11,6 pkt.), gminie wiejskiej Skąpe (o 10,8 pkt.), także gminie wiejskiej Siedlisko i miejsko-wiejskiej Skwierzyna (po o 9,5 pkt.), największy zaś wzrost wskaźnika zanotowano w gminach wiejskich: Maszewo (o 3,5 pkt.) i Szczaniec (o 2,4 pkt.).

4.5. Przeciętne dalsze trwanie życia

4.5. Life expectancy

Obserwowana od początku lat 90-tych ub. wieku poprawa sytuacji w zakresie umieralności korzystnie wpływa na długość życia mieszkańców województwa, przy czym nadal utrzymuje się widoczna różnica między trwaniem życia mężczyzn i kobiet. W 2020 r. oczekiwana długość życia ludności uległa obniżeniu, zarówno wśród mężczyzn jak i wśród kobiet. W porównaniu z 2019 r. przeciętne trwanie życia zmniejszyło się o blisko 1 rok dla obojga płci i wyniosło dla mężczyzn (w momencie urodzenia) 71,8 lat, a dla kobiet 80 lat.

Tablica 9. Przeciętne dalsze trwanie życia
Table 9. Life expectancy

Wyszczególnienie Specification		Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified				
		0	15	30	45	60
mężczyźni males						
OGÓLEM TOTAL	2010	71,54	57,14	42,92	29,22	18,00
	2015	72,76	58,22	44,03	30,22	18,40
	2019	72,89	58,30	43,98	30,24	18,37
	2020	71,84	57,23	42,83	29,15	17,33
Miasta Urban areas		72,19	57,56	43,11	29,39	17,58
Wieś Rural areas		71,17	56,60	42,29	28,64	16,82
kobiety females						
OGÓLEM TOTAL	2010	80,05	65,58	50,77	36,29	23,05
	2015	80,90	66,29	51,52	37,01	23,67
	2019	80,96	66,34	51,56	37,03	23,63
	2020	80,01	65,28	50,53	36,06	22,63
Miasta Urban areas		80,26	65,58	50,84	36,36	22,91
Wieś Rural areas		79,41	64,63	49,86	35,38	21,98

W porównaniu z 2010 r. oczekiwana długość życia wśród mężczyzn wzrosła o 0,3 roku, a wśród kobiet tylko nieznacznie się obniżyła. Różnica pomiędzy trwaniem życia mężczyzn i kobiet zmniejszyła się z 8,5 lat w 2010 r. do 8,2 w 2020 r.

Parametry trwania życia zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet są korzystniejsze w miastach. Średnia długość życia mężczyzn w miastach wyniosła 72,2 lata, tj. o 1 rok więcej niż mężczyzn na wsi, natomiast kobiet zamieszkałych w miastach – 80,3 lat, tj. o 0,9 roku więcej niż mieszkanek wsi.

Przeciętne trwanie życia jest zróżnicowane regionalnie, ale województwa charakteryzujące się najdłuższą i najkrótszą długością życia mieszkańców są te same w przypadku mężczyzn i kobiet. Najdłuższe trwanie życia wyróżnia ludność województwa podkarpackiego i małopolskiego (w 2019 r. parametry te wyniosły: dla mężczyzn ok. 75 lat i dla kobiet – ok. 83 lata). Z kolei najkrótsze życie cechuje mieszkańców województwa łódzkiego (mężczyźni ok. 73 lata, a kobiety 81 lat), niewiele dłużej żyją mężczyźni mieszkający w województwie lubuskim i warmińsko-mazurskim oraz kobiety w województwach: śląskim, lubuskim, kujawsko-pomorskim, zachodniopomorskim, warmińsko-mazurskim i dolnośląskim.

Rozdział 5. Małżeństwa, separacje i rozwody

Chapter 5. Marriages, separations and divorces

W 2020 r. liczba małżeństw w województwie lubuskim spadła zarówno w odniesieniu do poprzedniego roku, jak i do 2010 r. W latach 2010-2018 liczba separacji systematycznie spadała, natomiast po wzroście w 2019 r. nastąpił 2-krotny spadek. Liczba rozwodów spadła zarówno w odniesieniu do poprzedniego roku, jak i do 2010 r.

5.1. Małżeństwa zawarte

5.1. Marriages contracted

Małżeństwo (Marriage) związek między dwiema osobami płci odmiennej, zawarty zgodnie z obowiązującym prawem, pociągający za sobą pewne wzajemne prawa i obowiązki, ustalone w przepisach i zwyczajach.

W 2020 r. w województwie lubuskim zawarto 3511 związków małżeńskich, co stanowiło 2,4% związków małżeńskich zawartych w kraju. W odniesieniu do poprzedniego roku liczba zawartych małżeństw spadła o 23,2% (w kraju zanotowano spadek o 20,9%). W porównaniu z 2010 r. spadek liczby zawartych małżeństw wyniósł 40,8% (w kraju 36,5%).

Z ogółu małżeństw zawartych w 2020 r. w województwie lubuskim, 66,0% stanowiły małżeństwa zawarte w miastach. Odsetek ten był o 0,8 p. proc. wyższy niż w 2010 r.

Województwo lubuskie charakteryzuje przewaga małżeństw cywilnych (59,6% ogółu zawartych małżeństw) nad wyznaniowymi (40,4%). Przewaga małżeństw cywilnych nad wyznaniowymi dotyczy zarówno miast, jak i terenów wiejskich (w miastach 61,2% zawartych małżeństw było cywilnych, natomiast na wsi 56,3%). W porównaniu z 2010 r. odsetek małżeństw cywilnych zwiększył się o 19,5 p. proc., tj. w większym stopniu niż w pozostałych województwach. W kraju małżeństwa cywilne stanowiły średnio 46,4% zawartych małżeństw, tj. o 14,5 p. proc. więcej niż w 2010 r.

Tablica 10. Małżeństwa zawarte
Table 10. Marriages contracted

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
OGÓŁEM TOTAL	5926	5040	4572	3511
Cywilne Civil	2377	2509	2442	2091
Wyznaniowe Church or religious	3549	2531	2130	1420
	w % in %			
Zawarte: Contracted:				
w miastach in urban areas	65,2	64,9	67,7	66,0
na wsiach at rural areas	34,8	35,1	32,3	34,0

Współczynnik małżeństw

Marriage rate

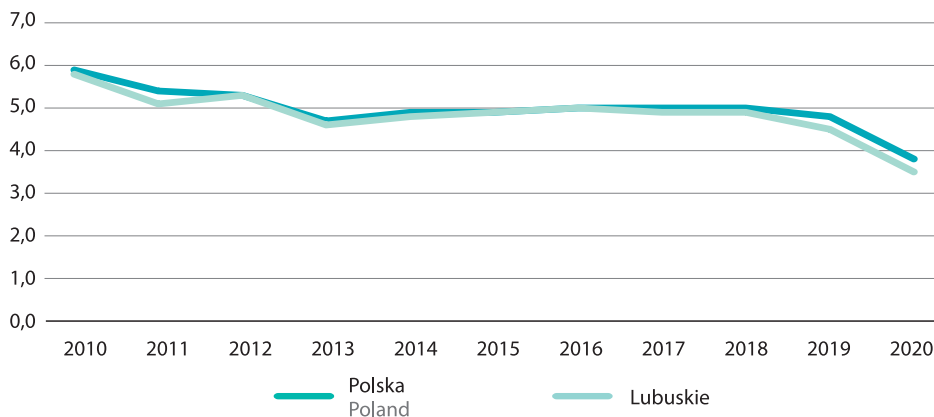
W 2020 r. współczynnik małżeństw w województwie lubuskim był niższy od notowanego w poprzednich latach. W analizowanym okresie najwięcej małżeństw na 1000 ludności zawarto w 2010 r. (5,8). Od 2011 r. liczba ta wahała się w przedziale od 4,6 do 5,3 na 1000 ludności, utrzymując jednak tendencję spadkową. W 2020 r. współczynnik małżeństw obniżył się do 3,5, tj. o 1,0 pkt. w porównaniu z 2019 r. i o 2,3 pkt. w stosunku do 2010 r.

W latach 2010-2020 współczynnik małżeństw w województwie utrzymywał się na poziomie równym lub niższym od jego wartości średniej w kraju (w 2020 r. – o 0,3 pkt. niższym). Najniższą wartość współczynnika małżeństw zanotowano w województwach: opolskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim (po 3,4), najwyższą natomiast w województwie małopolskim (4,2). W odniesieniu do 2019 r. i 2010 r., współczynnik małżeństw w kraju zmniejszył się odpowiednio o 1,0 pkt. i 2,1 pkt., przy czym spadek liczby małżeństw na 1000 ludności zanotowano we wszystkich województwach.

Podobnie jak w 2010 r., w województwie lubuskim częstość zawierania małżeństw była wyższa w miastach, gdzie współczynnik małżeństw wyniósł 3,5, niż na obszarach wiejskich – 3,4 (w 2010 r. odpowiednio 6,0 i 5,6). W kraju wartość współczynnika małżeństw w 2020 r. była taka sama dla obszarów miejskich i wiejskich (po 3,8), a w 2010 r. wyniosła odpowiednio 5,9 i 6,1.

Współczynnik małżeństw (Marriage rate) stosunek liczby małżeństw zawartych w danym okresie (zazwyczaj roku) do liczby ludności w połowie okresu lub średniej liczby ludności w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

Wykres 8. Współczynnik małżeństw
Chart 8. Marriage rate

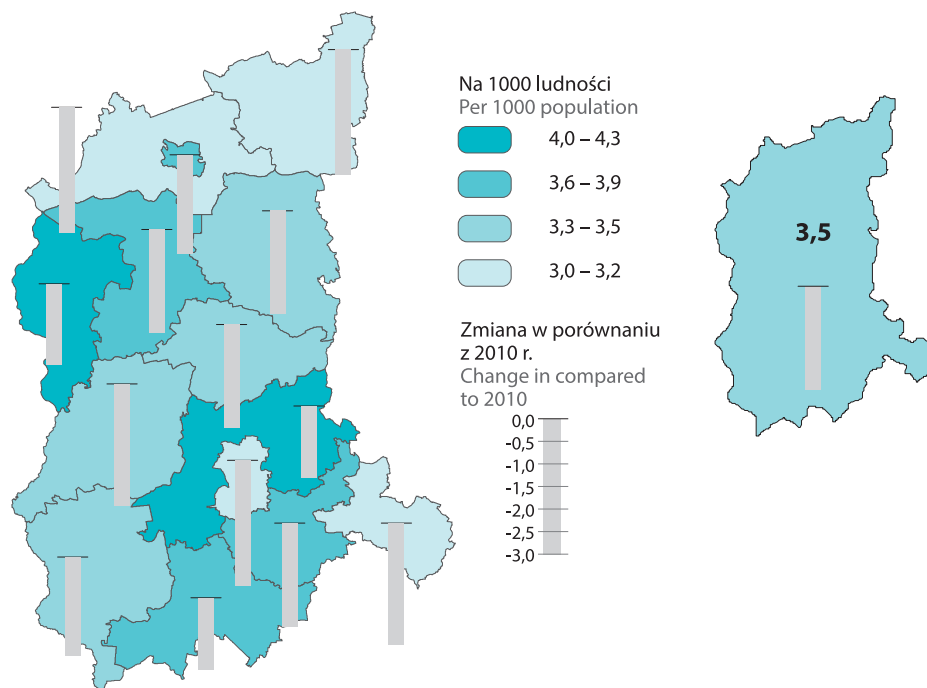

Liczba zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności jest zróżnicowana w układzie przestrzennym. Najwyższą wartość współczynnika małżeństw zanotowano w powiecie słubickim (4,3). Wyższą od średniej wojewódzkiej wartość wskaźnika notowano również w powiecie zielonogórskim (4,2), sułęcińskim (3,8), żagańskim (3,7), nowosolskim i Gorzowie Wlkp. (3,6). Najmniejszą częstość zawierania małżeństw zaobserwowano w powiatach: strzelecko-drezdeneckim, wschowskim (3,1) oraz gorzowskim (3,0).

W porównaniu z 2010 r. we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu zanotowano spadek liczby małżeństw zawartych na 1000 ludności. Współczynnik małżeństw najbardziej obniżył się w powiatach gorzowskim (z 5,8 w 2010 r. do 3,0), strzelecko-drezdeneckim (z 5,9 do 3,1) oraz w Zielonej Górze (z 6,0 do 3,2). Najmniejszy spadek częstości zawierania małżeństw charakteryzował powiat zielonogórski (z 5,8 do 4,2) i żagański (z 5,3 do 3,7).

Mapa 18. Współczynnik małżeństw według powiatów w 2020 r.

Map 18. Marriage rate by powiats in 2020

Małżeństwa zawarte według płci i wieku

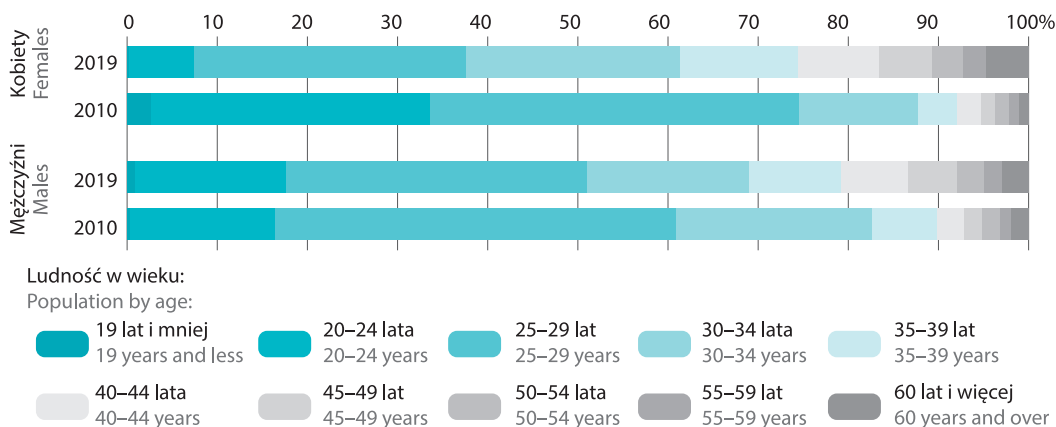
Marriages contracted by sex and age

W strukturze nowożeńców według grup wieku zmniejszył się udział osób młodych, w wieku do 29 lat (o 23,2 p. proc.), przy wzroście udziału osób w wieku 30 lat i więcej. W 2020 r., podobnie jak w 2010 r., największą grupę nowożeńców stanowiły osoby w wieku 25-29 lat. Odsetek kobiet z tej grupy wiekowej wyniósł 33,4%, a mężczyzn – 30,1%, jednak zmniejszył się w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 6,4 p. proc. i 13,8 p. proc. Znaczny spadek udziału w strukturze nowożeńców zanotowano także w przypadku kobiet i mężczyzn w wieku 20-24 lata – odpowiednio o 15,4 p. proc. do 16,5% oraz o 8,7 p. proc. do 7,2%. Jednocześnie wystąpił wzrost odsetka nowożeńców w wieku 30-34 lata, który zaznaczył się głównie w populacji kobiet i wyniósł 4,7 p. proc. do 18,1%. Spośród mężczyzn zawierających małżeństwo, osoby z tej grupy wieku stanowiły 23,8%, tj. o 1,9 p. proc. więcej niż w 2010 r. Na uwagę zasługuje znaczący wzrost odsetka nowożeńców w wieku 35-39 lat, zarówno wśród kobiet (o 5,8 p. proc. do 10,4%), jak i wśród mężczyzn (o 5,6 p. proc. do 13,0%).

W większości zawartych małżeństw (67,7%) mężczyzna był starszy od kobiety, najczęściej o 1-2 lat (23,8%) i o 3-5 lata (22,8%). Dalsze 15,2% stanowiły małżeństwa, w których mężczyzna był starszy od kobiety o 6-10 lat, a 6,0% – o 11 lat i więcej. Odwrotna sytuacja, tj. gdy kobieta była starsza od mężczyzny, miała miejsce w przypadku 20,6% małżeństw, przy czym 10,5% ogółu zawartych małżeństw stanowiły te, w których różnica wieku wyniosła 1-2 lata, 5,7% – 3-5 lat, 3,1% – 6-10 lat, a 1,4% – 11 lat i więcej.

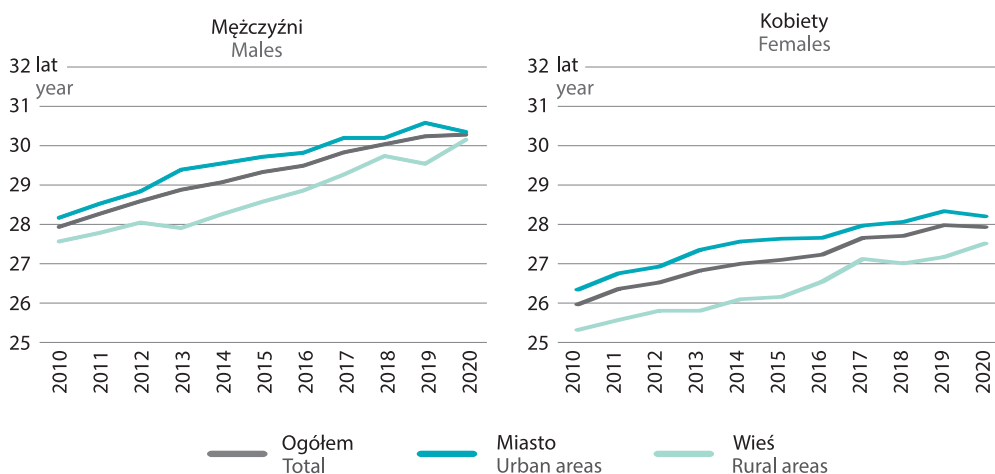
W pozostałych 11,7% wszystkich małżeństw kobieta była w takim samym wieku jak mężczyzna. W porównaniu z 2010 r. wystąpił wzrost odsetka małżeństw, w których mężczyzna był starszy od kobiety o 6 lat i więcej oraz małżeństw, w których kobieta była starsza od męża o 3 lata i więcej.

Wykres 9. Struktura nowożeńców według grup wieku i płci w 2020 r.
Chart 9. Structure of bridegrooms and brides by age groups and sex in 2020

W 2020 r. mediana wieku mężczyzn zawierających związek małżeński wyniosła 32,3 lata, a kobiet 29,9 roku. W miastach wiek środkowy mężczyzn wchodzących w związek małżeński wyniósł 32,5 roku, a na obszarach wiejskich 32,0 roku; dla kobiet było to odpowiednio 30,2 i 29,1 roku. W odniesieniu do 2010 r. mediana wieku nowożeńców wzrosła zarówno dla mężczyzn (o 3,6 roku), jak i dla kobiet (o 3,3 roku). W miastach mediana wieku wzrosła w większym stopniu niż na wsi w przypadku mężczyzn odpowiednio o 3,5 i 3,9 roku. W przypadku kobiet mediana wzrosła odpowiednio o 3,2 lata i 3,3 roku.

Wykres 10. Mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy
Chart 10. Median age of bridegrooms and brides at first marriage

Mediana wieku mężczyzn wchodzących w związek małżeński po raz pierwszy wyniosła 30,3 roku, a kobiet 27,9 roku. Wskaźnik ten, podobnie jak w przypadku mediany wieku nowożeńców, przyjmuje jedną z wyższych wartości w kraju; najwyższą odnotowano w województwie zachodniopomorskim – dla mężczyzn 30,9 roku i dla kobiet 28,6 roku, najniższą natomiast w podkarpackim – odpowiednio 28,6 roku i 26,5 roku. W kraju mediana wieku mężczyzn wchodzących w związek małżeński po raz pierwszy wyniosła 29,4 roku, natomiast kobiet 27,4 roku.

W miastach wiek środkowy mężczyzn wchodzących w związek małżeński pierwszy raz wyniósł 30,4 roku, a na obszarach wiejskich 30,2 roku. Dla kobiet wartości te wyniosły odpowiednio 28,2 i 27,5 roku.

W odniesieniu do 2010 r. mediana wieku nowożeńców wchodzących w związek małżeński po raz pierwszy wzrosła: w przypadku mężczyzn o 2,3 roku, w przypadku kobiet o 1,9 lata. W miastach wzrost mediany wieku był niższy niż na wsi i wyniósł: dla mężczyzn 2,2 roku, dla kobiet 1,8 lata; na wsi odpowiednio 2,6 lata i 2,2 roku. W kraju mediana wieku osób zawierających związek małżeński po raz pierwszy wzrosła w mniejszym stopniu niż w województwie lubuskim: dla mężczyzn o 2,0 roku, dla kobiet o 1,8 roku.

Mażeństwa zawarte według poziomu wykształcenia Marriages contractet by education level

W 2020 r. spośród mężczyzn zawierających małżeństwo największą grupę (40,9%) stanowili mężczyźni z wykształceniem średnim. Dalsze 25,9% stanowili mężczyźni z wykształceniem wyższym, a 25,3% - z zasadniczym zawodowym. Z kolei spośród kobiet zawierających małżeństwo 39,9% stanowiły kobiety z wykształceniem średnim, a 39,7% - z wykształceniem wyższym. Znacznie mniejszy niż w przypadku mężczyzn był odsetek kobiet z wykształceniem zasadniczym zawodowym (14,1%).

Udział małżeństw pomiędzy małżonkami o tym samym poziomie wykształcenia w ogólnej liczbie małżeństw (wskaźnik homogamii) w województwie wyniósł 51,6% i obniżył się w odniesieniu do 2010 r. o 0,6 p. proc. W kraju współczynnik ten był wyższy i wyniósł 56,1%. Mażeństwa osób z wykształceniem średnim stanowiły w województwie 21,6% wszystkich zawartych małżeństw, z wyższym 19,9%, z zasadniczym zawodowym 8,0%, a z podstawowym i gimnazjalnym 2,1%.

Tablica 11. Mażeństwa według wykształcenia małżonków w 2020 r.
Table 11. Marriages by education level in 2020

Poziom wykształcenia mężczyzny Level of man education	Ogółem Total	Poziom wykształcenia kobiety Level of wife education			
		wyższe tertiary	policealne i średnie post-secondary and secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne i podstawowe lower secondary and primary
OGÓŁEM TOTAL	3511	1393	1405	496	214
Wyższe Tertiary	908	699	179	26	4
Policealne i średnie Post-secondary and secondary	1438	523	760	117	38
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	890	145	377	281	87
Gimnazjalne i podstawowe Lower secondary and primary	271	25	89	72	85

Małżeństwa zawarte według stanu cywilnego Marriages contracted by marital status

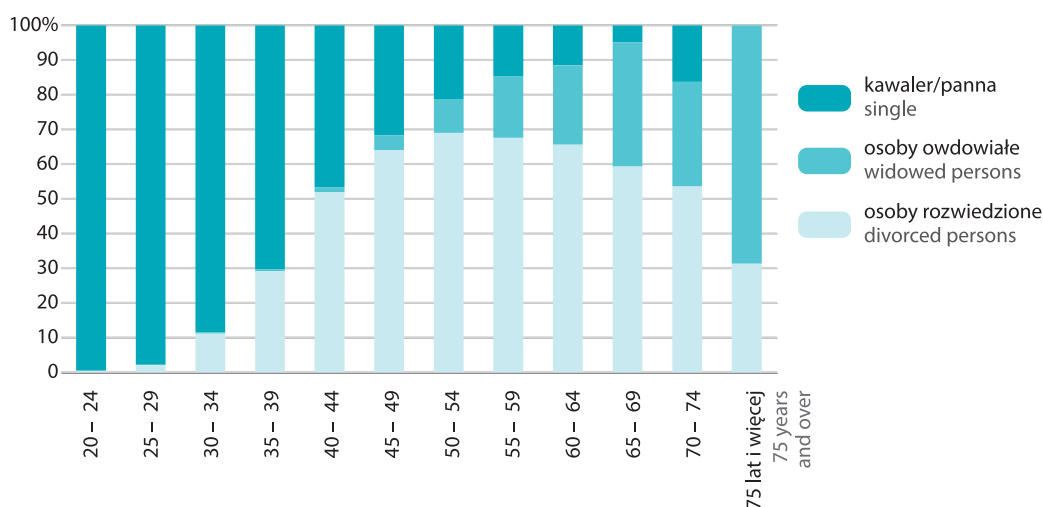
W 2020 r. w województwie lubuskim małżeństwa zawierane po raz pierwszy (kawaler z panną) stanowiły 68,8% związków, natomiast małżeństwa zawierane po raz kolejny – 14,1% ogółu zawartych małżeństw. W porównaniu z 2010 r. odsetek małżeństw zawartych po raz pierwszy obniżył się o 12,7 p. proc., przy wzroście odsetka związków zawieranych po raz kolejny o 6,4 p. proc. Zwiększył się także odsetek małżeństw osób rozwiedzionych z osobami wstępującymi w związek małżeński po raz pierwszy: panna z rozwiedzionym o 2,4 p. proc, kawaler z rozwiedzioną o 3,7 p. proc.

W skali kraju małżeństwa pomiędzy pannami i kawalerami stanowiły 76,5% związków, natomiast małżeństwa zawarte po raz kolejny – 10,4% związków.

Tablica 12. Małżeństwa zawarte według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców w 2020 r.
Table 12. Marriages contracted by previous marital status of bridegrooms and brides in 2020

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
			panny single	wdowy widows	rozwiedzione divorced
OGÓLEM TOTAL		3511	2690	100	721
Poprzedni stan cywilny mężczyzn Previous marital status of males	kawalar single	2741	2415	26	300
	wdowy widowers	71	12	25	34
	rozwiedzeni divorced	699	263	49	387

Wykres 11. Małżeństwa zawarte według stanu cywilnego oraz grup wieku w 2020 r.
Chart 11. Marriages contracted by marital status and age groups in 2020

5.2. Separacje

5.2. Separations

Separacja prawna (Legal separation) uchylenie wspólnoty małżeńskiej bez prawa wstępowania w nowy związek małżeński przez którąkolwiek ze stron. Orzeczenia o separacji dokonuje odpowiedni sąd w formie przewidzianej prawem. W odróżnieniu od rozwodu - separacja nie ma charakteru ostatecznego rozwiązania małżeństwa; na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka zniesienie separacji.

W 2020 r. w województwie lubuskim sądy orzekły prawomocnie 11 separacji, tj. 1,5% orzeczonych separacji w kraju. W porównaniu z 2019 r. liczba separacji orzeczonych w województwie spadła ponad dwukrotnie. W odniesieniu do 2010 r. spadek wyniósł 80,4% (w Polsce 74,2%). W 2020 r. w województwie lubuskim nie zanotowano przypadków zniesienia separacji małżeństw (w 2010 r. – 6 separacji).

Zdecydowana większość par wobec których sąd orzeka separacje mieszka w miastach. W województwie lubuskim w 2020 r. było to 63,6% wszystkich separacji orzeczonych (71,0% w Polsce). W porównaniu z 2010 r. odsetek ten spadł o 16,8 p. proc.

Zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich z powództwem o orzeczenie separacji częściej występowały żony. W województwie w 2020 r. było to łącznie 72,7% ogółu separacji, przy przeciętnej dla kraju 59,2%. Z powództwa męża orzeczono 9,1% separacji, a za zgodnym wnioskiem stron 18,2%.

W porównaniu z 2010 r. odsetek separacji z powództwa żony spadł o 2,3 p. proc., a z powództwa męża o 7,0 p. proc. oraz za zgodnym wnioskiem stron o 9,3 p. proc.

Tablica 13. Separacje
Table 13. Separations

Wyszczególnienie	2010	2015	2019	2020	Specification
OGÓŁEM	56	32	26	11	TOTAL
Z powództwa męża	9	10	4	1	Petition of husband
Z powództwa żony	42	19	21	8	Petition of wife
Zgodny wniosek stron	5	3	1	2	Unanimous petition of both of persons
w % in %					
W miastach	80,4	75,0	84,6	63,6	In urban areas
Na wsiach	19,6	25,0	15,4	36,4	At rural areas

Współczynnik separacji

Separations rate

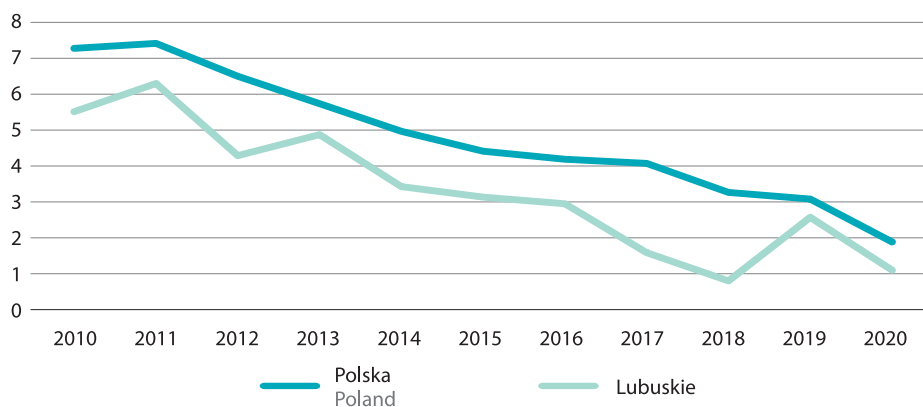
W przeliczeniu na 100 tys. ludności w województwie lubuskim orzeczono 1,1 separacji (przed rokiem 2,6), przy przeciętnej dla kraju 1,9. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w województwie podlaskim (3,1), następnie śląskim (2,7), podkarpackim i łódzkim (2,4), zaś najniższą w województwie pomorskim i wielkopolskim (1,3) oraz lubuskim i warmińsko-mazurskim (1,1).

W porównaniu z 2010 r. liczba orzeczonych separacji na 100 tys. ludności zmniejszyła się zarówno w województwie lubuskim, jak i w kraju (odpowiednio o 4,4 pkt. i o 54 pkt.).

W miastach i na terenach wiejskich województwa lubuskiego na 100 tys. ludności orzeczono 1,1 separacji (przed rokiem wyniósł odpowiednio 3,3 i 1,1). W odniesieniu do 2010 r. współczynnik separacji zmniejszył się o 6,0 pkt w miastach i 1,8 pkt. na wsi.

W województwie lubuskim w 2020 r. najwięcej separacji na 100 tys. ludności orzeczono w powiecie żagańskim (3,8). Wysoką wartość wskaźnika odnotowano również m.in. w powiecie nowosolskim (3,5). Najniższą zaś w Zielonej Górze (0,7) i w powiecie zielonogórskim (1,3). W omawianym okresie nie orzeczono separacji w powiatach: krośnieńskim, sulęcińskim, żarskim, słubicki, wschowskim, świebodzińskim i w Gorzowie Wlkp.

Wykres 12. Liczba separacji na 100 tys. ludności
 Chart 12. Separation per 100 thousand population

Liczba separacji liczona na 1000 nowo zawartych małżeństw wyniosła w województwie lubuskim 3,1 (wobec 5,0 w kraju). Najwięcej separacji na 1000 nowo zawartych małżeństw orzeczono w województwie podlaskim (8,3) i śląskim (7,3), najmniej w województwie warmińsko-mazurskim i lubuskim (3,1).

W porównaniu z 2010 r. omawiany wskaźnik zmniejszył się zarówno w województwie lubuskim jak i w kraju, odpowiednio o 6,3 pkt. i o 7,2 pkt. W miastach województwa lubuskiego na 1000 zawartych małżeństw orzeczono 3,0 separacji (wobec 12,0 w 2010 r.), a na terenach wiejskich 3,4 (wobec 5,1).

Separacje według liczby dzieci Separations by number of children

W 2020 r. ponad połowa małżeństw (27,3%), w stosunku do których orzeczono separację miała na utrzymaniu małoletnie dzieci (tj. w wieku poniżej 18 lat), wśród nich, 66,7% małżonków miało dwoje, a 33,3% troje dzieci.

W porównaniu z 2010 r. odsetek małżeństw z dziećmi, w stosunku do których sąd orzekł separację, zmniejszył się o 28,1 p. proc., w tym odsetek małżeństw posiadających 2 dzieci zwiększył się o 28,0 p. proc., a małżeństw posiadających 3 dzieci o 23,6 p. proc.

W omawianym okresie wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi sąd powierzał najczęściej obojgu rodzicom (66,7% separacji małżeństw posiadających wspólne dziecko na wychowaniu). W pozostałych przypadkach władzę rodzicielską wykonywała matka. W 2020 r. nie powierzono opieki nad dziećmi ojcu oraz oddzielnie matce i ojcu. W 2010 r. natomiast wśród małżeństw pozostających w separacji w 77,4% opieka nad dzieckiem została powierzana matce, 19,4% razem matce i ojcu, a 3,2% ojcu.

5.3. Rozwody

5.3. Divorces

Rozwód (Divorce) rozwiązanie związku małżeńskiego przez odpowiedni sąd w formie przewidzianej prawem.

W 2020 r. w województwie lubuskim sądy orzekły o rozpadzie 1145 związków małżeńskich, co stanowiło 2,2% ogółu rozwodów orzeczonych w kraju. W odniesieniu do poprzedniego roku jak i do 2010 r. liczba rozwodów spadła odpowiednio o 35,3% i 40,9%. W kraju liczba rozwodów spadła w odniesieniu do poprzedniego roku o 21,7% i w stosunku do 2010 r. o 16,5%. Blisko $\frac{3}{4}$ rozwodów dotyczy mieszkańców miast. Wzrasta jednak odsetek rozwodów na wsi, który wyniósł 26,6% wobec 22,9% w 2010 r. Zauważalny jest również wzrost odsetka rozwodów z powództwa męża; w 2020 r. było to 34,1% rozwodów wobec 30,8% w 2010 r.

Tablica 14. Rozwody
Table 14. Divorces

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
OGÓŁEM TOTAL	1937	2087	1770	1145
Z powództwa męża Petition of husband	597	697	599	391
Z powództwa żony Petition of wife	1340	1390	1171	75
w % in %				
W miastach In urban areas	77,1	74,8	74,0	73,4
Na wsiach At rural areas	22,9	25,2	26,0	26,6

Współczynnik rozwodów

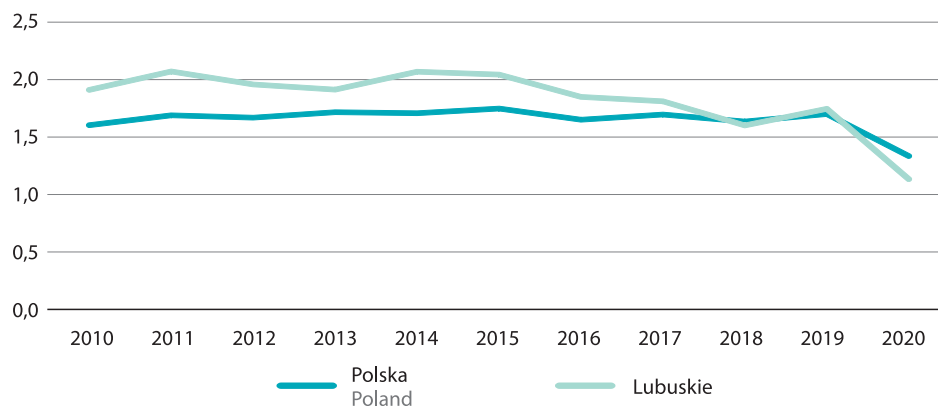
Divorces rate

W 2020 r. współczynnik rozwodów w województwie lubuskim wyniósł 1,13 (w 2010 r. – 1,91), przy wartości wskaźnika w kraju – 1,33 (w 2010 r. - 1,61). W przekroju województw najwyższy współczynnik rozwodów notowano w województwie dolnośląskim (1,72) i kujawsko-pomorskim (1,65), a najniższy w województwie opolskim i świętokrzyskim (1,11) oraz podkarpackim (0,95).

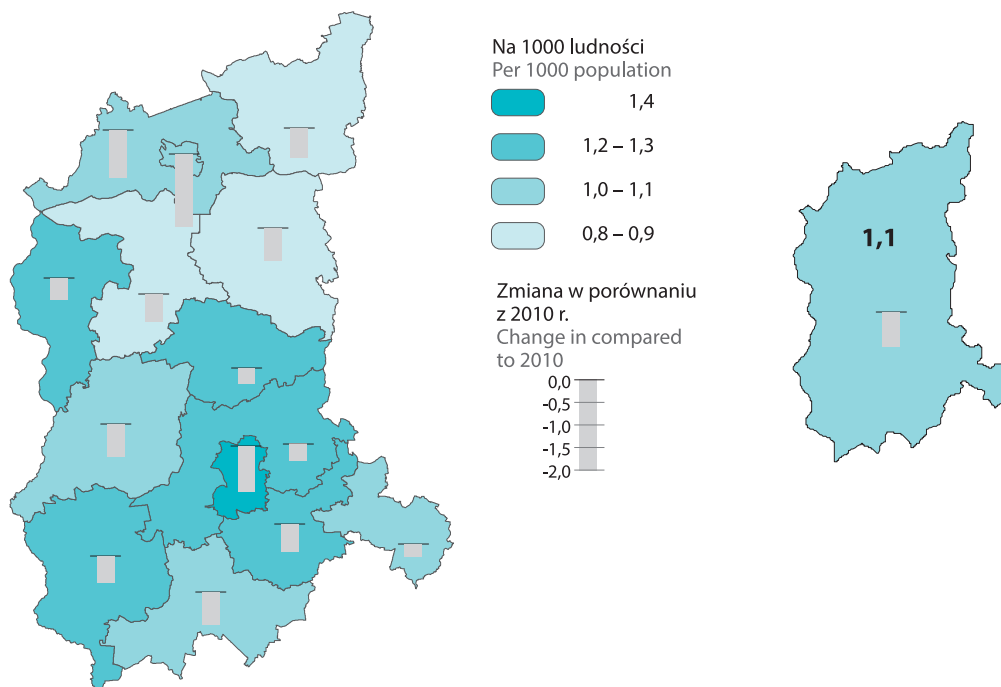
W miastach województwa lubuskiego wartość współczynnika była wyższa i wyniosła 1,28, natomiast na obszarze wiejskim ukształtowała się na poziomie 0,86. Zróżnicowanie wskaźników na obszarze miejskim i wiejskim zmniejszyło się w porównaniu z 2010 r., kiedy wartość wskaźnika w miastach wynosiła 2,33, podczas gdy na terenach wiejskich 1,20.

Współczynnik rozwodów (divorces rate) stosunek liczby rozwodów orzeczonych w danym okresie (zazwyczaj roku) do liczby ludności w połowie okresu lub średniej liczby ludności – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności)

Wykres 13. Współczynnik rozwodów
Chart 13. Divorces rate

Mapa 19. Rozwody według powiatów w 2020 r.
Map 19. Divorces by powiats in 2020

Liczba rozwodów na 1000 zawartych małżeństw w 2020 r. wyniosła 326 i była niższa niż w latach 2010 (327) i 2019 (387). Spośród powiatów i miast na prawach powiatu najwyższe wartości tego wskaźnika zanotowano w Zielonej Górze (433 rozwodów na 1000 zawartych małżeństw) i w powiecie żarskim (398). Wysokie wartości wskaźnika odnotowano także m.in. w powiecie świebodzińskim (358) oraz nowosolskim (351). W 2020 r. liczba rozwodów na 1000 zawartych małżeństw spadła i była o 61 niższa niż w 2019 r. oraz o 1 w stosunku do notowanej w 2010 r. Wzrost wskaźnika w porównaniu z 2010 r. zanotowano w większości powiatów, w tym największy w powiecie wschowskim (o 108 pkt.) i świebodzińskim (o 87 pkt.).

Spadek liczby rozwodów na 1000 małżeństw zawartych wystąpił m.in w Gorzowie Wlkp. (o 164) i w powiecie żagańskim (o 47).

Najwyższą wartość współczynnika rozwodów zanotowano w Zielonej Górze (1,37). Wyższą od średniej wojewódzkiej wartość wskaźnika notowano także w powiecie żarskim (1,33) oraz nowosolskim i ślubickim (po 1,24). Najniższe wartości współczynnika rozwodów zaobserwowano w powiatach: krośnieńskim (0,95), strzelecko-drezdeneckim (0,86), sulęcińskim (0,85) oraz międzyrzeckim (0,82). Spadek wskaźnika rozwodów w odniesieniu do 2010 r. zanotowano we wszystkich powiatach oraz miastach na prawach powiatu – najwyższy w Gorzowie Wlkp. (z 2,68 w 2010 r. do 1,06 w omawianym roku). Najniższy zanotowano w powiecie wschowskim (z 1,35 w 2010 do 1,06 w 2020).

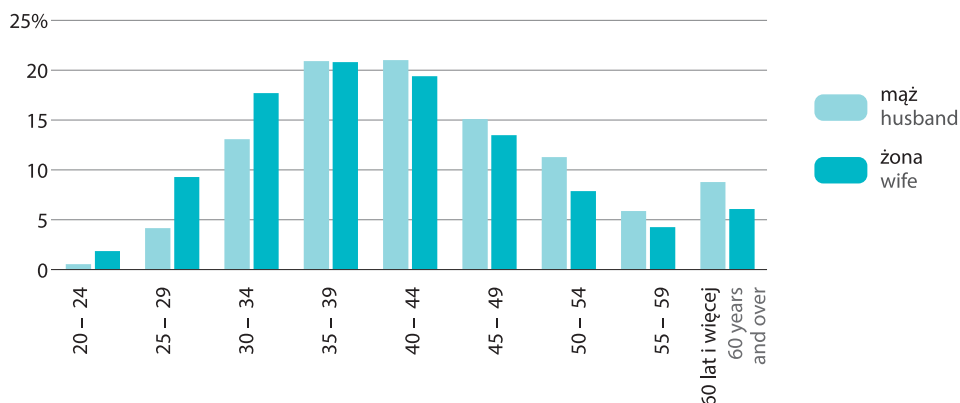
Rozwody według płci i wieku

Divorces by sex and age

W 2020 r. spośród rozwodzących się małżeństw największy odsetek stanowiły rozwody osób, które w momencie zawarcia małżeństwa miały 20-24 lat; kobiety z tej grupy wieku stanowiły 42,7% ogółu rozwiedzionych kobiet, natomiast mężczyźni – 32,8%. W 2010 r. było to odpowiednio 52,1% i 48,4%. Wysoki odsetek stanowiły również osoby, które zawarły małżeństwo w wieku 25-29 lat (27,2% rozwodzących się kobiet i 33,8% mężczyzn). W miarę wzrostu wieku osób zawierających małżeństwa odsetek rozwodów maleje.

W 2020 r. najczęściej rozwiązanych małżeństw zanotowano w grupie osób, które w momencie wniesienia powództwa miały 35-39 lat (kobiety z tej grupy wieku stanowiły 20,7% ogółu rozwodów, natomiast mężczyźni – 20,8%). W strukturze osób rozwiedzionych wysoki był również udział osób, które wniosły pozew o rozwód w wieku 40-44 lata (19,3% rozwodzących się kobiet i 20,9% mężczyzn). W młodszych oraz starszych od omawianych grupach wieku osób wnoszących pozew o rozwód, odsetek rozwodów maleje. W 2010 r. najczęściej osób wnoszących pozew o rozwód notowano w grupie wieku 30-34 lata (19,1% ogółu rozwodów wśród kobiet i 18,7% wśród mężczyzn).

Wykres 14. Rozwody według wieku małżonków w momencie orzeczenia rozwodu w 2020 r.
Chart 14. Divorces by age of spouses at the time of divorce in 2020

Rozwody według poziomu wykształcenia

Divorces by education level

W 2020 r. spośród mężczyzn rozwodzących się największą grupę (odpowiednio 36,9% i 34,0% wszystkich rozwodów) stanowili mężczyźni z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim. Z kolei spośród rozwodzących się kobiet 34,9% stanowiły kobiety z wykształceniem średnim, a 32,1% - z wykształceniem wyższym. Udział rozwodów pomiędzy małżonkami o tym samym poziomie wykształcenia w ogólnej licz-

bie rozwodów w województwie wyniósł 46,3%, tj. wzrósł w odniesieniu do 2010 r. o 0,5 p. proc. Rozwody osób z wykształceniem średnim stanowiły w województwie 15,5% wszystkich rozwiązanych małżeństw, z zasadniczym zawodowym 14,3%, z wyższym 13,9%, a z podstawowym i gimnazjalnym – 2,2%.

Znaczny odsetek rozwodów stanowiły przypadki, w których żona miała wykształcenie średnie, a mąż zasadniczo zawodowe (13,4% ogółu rozwodów) oraz w przypadkach, gdy żona miała wykształcenie wyższe, a mąż średnie (12,6% rozwodów). W odniesieniu do 2010 r. nastąpiła stosunkowo niewielka zmiana w strukturze wykształcenia osób rozwiedzionych. Wyraźny jest wzrost odsetka kobiet z wykształceniem wyższym wśród rozwódek (z 19,6% w 2010 r. do 32,1% w 2020 r.).

Rozwody według okresu trwania małżeństwa

Divorces by duration of marriage

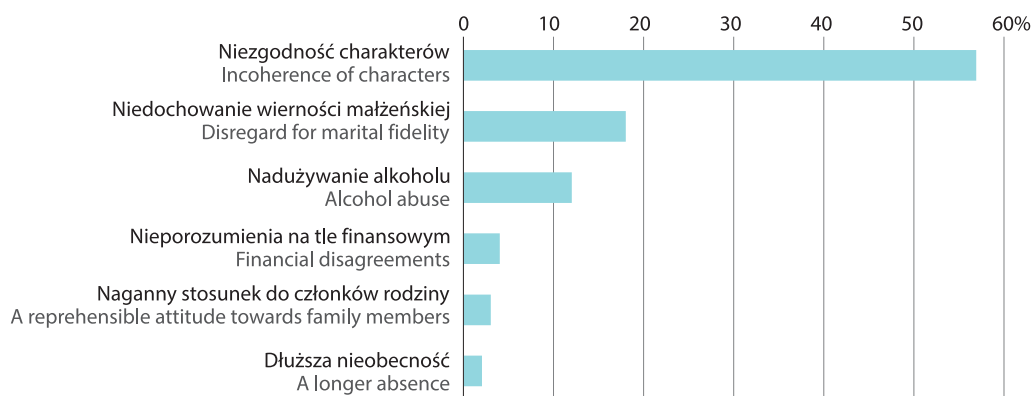
W 2020 r. najczęściej rozwodów odnotowano wśród małżeństw trwających 5-9 lat (21,3% ogółu rozwodów). Znaczny odsetek rozwodów dotyczył małżeństw trwających 10-14 lat (17,6%), 2-4 lata (13,2%) oraz 15-19 lat (12,7%). W porównaniu z 2010 r. największy wzrost odsetka rozwodów odnotowano wśród małżeństw trwających 5-9 lat (o 3,3 p. proc.) oraz wśród małżeństw trwających 10-14 (z 15,9% w 2010 r. do 17,6 obecnie). Zmniejszył się natomiast odsetek rozwodów wśród małżeństw trwających 25-29 lat oraz 2-4 lat (o 1,6 p. proc.), 15-19 lat (o 2,3 p. proc.).

Rozwody według przyczyn rozkładu pożycia małżeńskiego oraz winy stron

Divorces by causes of marriages dissolution and guilt of spouses

Główną przyczyną rozkładu pożycia małżeńskiego w dalszym ciągu była niezgodność charakterów, która wystąpiła w przypadku 57,0% ogółu orzeczonych rozwodów (wobec 36,8% w 2010 r.). W porównaniu z 2010 r. zmniejszył się odsetek rozwodów z powodu niedochowania wierności małżeńskiej i wyniósł 18,0% wobec 25,2% w 2010 r.) oraz z powodu nadużywania alkoholu (12,0% wobec 17,1%).

Wykres 15. Rozwody według wybranych przyczyn rozpadu pożycia małżeńskiego w 2020 r.
Chart 15. Divorces by selected causes of the breakdown of marriage in 2020

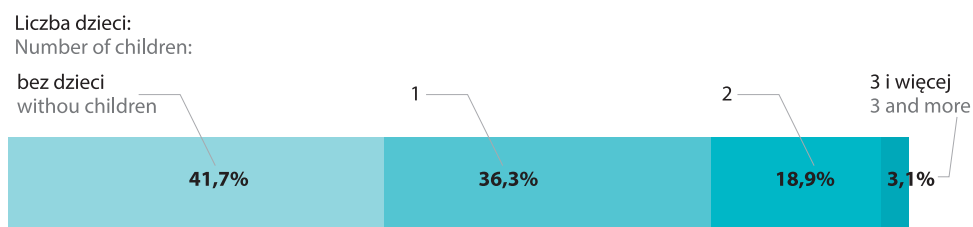
W 2020 r. większość małżeństw rozwodzących się (79,6% wobec 71,9% w 2010 r.) zostało rozwiązanych bez orzekania o winie. Zmniejszył się odsetek rozwodów orzeczonych z winy męża (do 12,2% wobec 18,9% w 2010 r.), z winy żony (do 3,1% wobec 4,3%), ale zwiększył się odsetek rozwodów orzeczonych z winy obydwu stron (do 5,2% wobec 4,9%).

Rozwody według liczby dzieci

Divorces by number of children

W 2020 r. spośród rozwodzących się małżeństw największy odsetek stanowiły małżeństwa nie posiadające dzieci (41,7% ogółu rozwodów). Znaczny odsetek rozwodów dotyczył małżeństw z jednym dzieckiem (36,3%). Udział małżeństw wielodzietnych w ogóle rozwodzących się małżeństw maleje wraz z rosnącą liczbą dzieci. Małżeństw z dwójką dzieci stanowiły 18,9% ogółu rozwiedzionych małżeństw, natomiast z trójką i więcej dzieci 3,1%. W porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost udziału małżeństw bezdzietnych (o 0,9 p. proc.) w ogóle rozwiedzionych małżeństw oraz małżeństw z jednym dzieckiem (o 0,4 p. proc.). Zmniejszył się natomiast odsetek małżeństw z dwójką dzieci (o 0,8 p. proc.) oraz z trójką i więcej dzieci (o 0,4 p. proc.).

Wykres 16. Rozwody w 2020 r. według liczby małoletnich dzieci
Chart 16. Divorces in 2020 by a number for underage children

W 2020 r. sądy w województwie lubuskim najczęściej powierzały sprawowanie opieki nad dziećmi obojgu rodzicom (64,3%). W 30,1% przypadków wykonywanie władzy rodzicielskiej po rozwodzie sąd powierzył matce, a w 3,4% przypadków ojcu. Dla porównania w 2010 r. w większości przypadków sądy powierzały sprawowanie opieki nad dziećmi matce (70,4%), natomiast obojgu rodzicom w przypadku 22,6% rozwiedzionych, podczas gdy ojcu 5,3%.

Tablica 15. Powierzenie wykonywania władzy rodzicielskiej po rozwodzie w 2020 r.
Table 15. Entrusting the exercise of parental authority after divorce in 2020

Liczba dzieci Number of children	Ogółem Total	Wykonywanie władzy rodzicielskiej powierzono Entrusting the exercise of parental authority to				Dziecko powierzono Child was entrusted to	
		matce mother	ojcu father	razem matce i ojcu both ma- ther and father	oddzielnie matce i ojcu separately mother and father	rodzinie zastępczej foster family	placówce wychowawczej educatio- nal institu- tion
OGÓŁEM TOTAL	667	201	23	429	10	3	1
1 dziecko 1 child	416	113	13	289	-	-	1
2 dzieci 2 children	216	76	10	125	3	2	-
3 dzieci i więcej 3 children and more	35	12	-	15	7	1	-

Rozdział 6. Migracje

Chapter 6. Migration

Migracje wewnętrzne i zagraniczne są zjawiskiem demograficznym decydującym, obok ruchu naturalnego, o stanie i zmianach liczby ludności w województwie. W 2020 r. aktywność migracyjna ludności w województwie lubuskim spadła zarówno w porównaniu z poprzednim rokiem, jak i w relacji do 2010 r. Migracje rozumiane jako suma napływu i odpływu ludności zmniejszyły się w stosunku do poprzedniego roku o 17,6%, a w relacji do 2010 r. o 15,1%. W ruchu wewnętrznym aktywność migracyjna ludności wzrosła odpowiednio o 6,0% i 3,9%. W przypadku migracji zagranicznych, ruch wędrowny był o 24,6% mniejszy niż w poprzednim roku, a w porównaniu z 2010 r. o 37,6%. W kolejnych latach analizowanego okresu utrzymuje się niekorzystna dla województwa przewaga odpływu ludności nad napływem i w rezultacie ujemne saldo migracji ludności.

Należy podkreślić, że statystyka migracji, na podstawie której omówiono zjawisko przemieszczania się ludności, ujmuje tylko zarejestrowane fakty zmiany miejsca zamieszkania, tj. zameldowania i wymeldowania z pobytu stałego wewnątrz kraju lub za granicę.

6.1. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały

6.1. Internal and international migration for permanent residence

Tablica 16. Migracje wewnętrzne i zagraniczne
Table 16. Internal and international migration

Wyszczególnienie Specification	2010	2015 ^a	2019	2020
Napływ Inflow	13338	11389	13434	11169
Odpływ Outflow	13812	12945	14535	11886
Saldo migracji Net migration	-474	-1 556	-1101	-717
na 1000 ludności per 1000 population	-0,46	-1,53	-1,09	-0,71

^a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
^a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

W 2020 r. napływ ludności do województwa lubuskiego w ruchu wewnętrznym i zagranicznym wyniósł 11,2 tys. osób, tj. o 16,9% mniej niż w 2019 r. i o 16,3% mniej w porównaniu z 2010 r. Współczynnik napływu ludności (napływ na 1000 ludności) wyniósł 11,06 wobec 13,26 w 2018 r. i 13,04 w 2010 r.

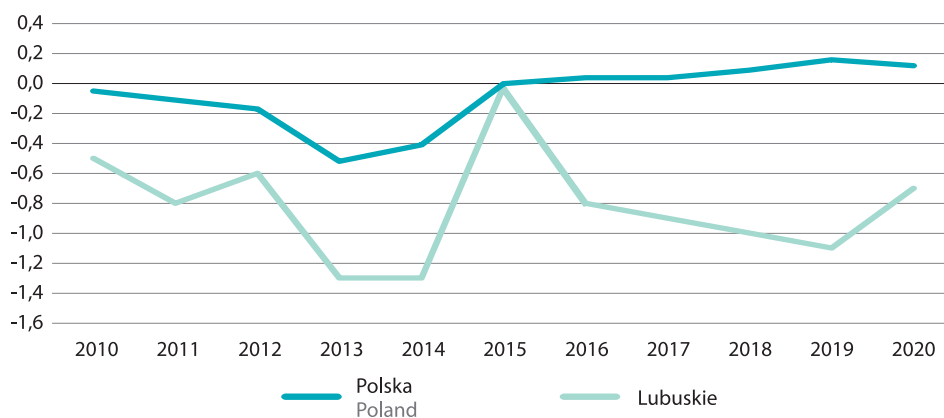
Odpływ migracyjny ludności z województwa lubuskiego wyniósł 11,9 tys. osób, tj. o 18,2% mniej niż przed rokiem i o 13,9% mniej w stosunku do notowanego w 2010 r. Współczynnik odpływu ludności zmniejszył się z 13,50 w 2010 r. i 14,35 w 2019 r. do 11,77 w 2020 r.

W rezultacie, podobnie jak w poprzednich latach, wobec utrzymującej się przewagi odpływu ludności nad napływem, saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w 2020 r. było ujemne i wyniosło minus 0,7 tys. osób. Dodatkowo wskutek większego wzrostu odpływu niż napływu ludności saldo migracji poprawiło się w stosunku do 2019 r. (o 0,4 tys. osób), jednak pogorszyło się w relacji do 2010 r. (o 0,2 tys. osób).

Saldo migracji na pobyt stały (Net migration for permanent residence) różnica między liczbą osób, które przybyły na stałe do danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie a liczbą osób, które wyjechały na stałe z danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie.

Współczynnik salda migracji w 2020 r. wyniósł minus 0,71 wobec minus 1,09 w 2019 r. i minus 0,46 w 2010 r. Tym samym województwo lubuskie pozostało w grupie 11 województw, w których zanotowano ubytek migracyjny ludności, przy czym ubytek ten był mniejszy niż w większości województw z ujemnym saldem migracji. Mniejszy ubytek ludności niż w województwie lubuskim zanotowano w województwach: zachodniopomorskim i łódzkim, w których współczynnik salda migracji wyniósł odpowiednio: minus 0,35 i minus 0,68. Największy ubytek migracyjny ludności wystąpił w województwach we wschodniej części kraju: lubelskim (minus 2,06 na 1000 ludności), świętokrzyskim (minus 1,64) i warmińsko-mazurskim (minus 1,47). W grupie województw, które charakteryzuje nadwyżka napływu ludności nad odpływem pozostały województwa: mazowieckie, pomorskie, dolnośląskie, małopolskie i wielkopolskie. Współczynnik salda migracji w tych województwach wyniósł od 0,50 (w województwie wielkopolskim) do 2,25 (w mazowieckim) i we wszystkich poprawił się w stosunku do notowanych w latach 2010 i 2019.

Wykres 17. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 osób
Chart 17. Internal and international migration net per 1000 population

W 10 powiatach województwa lubuskiego saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały było ujemne. Największy ubytek ludności zanotowano w powiecie żagańskim, w którym współczynnik salda migracji wyniósł minus 4,02. W grupie powiatów o znacznym ubytku ludności znalazły się także powiaty: strzelecko-drezdenecki – minus 3,77, wschowski – minus 3,33 i sulęciński – minus 3,08. W czterech powiatach, w których zanotowano ujemne saldo migracji, ubytek migracyjny ludności pogłębił się zarówno w porównaniu z 2019 r. jak i 2010 r. Są to powiaty: sulęciński, świebodziński, żagański i miasto Gorzów Wlkp. W powiatach – nowosolskim, międzyrzeckim i krośnieńskim notowany ubytek ludności w 2020 r. był natomiast dużo mniejszy niż w 2019 i 2010 r.

Podobnie jak w latach 2010 i 2019, dodatnie saldo migracji na pobyt stały zanotowano w powiecie gorzowskim (6,1), mieście na prawach powiatu Zielona Góra (2,5) oraz w powiecie zielonogórskim (2,3). W porównaniu z 2019 r. współczynnik salda migracji poprawił się w powiecie zielonogórskim i gorzowskim. W wyjątkowej sytuacji jest powiat słubicki, w którym wartość współczynnika salda migracji w 2020 r. jest dodatnia (0,9), podczas gdy zarówno w 2019 i 2010 notował on wartości ujemne. W relacji do 2010 r. poprawa współczynnika wystąpiła w pięciu powiatach – krośnieńskim, międzyrzeckim, nowosolskim, słubickim i w Zielonej Górze.

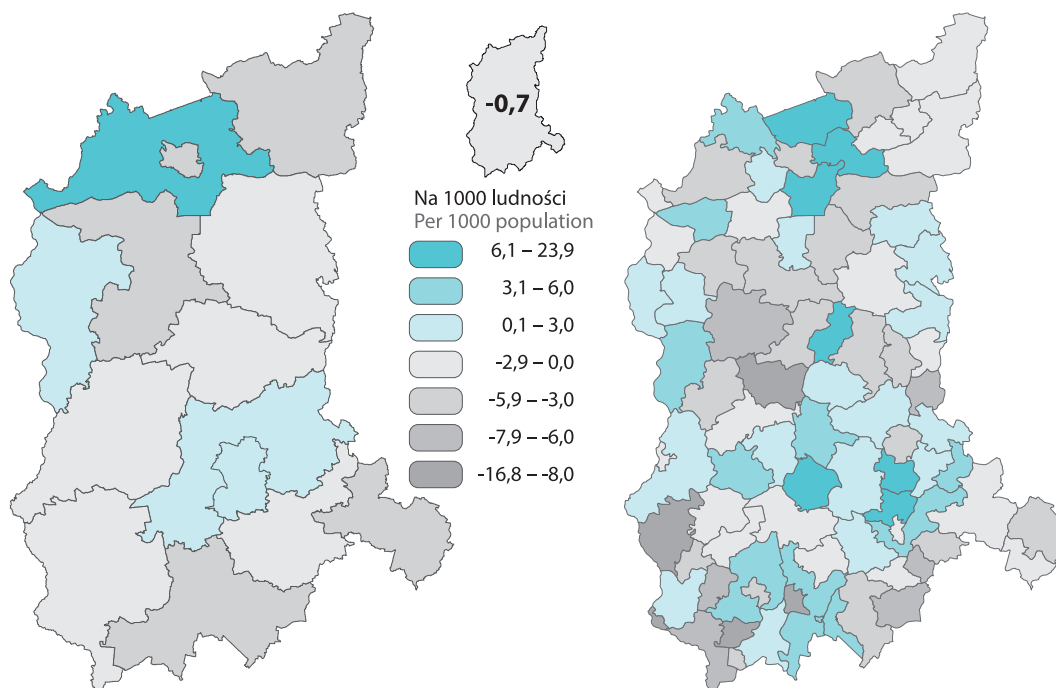
Spośród gmin województwa lubuskiego w 47 zanotowano ubytek migracyjny ludności. W gminie o największym ubytku – Łęknica – współczynnik salda migracji wyniósł minus 16,84. Drugą ze względu na niską wartość współczynnika salda migracji gminą w województwie była gmina Brody z współczynnikiem na poziomie minus 9,50. W grupie 10 gmin o największym ubytku ludności na 1000 mieszkańców znalazło się także 5 gmin z południowej części województwa: Wymiarki, Lipinki Łużyckie, Niegosławice, Bytom Odrzański oraz miasto Żagań.

Najwyższy współczynnik salda migracji zanotowano w trzech gminach powiatu gorzowskiego: Santok (23,93), Deszczno (17,13), Kłodawa (11,46) oraz w sąsiadującej z Zieloną Górą gminie Zabór (15,17). Wysoką wartość współczynnika zanotowano także w gminach Otyń (9,68), Lubrza (9,26), Świdnica (7,85) i Bobrowice (4,42).

W porównaniu z 2010 r. w 44 gminach współczynnik salda migracji pogorszył się, w tym w 14 z wartości dodatniej (oznaczającej nadwyżkę migracyjną ludności) na ujemną (wskazującą ubytek ludności). Zjawisko to wystąpiło m. in. w przypadku gmin miejsko-wiejskich: Babimost, Bytom Odrzański, Ośno Lubuskie, Nowe Miasteczko, Krosno Odrzańskie, Sława, a także gmin wiejskich: Lipinki Łużyckie, Tuplice, Siedlisko, Przewóz, Brzeźnica, Krzeszyce i Łagów.

Spośród 38 gmin, w których współczynnik salda migracji poprawił się w porównaniu z 2010 r., w 18 wartość współczynnika zmieniła się z ujemnej na dodatnią. Były to m. in. gminy miejsko-wiejskie: Słubice, Lubniewice, Czerwieńsk, Sulechów, Cybinka, Iłowa, Trzciel, Małomice, jak też gminy wiejskie: Pszczew, Skąpe, Gubin, Dąbie i Bobrowice.

Mapa 20. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały według powiatów i gmin w 2020 r.
Map 20. Internal and international migration for permanent residence by powiats and gminas in 2020

6.2. Migracje wewnętrzne

6.2. Internal migration

Migracje wewnętrzne (Internal migration) zmiany miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy, w tym: w przypadku gmin miejsko-wiejskich; zmiany miejsca zamieszkania w obrębie gminy; z terenów wiejskich na miejskie lub odwrotnie.

Tablica 17. Migracje wewnętrzne
Table 17. Internal migration

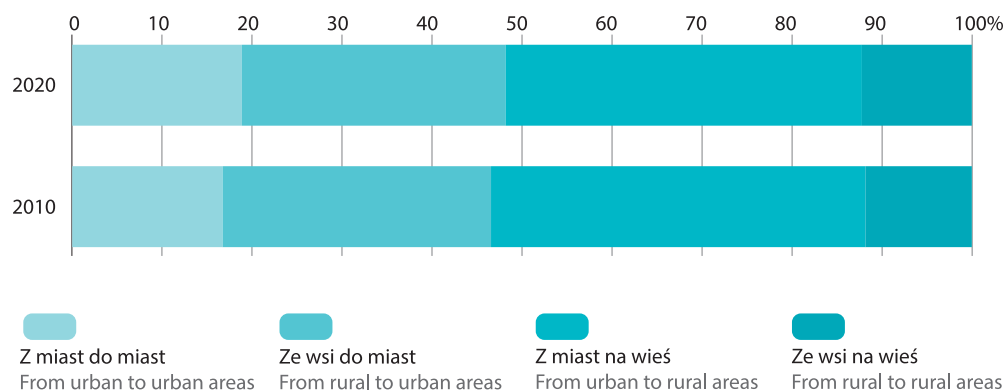
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Napływ Inflow	12781	10959	12901	10759
z tego samego województwa from the same voivodship	9528	8207	9656	8090
z innych województw from other voivodships	3253	2752	3245	2669
Odływ Outflow	13255	11852	14146	11601
do tego samego województwa to the same voivodship	9528	8207	9656	8090
do innych województw to other voivodships	3727	3645	4490	3511
Saldo migracji wewnętrznych Internal migration net	-474	-893	-1245	-842
Na 1000 ludności Per 1000 population	-0,46	-0,88	-1,23	-0,83

Napływ Inflow

W 2020 r. napływ ludności do gmin województwa lubuskiego w ramach migracji wewnętrznych wyniósł 10,8 tys. osób, tj. 96,3% łącznego napływu ludności do województwa. W stosunku do poprzedniego roku wielkość strumienia napływu ludności w ramach migracji wewnętrznych zmniejszyła się o 16,6%, a w stosunku do 2010 r. – o 15,8%.

W ruchu wewnętrznym przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie (75,1%), mające wpływ na zmianę liczby mieszkańców poszczególnych gmin i powiatów, jednak nie wpływające na liczbę ludności województwa ogółem. W kategorii migracji wewnątrzwojewódzkich częściej notowano przemieszczenia na wieś niż do miast (51,9% napływu w ruchu wewnątrzwojewódzkim), z tego 76,4% stanowił napływ z miast. Liczba migrujących na wieś zmniejszyła się w porównaniu z 2010 r. o 17,7%, z tego ze wsi o 19,2%, a ze wsi o 12,4%. W grupie migrujących do miast (która stanowiła łącznie 48,1% ogółu migrujących wewnątrz województwa) większość stanowiły osoby przemieszczające się z obszarów wiejskich (60,9%).

Wykres 18. Struktura napływu w ruchu wewnątrzwojewódzkim
 Chart 18. Structure of inflow in the intra-voivodship movement

Napływ w ramach migracji międzywojewódzkich w 2020 r. stanowił 24,8% napływu w ruchu wewnętrznym ogółem. Napływ ten zmniejszył się w porównaniu z poprzednim rokiem o 17,8% oraz w relacji do 2010 r. – o 18,0%.

Główne strumienie napływu ludności do województwa lubuskiego wiodą z województw ościennych, tj. dolnośląskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego (łącznie 65,5% napływu w ruchu międzywojewódzkim). Wielkość strumienia napływu z tych województw zmniejszyła się w stosunku do 2010 r. o 0,8 p. proc.

Odływ Outflow

Odływ ludności w ruchu wewnętrznym w województwie lubuskim wyniósł w 2020 r. 11,6 tys. osób. W porównaniu z poprzednim rokiem wielkość strumienia odpływu w ruchu wewnętrznym zmniejszyła się o 18,0%, a w stosunku do 2010 r. – o 12,5%.

Odływ w ruchu wewnątrzwojewódzkim stanowił 69,7% strumienia odpływu ludności w ruchu wewnętrznym. Pozostałe 30,3% stanowił odpływ w ruchu międzywojewódzkim. W porównaniu z 2019 r. odpływ ludności do innych województw zmniejszył się o 21,8%, a w stosunku do 2010 r. – o 5,8%.

Główne strumienie odpływu ludności z województwa lubuskiego wiodą do województw ościennych, tj. dolnośląskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego (łącznie 74,4% odpływu w ruchu międzywojewódzkim). Wielkość strumienia odpływu z tych województw zmniejszyła się w stosunku do 2010 r. o 8,8 p. proc.

Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały Net internal migration for permanent residence

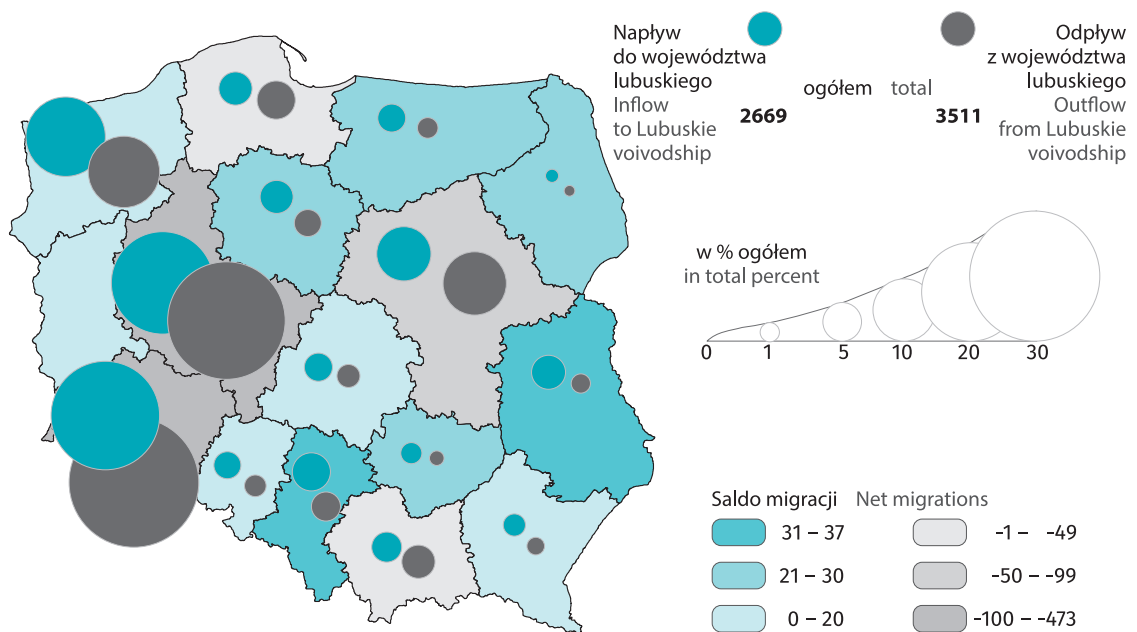
Saldo migracji wewnętrznych w województwie determinują migracje międzywojewódzkie. W 2020 r., podobnie jak we wszystkich latach prezentowanego okresu, napływ ludności do województwa lubuskiego był mniejszy niż odpływ. W rezultacie saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w województwie lubuskim było ujemne, na poziomie minus 0,8 tys. osób.

W 2020 r. saldo migracji wewnętrznych zmniejszyło się w porównaniu z 2019 r., kiedy zanotowano jego najwyższą wartość – minus 1245 osób. W porównaniu z 2010 r., kiedy saldo migracji wewnętrznych wynosiło minus 474 osoby, w 2020 r. wielkość salda zwiększyła się prawie dwukrotnie.

Na ujemne saldo migracji w ruchu wewnętrznym w największym stopniu wpłynęła nadwyżka odpływu ludności nad napływem w ruchu pomiędzy województwem lubuskim i wielkopolskim (saldo w wysokości minus 0,5 tys. osób) oraz lubuskim i dolnośląskim (minus 0,4 tys.). Więcej osób na stałe wyjeżdża niż przyjeżdża także w ruchu pomiędzy województwem lubuskim i województwami: mazowieckim, małopolskim, pomorskim. W przypadku pozostałych województw notowano przewagę napływu ludności do województwa lubuskiego nad odpływem. Najwyższe dodatnie saldo migracji wewnętrznych zanotowano w przypadku ruchu migracyjnego pomiędzy województwem lubuskim i: podlaskim, warmińsko-mazurskim, śląskim i lubelskim (saldo migracji wyniosło od 28 do 37 osób).

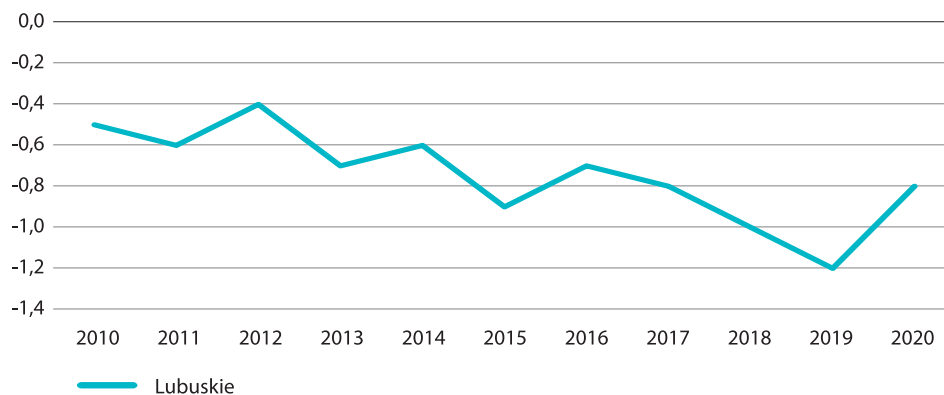
W porównaniu z 2010 r. znaczne pogorszenie salda migracji wewnętrznych zanotowano w ruchu między województwem lubuskim i dolnośląskim (z 18 osób w 2010 r. do minus 398) oraz zachodniopomorskim (ze 140 osób do 6). Pogorszenie wielkości salda migracji wewnętrznych zanotowano także w przypadku ruchu pomiędzy województwem lubuskim a województwami: łódzkim, podkarpackim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim. Znacznie poprawiło się natomiast saldo migracji międzywojewódzkich w relacji z województwem mazowieckim (z minus 200 do minus 99).

Mapa 21. Migracje międzywojewódzkie do i z województwa lubuskiego w 2020 r.
Map 21. Interoivodship migration to and from Lubuskie voivodship in 2020

Województwo lubuskie mieści się w grupie 11 województw, w których w 2020 r. zanotowano ujemne saldo migracji wewnętrznych. Największy bezwzględny ubytek ludności w ruchu wewnętrznym zanotowano w województwie: lubelskim, w którym saldo migracji wewnętrznych wyniosło minus 4,7 tys. osób. Znaczny ubytek migracyjny charakteryzował także województwa: śląskie (minus 3,3 tys.), podkarpackie (minus 2,2 tys.), świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie (minus 2,1 tys. każde). Ujemne, ale niższe niż w województwie lubuskim saldo migracji wewnętrznych zanotowano w województwach: opolskim i zachodniopomorskim (po minus 0,7 tys. osób). Z kolei dodatnie saldo migracji wewnętrznych notowano w 5 województwach: wielkopolskim, dolnośląskim, małopolskim, pomorskim i mazowieckim, na poziomie od 1,5 tys. do 10,4 tys. osób.

Wykres 19. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności
 Chart 19. Net internal migration per 1000 population

W przeliczeniu na 1000 ludności saldo migracji wewnętrznych wyniosło minus 0,8 wobec minus 1,23 w 2019 r. i minus 0,46 w 2010 r. W 6 województwach wskaźnik ten przyjmował wartość niższą niż w województwie lubuskim, w tym w województwie lubelskim na poziomie minus 2,23 na 1000 ludności i świętokrzyskim – minus 1,74. W grupie 5 województw o dodatniej wartości wskaźnika mieściły się województwa: mazowieckie (1,92) i pomorskie (1,63).

6.3. Migracje zagraniczne

6.3. International migration

Migracje zagraniczne (International migration) wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Tablica 18. Migracje zagraniczne
 Table 18. International migration

Wyszczególnienie Specification	2010	2019	2020
Imigracja Immigration	557	533	410
Emigracja Emmigration	557	389	285
Saldo migracji Net migration	0	144	125
na 1000 ludności per 1000 population	0,00	0,14	0,12

Imigracja

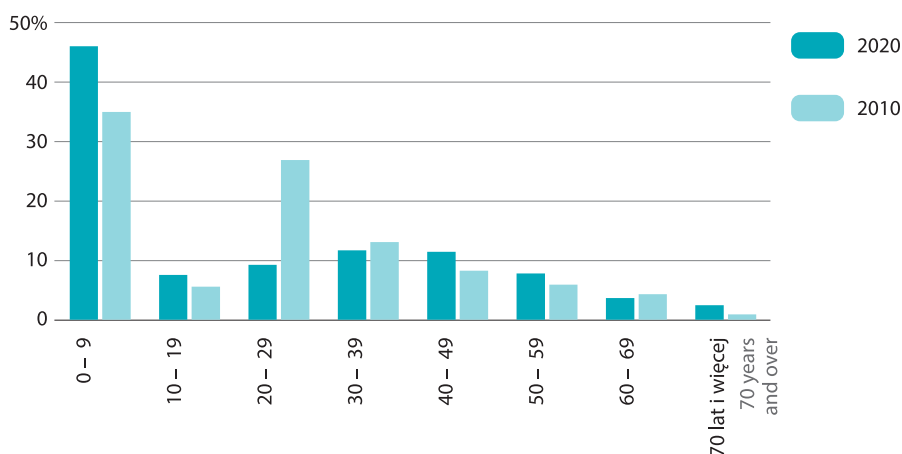
Immigration

W 2020 r. napływ ludności do województwa lubuskiego w ramach migracji zagranicznych wyniósł 0,4 tys. osób i był o 23,1% mniejszy niż w 2019 r. W porównaniu z 2010 r. napływ z zagranicy zmniejszył się o 26,4%. W przeliczeniu na 1000 ludności liczba zameldowań z zagranicy na pobyt stały wyniosła 0,41 wobec 0,53 w 2019 r. i 0,54 w 2010 r. W Polsce wskaźnik ten także ukształtował się na poziomie 0,35, wobec 0,44 w 2019 r. i 0,40 w 2010 r.

W populacji imigrantów w województwie lubuskim 54,6% stanowili mężczyźni. Ich liczba zmniejszyła się w stosunku do 2019 r. o 29,6% oraz o 33,5% w porównaniu z 2010 r. Liczba kobiet przyjeżdżających na stałe do województwa z zagranicy była o 13,0% mniejsza niż przed rokiem i o 15% mniejsza niż w 2010 r.

Spośród osób przyjeżdżających z zagranicy, zameldowanych na pobyt stały w województwie lubuskim największą grupę stanowiły dzieci w wieku do 9 lat (46,0%). Ich udział w strukturze imigrantów zwiększył się w relacji do 2010 r. – o 11,0 p. proc. W strukturze imigrantów według grup wieku zwiększył się także udział osób w wieku 35-54 lata (o 6,1 p.proc. do 21,7%). Odsetek imigrantów z pozostałych grup wieku zmniejszył się w stosunku do 2010 r., najbardziej w przypadku osób w wieku 25-29 lat (o 10,5 p. proc. do 7,1%).

Wykres 20. Struktura imigrantów według grup wieku
Chart 20. Structure of immigrants by groups of age

Z ogółu imigrantów w województwie 97,5% stanowiły osoby przyjeżdżające z krajów europejskich, w tym najwięcej z Niemiec (41%), z Wielkiej Brytanii (16,8%), z Ukrainy (13,0%) i z Holandii (5,5%).

W porównaniu z 2010 r. odsetek imigrantów przyjeżdżających do lubuskiego z krajów Europy zwiększył się o 8,9 p. proc. Odsetek imigrantów z Niemiec wzrósł o 15,5 p. proc., z Ukrainy o 9,8 p.proc., natomiast zmniejszył się udział imigrantów z Niderlandów (o 0,4 p. proc.) i z Wielkiej Brytanii (o 18,8 p. proc.).

Emigracja Emmigration

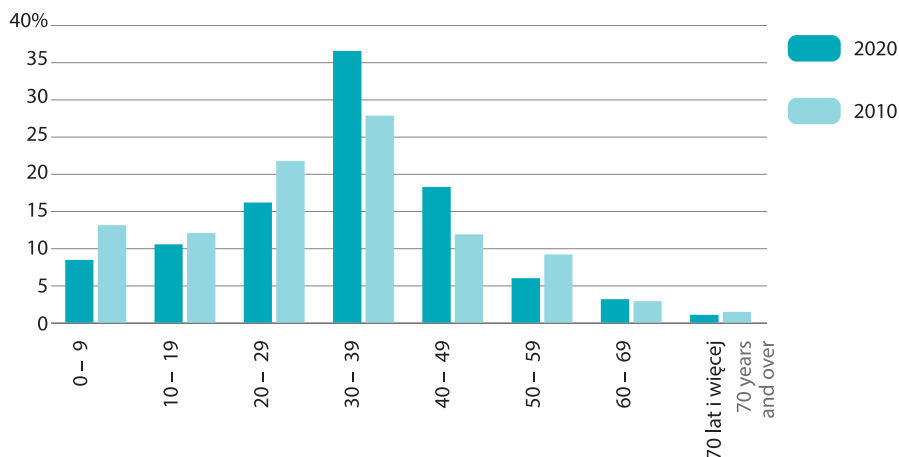
Odpyły ludności z województwa lubuskiego za granicę wyniósł 0,3 tys. osób i był o 26,7% mniejszy niż w poprzednim roku oraz o 48,8% mniejszy w porównaniu z 2010 r.

W przeliczeniu na 1000 ludności liczba wymeldowań za granicę wyniosła 0,28 wobec 0,38 w 2019 r. i 0,54 w 2010 r. W Polsce wskaźnik ten był niższy niż w województwie i wyniósł 0,23 wobec 0,28 w 2019 r. i 0,45 w 2010 r.

Spośród osób wyjeżdżających na stałe za granicę 54,7% stanowili mężczyźni. Odsetek mężczyzn w strukturze emigrantów zmniejszył się w stosunku do 2019 r. o 1,3 p. proc., a jednocześnie w stosunku do 2010 r. zwiększył się o 13,1 p. proc. Odsetek emigrujących kobiet zmniejszył się w porównaniu do 2010 r. o 13,1 p. proc., wobec wzrostu w stosunku do poprzedniego roku o 1,3 p. proc.

W strukturze emigrantów z województwa lubuskiego według grup wieku, największy odsetek stanowiły osoby w wieku 30-39 lat (36,5% ogółu wyjeżdżających za granicę, tj. o 8,7 p. proc. więcej niż w 2010 r.). Zwiększył się odsetek osób w wieku 40-49 lat – o 6,4 p. proc. Zmniejszył się natomiast odsetek dzieci do 14 roku życia – o 3,9 p. proc. oraz osób powyżej 50 roku życia – o 3,3 p. proc.

Wykres 21. Struktura emigrantów według grup wieku
Chart 21. Structure of emigrants by groups of age

Z ogółu emigrantów w województwie 97,2% stanowiły osoby wyjeżdżające do krajów europejskich, w tym najwięcej do Niemiec (45,8%), do Wielkiej Brytanii (20,9%) i do Holandii (12,6%). Spośród kierunków spoza Europy, najwięcej emigrantów wyjechało z województwa lubuskiego do krajów Ameryki Północnej, łącznie 2,1% ogółu emigrantów w województwie.

W porównaniu z 2010 r. odsetek emigrantów wyjeżdżających z lubuskiego do krajów Europy zwiększył się o 4,7 p. proc. Odsetek osób wyjeżdżających na stałe do Niemiec wzrósł o 4,4 p. proc. i do Holandii – o 0,8 p. proc., natomiast zmniejszył się udział emigrantów wyjeżdżających do Wielkiej Brytanii (o 9,0 p. proc.). Zmniejszył się także odsetek emigrantów wyjeżdżających do Stanów Zjednoczonych – o 2,5 p. proc.

Saldo migracji zagranicznych International migration net

W 2020 r. napływ ludności do województwa lubuskiego na pobyt stały z zagranicy był większy niż odpływ za granicę. W rezultacie kolejny rok z rzędu zanotowano nadwyżkę imigracji nad emigracją wyrażoną dodatnim saldem migracji zagranicznych w wysokości 125 osób. Dla porównania, w 2019 r. saldo migracji zagranicznych wyniosło 144 osoby, a w 2010 r. – 0, co oznacza, że odpływ ludności został zrównoważony napływem.

Na dodatnie saldo migracji zagranicznych znacząco wpłynęło saldo migracji dzieci (tj. osób z grupy wieku 0-14 lat), które wyniosło 172 osoby oraz osób w wieku 45 lat i więcej – 35 osób. Jednocześnie w pozostałych grupach wieku saldo migracji zagranicznych było ujemne, w tym w przypadku osób w wieku 30-39 lat sięgało minus 56 osób, w grupie osób w wieku 40-44 lata – saldo wyniosło minus 12 osób.

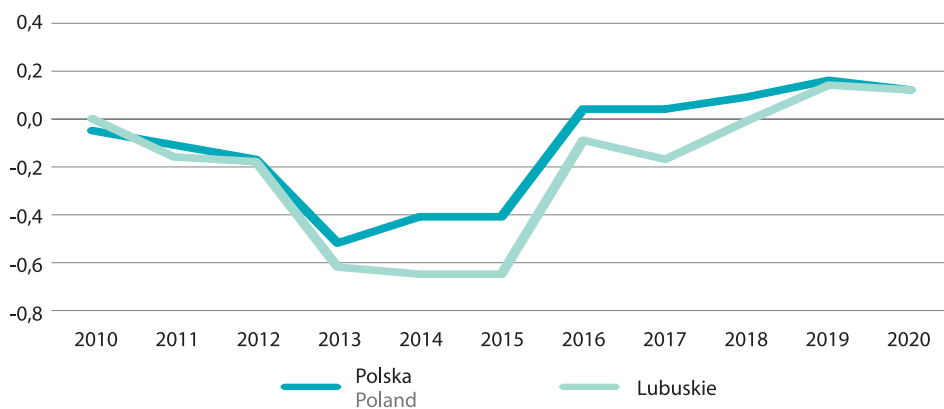
Biorąc pod uwagę główne kierunki migracji, dodatnie saldo migracji zagranicznych zanotowano m.in. w ruchu pomiędzy województwem lubuskim a: Ukrainą (saldo migracji zagranicznych wyniosło 52 osoby), Niemcami (37 osób), Irlandią (16 osób), Białorusią (12 osób) i Wielką Brytanią (9 osób).

Nadwyżka emigracji nad imigracją wystąpiła m.in. w kierunku województwo lubuskie i Holandia (minus 13 osoby), Szwecja (minus 6 osób), czy Szwajcaria (minus 3 osoby).

W 2020 r. saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności wyniosło 0,12 wobec minus 0,14 w 2019 r. i 0,00 w 2010 r.

Pod względem wartości tego wskaźnika województwo lubuskie zajęło 7 lokatę w kraju. Najniższe saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności zanotowano w województwie opolskim (minus 0,38). Ujemne saldo zanotowano także w województwie śląskim (minus 0,04 na 1000 ludności). W pozostałych województwach saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności było dodatnie, w tym najwyższe w województwie podlaskim (0,33), a nieco niższe w województwach: mazowieckim (0,32) i dolnośląskim (0,19). Wyższe niż w województwie lubuskim saldo migracji zagranicznych zanotowano także w województwach małopolskim, lubelskim i podkarpackim.

Wykres 22. Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności
Chart 22. International migration net per 1000 population

Rozdział 7. Analiza potencjału demograficznego jednostek terytorialnych województwa lubuskiego

Chapter 7. Demographic potential analysis territorial units of the Lubuskie voivodship

W poprzednich rozdziałach przedstawiono dane i wskaźniki ilościowe dotyczące stanu i struktury ludności, procesów starzenia się, ruchu naturalnego oraz migracji ludności. Z zaprezentowanych danych wynika, że w województwie lubuskim od lat systematycznie maleje liczba ludności, zarówno ze względu na notowany ujemny przyrost naturalny jak i ujemne saldo migracji. Intensyfikują się także procesy starzenia ludności. W tej części opracowania dokonano klasyfikacji gmin i powiatów województwa lubuskiego na podstawie charakterystyk zachodzących procesów demograficznych. Aby przedstawić zróżnicowanie przestrzenne tych procesów wykorzystano trzy narzędzia. Procesy związane ze starzeniem się społeczeństwa stanowią podstawę klasyfikacji dokonanej zgodnie z koncepcją Trójkąta Osanna. Przyrost rzeczywisty ludności, uwzględniający wzajemne powiązanie pomiędzy przyrostem naturalnym i saldem migracji stanowi podstawę typologii gmin województwa lubuskiego wg Webba. Podsumowaniem analiz dokonanych w opracowaniu jest analiza taksonomiczna, pozwalająca stworzyć ranking powiatów z wykorzystaniem syntetycznej zmiennej określającej potencjał demograficzny powiatów województwa lubuskiego.

7.1. Trójkąt Osanna

7.1. Osann Triangle

Jednym ze sposobów przedstawienia poziomu zróżnicowania procesów starzenia się w powiatach lubuskich jest tzw. trójkąt Osanna. Jest to metoda badania, która pozwala na stwierdzenie podobieństw i różnic powiatów na podstawie trzech cech badanej zmiennej. Trójkąt Osanna buduje się w układzie współrzędnych, którego osiami są boki trójkąta równobocznego charakteryzujące udziały ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w powiatach województwa lubuskiego. W efekcie struktura ekonomicznych grup wieku w powiatach wyraża położenie odpowiadającego jej punktu, który znajduje się w miejscu przecięcia się trzech linii równoległych do trzech boków trójkąta. Trójkąt jest podzielony na sześć typów określających moment rozwoju struktury wieku ludności. Powiaty sklasyfikowano jako młode demograficznie, stabilne demograficznie lub starzejące się demograficznie. W każdej kategorii lokują się dwa zróżnicowane typy powiatów.

Tablica 19. Ludność według ekonomicznych grup wieku na podstawie typologii trójkąta Osanna w 2020 r.
Table 19. Population by economic age groups based on Osann triangle typology in 2020

Typ Type	Ludność w wieku Population at age			Ludność w stadium Population at a stage of
	przedprodukcyjnym pre-working age	produkcyjnym working age	poprodukcyjnym post-working age	
	w % in %			
II	>18,1	<59,8	<22,1	Młodości demograficznej Demographic youth
III	>18,1	>59,8	<22,1	
I	>18,1	<59,8	>22,1	Stabilności demograficznej Demographic stablization
IV	<18,1	>59,8	<22,1	
V	<18,1	>59,8	>22,1	Starości demograficznej Demographic ageing
VI	<18,1	<59,8	>22,1	

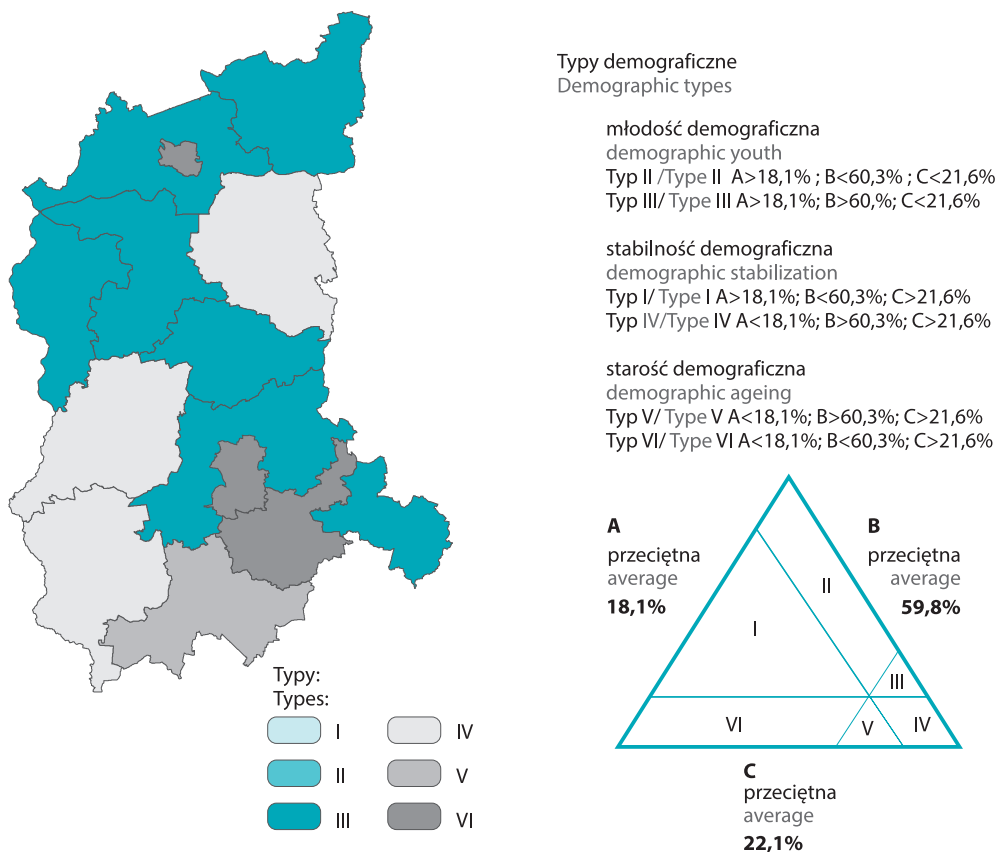
Od 2015 r. do 2018 r. wg klasyfikacji Trójkąta Osanna województwo lubuskie lokowało się w grupie województw młodych demograficznie (typu III). Od 2019 r. można je określić jako stabilne demograficznie, typu IV.

Wynika to z większego niż przeciętnie w Polsce udziału osób w wieku produkcyjnym (59,8% wobec 59,5% w kraju), mniejszego natomiast udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym (odpowiednio: 18,1% wobec 18,2% i 22,1% wobec 22,3%).

W województwie lubuskim w 2020 r., podobnie jak przed rokiem, dominują powiaty młode demograficznie, typu III. W tej grupie znalazły się powiaty gorzowski, słubicki, strzelecko-drezdenecki, sulęciński, świebodziński, wschowski i zielonogórski. W głównej mierze wynika to z większego niż przeciętnie w województwie udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz mniejszego niż przeciętnie w województwie udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. W kategorii powiatów stabilnych demograficznie można wyróżnić w 2020 r. powiaty żarski, krośnieński i międzyszecki (typ IV). Starość demograficzna charakteryzuje natomiast powiat żagański (typ V) oraz powiat nowosolski i miasta na prawach powiatu – Zieloną Górę i Gorzów Wielkopolski (typ VI).

W porównaniu z rokiem ubiegłym poprawiła się sytuacja demograficzna w powiecie międzyszeckim, który z powiatu starzejącego się został zaliczony do grupy powiatów stabilnych demograficznie. Pogorszyła się natomiast sytuacja powiatu nowosolskiego, który z powiatu o stabilnej demograficznie sytuacji, stał się powiatem starym demograficznie.

Mapa 22. Kwalifikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku na podstawie typologii trójkąta Osanna w 2020 r.
 Map 22. Qualification of powiats by economic age groups based on Osann triangle typology in 2020

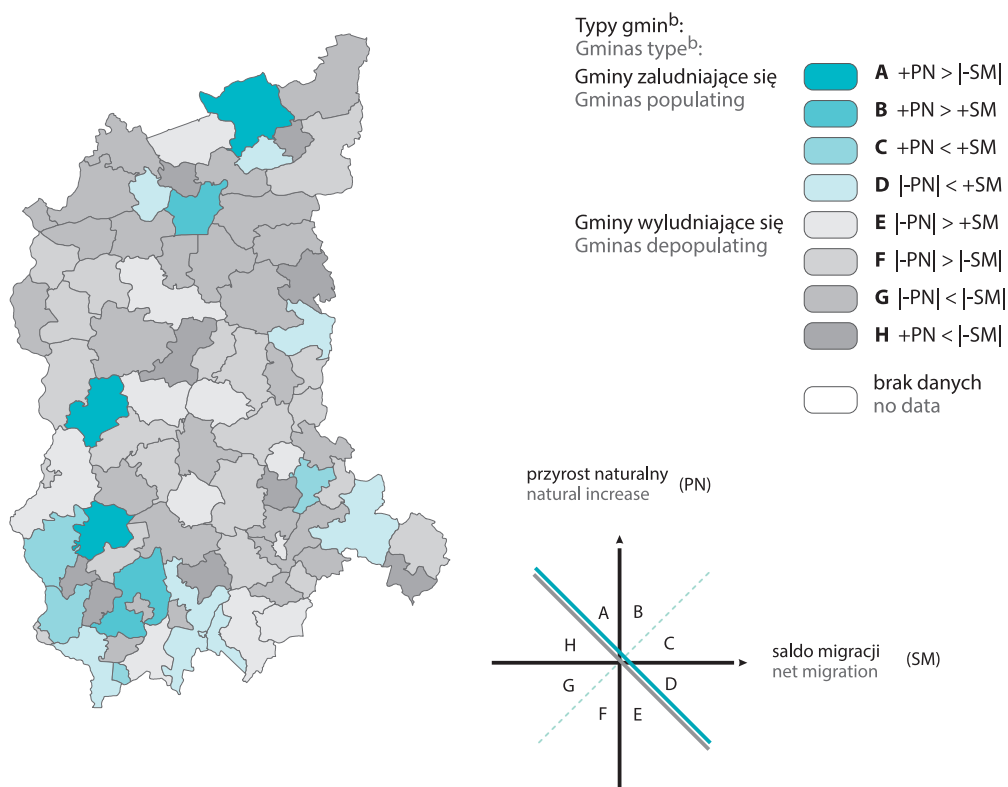

7.2. Typologia demograficzna gmin według Webba

7.2. Webb demographic typology of gminas

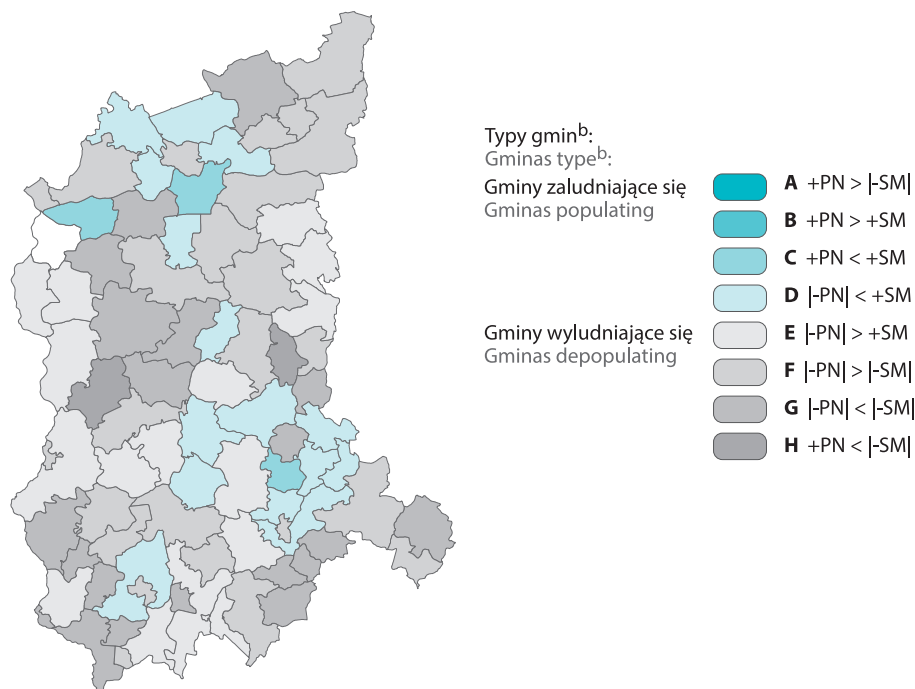
Na podstawie wzajemnego powiązania wskaźników ruchu naturalnego oraz salda migracji w gminach województwa lubuskiego dokonano zaproponowanej przez J. W. Webba klasyfikacji gmin, odnoszącej się do agregacji badanych jednostek pod względem ruchu rzeczywistego ludności – rzeczywistego ubytku lub przyrostu. Typologia demograficzna jednostek przestrzennych według Webba, wyróżnia 8 podstawowych typów gmin oznaczonych literami od A do H. Metoda ta przeprowadzana jest w układzie współrzędnych: na horyzontalnej osi odkłada się wartości współczynnika salda migracji, na wertykalnej zaś – wartości współczynnika przyrostu naturalnego. Pierwsze cztery typy A – D, charakteryzują jednostki aktywne demograficznie, czyli takie, które można uznać za rozwojowe; natomiast typy E – H oznaczają jednostki nieaktywne, w których ubywa ludności. Najkorzystniejszą sytuację demograficzną mają jednostki zaliczone do typów B i C, ponieważ charakteryzuje je zarówno dodatnie saldo migracji, jak i dodatni przyrost naturalny. W najgorszej sytuacji znajdują się gminy z grup F i G, dla których wartości obydwu procesów składających się na przyrost rzeczywisty są ujemne. Dokonana charakterystyka pozwala na wyznaczenie obszarów rozwojowych i depopulacyjnych oraz określa czy rozwój demograficzny analizowanych jednostek terytorialnych jest zróżnicowany przestrzennie.

Mapa 23. Typy rozwoju ludnościowego gmin według metody Webba^a w 2020 r.
Map 23. Types of population progress in gminas according to Webb's method^a in 2020

a Patrz uwagi metodologiczne b Uszeregowane według typów.
a See methodological notes b Listed according to types.

Mapa 24. Typy rozwoju ludnościowego gmin według metody Webba^a w 2020 r.
 Map 24. Types of population progress in gminas according to Webb's^a method in 2020

a Patrz uwagi metodologiczne b Uszeregowane według typów.
 a See methodological notes b Listed according to types.

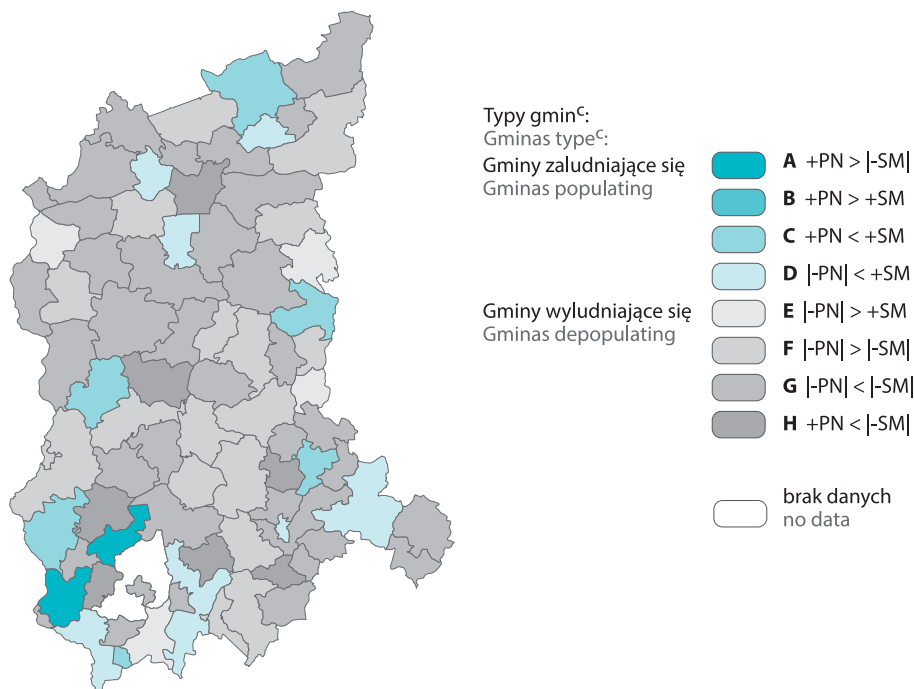
W województwie lubuskim w 2020 r. dominują gminy z niekorzystną sytuacją demograficzną, charakteryzujące się ubytkiem rzeczywistym ludności.

Ubytek rzeczywisty ludności odnotowano w większości (63) gmin lubuskich. W grupie gmin typu E, w których ujemny przyrost naturalny dominuje nad dodatnim saldem migracji znalazło się 16 gmin. Ujemny przyrost naturalny połączony z ujemnym saldem migracji, czyli typy F i G oznaczają najbardziej znaczący demograficzny regres. Typ F, najliczniej reprezentowany, charakteryzuje 25 gmin - są to gminy z ubytkiem naturalnym i migracyjnym populacji, z przewagą ujemnego przyrostu naturalnego. Z kolei typ G, tworzy 20 gmin. W gminach tego typu można zanotować wyższe wartości ujemnego salda migracji od ujemnego przyrostu naturalnego. Ostatni z wyróżnionych typów - typ H - charakteryzuje dwie gminy: Maszewo i Szczaniec. Charakteryzuje go ujemne saldo migracji, które nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

W 2020 r. w kategorii gmin aktywnych, rozwojowych, które charakteryzuje rzeczywisty przyrost ludności lokuje się 18 gmin województwa lubuskiego. Żadna z lubuskich gmin nie reprezentuje typów A i B, gmin typu C, gdzie dodatni przyrost naturalny jest mniejszy niż dodatnie saldo migracji zaliczyć można 3 gminy (Deszczno, Zabór, Słońsk). Z kolei grupę D tworzy 15 gmin. Jest to grupa, gdzie dodatnie saldo migracji przewyższa ujemny przyrost naturalny.

W porównaniu z rokiem 2019 r. zmieniła się sytuacja 55 gmin. Cztery gminy dotąd aktywne demograficznie, w 2020 r. zostały zaklasyfikowane jako nieaktywne - są to gminy Słubice, Babimost i Żagań oraz miasto Zielona Góra. W kategorii gmin aktywnych znalazły się także cztery gminy, które zmieniły swoją pozycję w ciągu roku - Słońsk, Świdnica, Santok i Lubrza, chociaż pozostały nadal aktywne demograficznie. W siedmiu gminach nieaktywnych demograficznie, w których zanotowano rzeczywisty ubytek ludności w 2019 r. w 2020 r. zmieniła się sytuacja i sklasyfikowane są jako gminy typu D. Są to Kargowa, Czerwieńsk, gmina wiejska Żary, Kolsko, gmina wiejska Nowa Sól, Bojadła i Sulechów. Regresywny charakter, chociaż w innym typie zanotowano w 40 gminach.

Mapa 25. Typy rozwoju ludnościowego gmin według metody Webba^a w 2015^b-2019
 Map 25. Types of population progress in gminas according to Webb's^a method in 2015^b-2019

a Patrz uwagi metodologiczne b Dane za 2015 szacowane wg stanu na 2014. c Uszeregowane według typów.
 a See methodological notes b Data of 2015 calculated on the basis of 2014 . c Listed according to types.

Na podstawie skumulowanych wartości przyrostu naturalnego i salda migracji za lata 2015–2020 można zaobserwować, że procesy demograficzne w gminach województwa lubuskiego mają postępujący depopulacyjny charakter. Spośród 82 gmin, 67 gmin wyludniało się, a 15 zaludniało się w wyniku oddziaływania przyrostu naturalnego oraz salda migracji.

Spośród gmin o charakterze rozwojowym w przypadku 6 wartości obydwu omawianych miar były dodatnie, są to gminy – Świdnica, Żagań, Deszczno, Zabór, Santok i Kłodawa. W 55 gminach o charakterze depopulacyjnym przyrost naturalny i saldo migracji były ujemne. Najlepsza sytuacja wystąpiła w gminie Deszczno, gdzie na każdy 1000 ludności przybyły 102 osoby (9 z przyrostu naturalnego i 93 z migracji), a najgorsza – w gminie Łęknica, gdzie na 1000 ludności ubyło 59 osób (9 w wyniku ubytku naturalnego i 50 w wyniku migracji).

7.3. Analiza taksonomiczna

7.3. Taxonomic analysis

Potencjał demograficzny jest istotnym czynnikiem determinującym rozwój regionów. Najczęściej jest on definiowany jako impuls rozwojowy tkwiący w stanie i strukturze ludności oraz charakterze procesów demograficznych. Potencjał demograficzny województwa lubuskiego jest zróżnicowany przestrzennie, co już w szczegółowo omówionych wymiarach zostało opisane we wcześniejszych częściach opracowania. W celu wyznaczenia powiatów o wyższym i niższym potencjale demograficznym zastosowano metodę porządkowania liniowego (taksonomia) według Hellwiga.

Celem tak definiowanej wielowymiarowej analizy porównawczej (WAP) jest konstrukcja syntetycznego wskaźnika, odzwierciedlającego kryterium wartościowania powiatów pod względem cech decydujących o potencjale demograficznym powiatów.

Procedura konstrukcji syntetycznego wskaźnika potencjału demograficznego determinowana jest wieloma czynnikami. Przede wszystkim zależy ona od charakteru zmiennych diagnostycznych i skali ich pomiaru oraz od procedury normalizacyjnej i formuły agregacji zmiennych. Wartości zmiennej syntetycznej są szacowane na podstawie obserwacji cech diagnostycznych opisujących badane obiekty, które poddają się obserwacji. Syntetyczne mierniki zastępują opis obiektów przy użyciu zbioru cech diagnostycznych opisanych za pomocą jednej zagregowanej wielkości. Umożliwiają zatem numeryczny opis złożonych zjawisk, których nie można bezpośrednio mierzyć.

Potencjał demograficzny powiatów województwa lubuskiego analizowany będzie z wykorzystaniem zestawu następujących zmiennych charakteryzujących stan ludności i procesy demograficzne:

- współczynnik dynamiki demograficznej;
- stopa przyrostu ludności;
- współczynnik obciążenia demograficznego;
- przyrost naturalny na 1000 ludności;
- saldo migracji na 1000 ludności;

Analizie zostały poddane zmienne charakteryzujące średnie parametry demograficzne dla lat 2015-2020. Przed przystąpieniem do analiz potencjału demograficznego zmienne o charakterze destymulant zostały przekształcone na stymulanty (współczynnik obciążenia demograficznego). Ponadto wszystkie zmienne zostały zestandaryzowane, aby wyeliminować nieprawidłowości, jakie mogą wynikać z heterogeniczności zastosowanych jednostek pomiaru. Wszystkie zestandaryzowane miary odnoszono do wyznaczonego wzorca, tworzonego przez najbardziej optymalny zestaw wartości tych parametrów.

Obliczona ogólna miara potencjału demograficznego Z. Hellwiga może być podstawą stworzenia rankingu oraz wyodrębnienia grup powiatów o zróżnicowanym poziomie rozwoju demograficznego. Ranking opracowano przez uszeregowanie powiatów województwa lubuskiego pod względem wartości wskaźnika syntetycznego za lata 2015-2020. Najwyższe pozycje w rankingu pod względem wartości potencjału demograficznego uzyskały: powiat gorzowski, miasto Zielona Góra i powiat ślubicki natomiast powiat żagański, żarski i strzelecko-drezdenecki. Z przeprowadzonej analizy wynika, że potencjał demograficzny w województwie lubuskim jest kształtowany przede wszystkim przez ruchy wędrownicze ludności oraz naturalny przyrost lub ubytek ludności.

Wartości syntetycznej miary określającej potencjał demograficzny pozwalają także na przyporządkowanie powiatów województwa lubuskiego do czterech klas. Przynależność powiatu do określonej klasy uzależniono od poziomu potencjału demograficznego z wykorzystaniem schematu opartego o średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe stworzonej zmiennej syntetycznej. Klasy można scharakteryzować w następujący sposób:

- Klasa I – powiaty o najwyższym poziomie potencjału demograficznego;
- Klasa II – powiaty o wysokim poziomie potencjału demograficznego;
- Klasa III – powiaty o niskim poziomie potencjału demograficznego;
- Klasa IV – powiaty o najniższym poziomie potencjału demograficznego.

Tablica 20. Grupy według poziomu wielkości wskaźnika syntetycznego w 2020 r.
Table 20. Groups by the level of synthetic ratio in 2020

Wyszczególnienie	Grupy według poziomu wielkości wskaźnika syntetycznego Groups by the level of synthetic ratio	Specification
Grupa I	$S_I \geq 0,41$	Group I
Grupa II	$0,27 \leq S_{II} < 0,41$	Group II
Grupa III	$0,22 \leq S_{III} < 0,27$	Group III
Grupa IV	$0,22 < S_{IV}$	Group IV

Pod względem przynależności do wyróżnionych klas potencjału rozwojowego w województwie lubuskim najniższy poziom charakteryzuje powiaty strzelecko-drezdenecki, zielonogórski, żagański i żarski.

Powiatami o niskim potencjale rozwojowym są natomiast powiaty krośnieński i nowosolski oraz miasto Gorzów Wielkopolski. Do kategorii powiatów o wysokim potencjale rozwojowym zaliczają się powiaty sulęciński, międzyrzecki, i wschowski. Powiat gorzowski, słubicki, świebodziński i miasto Zielona Góra reprezentują poziom najwyższy potencjału demograficznego za lata 2015-2020. Oznacza to, że uśrednione wartości miar demograficznych osiągnęły na wskazanym obszarze były najbardziej korzystne.

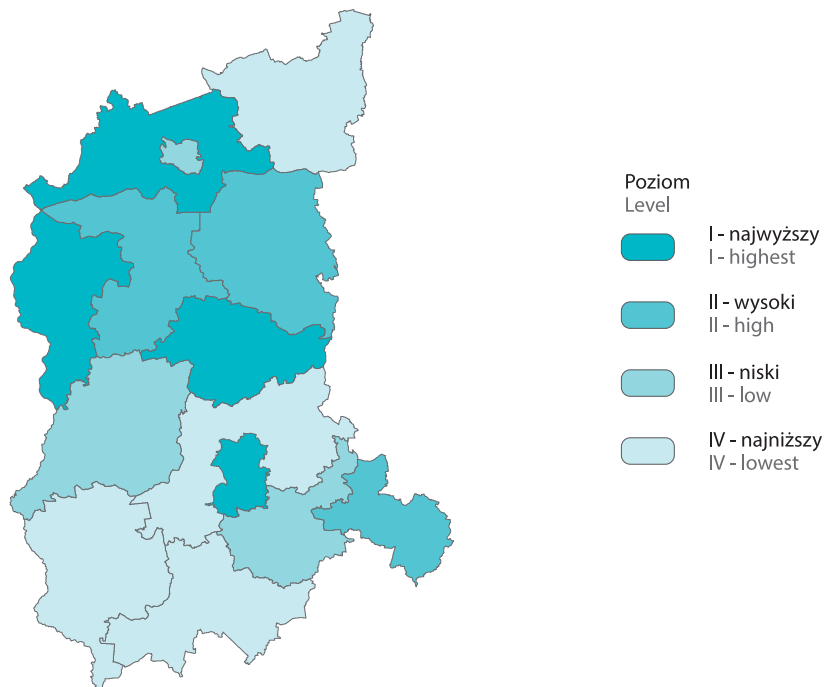
Tablica 21. Ranking powiatów według wartości potencjału demograficznego w latach 2015-2020

Table 21. Ranking of powiats by according to the demographic potential in 2015-2020

Wyszczególnienie Specification	Wartość miary potencjału demograficznego Demographic potential value	Pozycja rankingowa Rank
Powiaty: Powiats:		
Gorzowski	0,65	1
Krośnieński	0,26	8
Międzyrzecki	0,34	6
Nowosolski	0,23	10
Słubicki	0,48	3
Strzelecko-drezdenecki	0,21	12
Sulęciński	0,29	7
Świebodziński	0,43	4
Wschowski	0,22	11
Zielonogórski	0,02	14
Żagański	0,16	13
Żarski	0,38	5
Miasta na prawach powiatu: Cities with powiats status:		
Gorzów Wlkp.	0,23	9
Zielona Góra	0,53	2

Mapa 26. Poziom potencjału demograficznego w latach 2015-2020

Map 26. Level of demographic potential in 2015- 2020

Uwagi metodologiczne

Dane do publikacji opracowano na podstawie bilansów stanu i struktury ludności zamieszkałej na terenie gminy:

- dane o liczbie i strukturze ludności dla okresów międzyspisowych są sporządzane poprzez przyjęcie wyników spisu powszechnego za bazę wyjściową dla gminy, a następnie naliczanie danych metodą bilansową. Od roku 2010 bilans ludności sporządzany jest dla jednej kategorii ludności.
- rejestru PESEL - o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały;
- sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego - o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- sprawozdawczości sądów okręgowych – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.
- małżeństwa - według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem);
- separacje - według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża);
- rozwody - według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka);
- urodzenia - według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka;
- zgony - według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

Podstawowe pojęcia stosowane w opracowaniu

Stan i struktura ludności

Do ludności **zamieszkałej** w danej jednostce podziału terytorialnego zalicza się ludność zameldowaną na pobyt stały i rzeczywiście tam zamieszkałą oraz ludność przebywającą tam czasowo (zameldowaną na pobyt czasowy ponad 3 miesiące).

Ludność zameldowana na pobyt stały w danej jednostce podziału terytorialnego, ale faktycznie przebywająca w innej jednostce (zameldowana w niej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące) ujmowana jest jako ludność zamieszkała w tej jednostce podziału terytorialnego, w której jest zameldowana na pobyt czasowy.

Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18-44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni - 45-64 lata, kobiety - 45-59 lat. Przez ludność w **wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w **wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w **wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej.

Współczynnik obciążenia demograficznego określa relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności, tj. liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Mediana wieku (wiek środkowy) jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Prognoza ludności do 2050 r. została opracowana na podstawie stanu wyjściowego z dnia 31 XII 2013 r. (w podziale administracyjnym obowiązującym od 1 I 2014 r.).

Starzenie się społeczeństwa

Opracowanie zawiera informacje dotyczące sytuacji demograficznej osób w wieku 65 lat i więcej oraz przewidywane zmiany w strukturze ludności województwa w kolejnych latach. Przedstawiono charakterystykę osób starszych według cech demograficzno-społecznych oraz trendy sytuacji demograficznej w przekroju terytorialnym.

Współczynnik starości określa udział osób powyżej 65 roku życia w populacji.

Indeks starości to relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0-14 lat.

Podwójne starzenie to miara charakteryzująca relację osób w wieku 85 lat i więcej w populacji osób w wieku 65 lat i więcej.

Współczynnik obciążenia demograficznego określa stosunek liczby dzieci (0-14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób w wieku 15-64 lata.

Współczynnik wsparcia międzypokoleniowego określa stosunek pomiędzy ludnością w wieku powyżej 85. roku życia a grupą 50-64 lata.

Ruch naturalny

Analizując dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano następujące informacje:

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (cząstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych wśród kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia wśród kobiet w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15-19 lat; urodzenia wśród kobiet w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45-49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie;

- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmienne współczynniki płodności);
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie;
- **przyrost naturalny ludności** stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie;
- przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

Małżeństwa i rozwody

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Pierwszy związek małżeński dla każdej ze stron - dotyczy wyłącznie osób, których stan cywilny prawny w momencie zawierania małżeństwa określony został jako kawaler oraz panna (małżeństwo kawalera z panną). Stosuje się również wyodrębnienie małżeństwa pierwszego przy przyjęciu kryterium stanu cywilnego kawaler, panna wyłącznie dla jednej z osób zawierających związek małżeński.

Procesy migracyjne

Dane o **migracjach wewnętrznych ludności** opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

Dane o **migracjach zagranicznych** opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

Emigracja definiowana jest jako wyjazdy za granicę w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Imigracja to przyjazdy z zagranicy w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Napływ migracyjny to liczba osób przybyłych do danej jednostki administracyjnej w danym okresie z innego miejsca w kraju. W bieżącej statystyce migracji na pobyt stały, opartej na administracyjnych źródłach danych, napływ do jednostki to liczba osób, które zameldowały się w danym okresie na pobyt stały w tej jednostce. Określenie „napływ” odnosi się do migracji wewnętrznych.

Odływ migracyjny - liczba osób, które opuściły w danym okresie daną jednostkę administracyjną przenosząc się do innych miejscowości w kraju. W bieżącej statystyce migracji na pobyt stały, opartej na administracyjnych źródłach danych, odływ z jednostki oznacza liczbę osób, które zameldowały się w innych jednostkach na pobyt stały a poprzednio były zameldowane w tej jednostce. Określenie „odływ” odnosi się do migracji wewnętrznych.

Saldo migracji jest różnicą liczby osób przybyłych w danym okresie do danej jednostki administracyjnej z innych miejscowości w kraju i liczby osób, które w tym okresie opuściły tę jednostkę przenosząc się do innych miejscowości w kraju (napływ-odływ). W bieżącej statystyce migracji na pobyt stały, opartej na administracyjnych źródłach danych, liczba osób przybyłych do danej jednostki administracyjnej oznacza liczbę osób, które zameldowały się w danym okresie na pobyt stały w tej jednostce; liczba osób, które opuściły tę jednostkę oznacza liczbę osób, które zameldowały się w innych jednostkach na pobyt stały a poprzednio były zameldowane w tej jednostce. Saldo migracji wewnętrznych dla kraju jako całości jest równe 0.

Typologia demograficzna gmin wg Webba

Metoda Webba polega na zakwalifikowaniu badanej jednostki terytorialnej (gminy, powiatu) do jednego z ośmiu typów rozwoju ludności w zależności od znaku i wartości bezwzględnej przyrostu naturalnego i salda migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności. Klasyfikacja Webba wyróżnia:

— cztery typy odnoszące się do jednostek zaludniających się w wyniku:

A – przewagi przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym ($+PN > |-SM|$),

B – przyrostu migracyjnego i jeszcze wyższego przyrostu naturalnego ($+PN > +SM$),

C – przyrostu naturalnego i jeszcze wyższego przyrostu migracyjnego ($+PN < +SM$),

D – przewagi przyrostu migracyjnego nad ubytkiem naturalnym ($|-PN| < +SM$),

— cztery typy odnoszące się do jednostek wyludniających się w wyniku:

E – przewagi ubytku naturalnego nad przyrostem migracyjnym ($|-PN| > +SM$),

F – ubytku migracyjnego i jeszcze większego ubytku naturalnego ($|-PN| > |-SM|$),

G – ubytku naturalnego i jeszcze większego ubytku migracyjnego ($|-PN| < |-SM|$),

H – przewagi ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym ($+PN < |-SM|$).

Typ badanej jednostki określa się odczytując relację obu zmiennych przy wykorzystaniu układu współrzędnych (oraz dodatkowo wprowadzonych przekątnych), w którym oś rzędnych odpowiada wartościom współczynnika przyrostu naturalnego, a oś odciętych wartościom współczynnika salda migracji na pobyt stały.

Methodological notes

Data to the publication are compiled on the basis the balances of the size and structure of the population (living in a gmina).

- data on the number and structure of population for intercensus periods are prepared by adopting the results of the general census as the starting point for the commune, and then calculating the data using the balance method. From 2010, the population balance is prepared for one category of population;
- PESEL register - on internal and international migration of population for permanent residence;
- reporting of civil registry offices - on registered marriages, births and deaths;
- district court reporting - legally valid separations and divorce.
- marriages - according to the place of permanent residence of the husband before the wedding (in the case when the husband lived abroad before the wedding, the place of registration of the wife before the wedding is assumed);
- separations - according to the place of residence of the plaintiff (in case when the plaintiff lives abroad, the spouse's place of residence is assumed, in the case of a compliant application of the parties, the place of residence of the husband is assumed);
- divorces - according to the place of residence of the plaintiff (if the plaintiff lives abroad, the place of residence of the spouse is taken);
- birth - according to the place of permanent residence of a newborn mother;
- deaths - according to the place of permanent residence of the deceased.

Basic concepts used in the study

Population and its structure

The population **residing** in a given administrative unit includes: persons registered there for permanent residence and staying there and persons staying there temporarily (registered in a given administrative unit for a temporary stay for 3 months and over).

People registered for **permanent residence** in a given administrative unit but staying in another unit (registered there for temporary stay over 3 months) are treated as residing in administrative unit, in which they are registered for the temporary stay.

The **working age population** refers to males, aged 18-64, and females, aged 18-59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18-44) and **non-mobility** (i.e. 45-64 for males and 45-59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

The **demographic projection** until 2050 assumes population state as of December 31, 2013 as a starting point, in administrative division valid from January 1, 2014.

The **dependency ratio** defines the relationships between the individual economic age groups of the population, i.e. the number of people in non-working age per 100 people in working age.

Median age of population is a parameter determining border of age which half of population has already exceeded and second half has not reached yet.

Expectancy of life expresses average number of years that a person in a given age shall survive assuming a steady level of mortality in the period for which the table of the expectation of life was worked out.

Ageing processes

The study contains information on the demographic situation of people aged 65 and over and the expected changes in the structure of the Polish population in the following years. The characteristics of older people according to demographic and social characteristics as well as trends of the demographic situation in the territorial cross-section are presented.

Old-age ratio defines the share of people over 65 in the population.

Ageing index is the generational relation of grandparents and granddaughters, what defines the number of people aged 65 and over, per 100 people aged 0-14.

Double ageing is a measure characterizing the relationship of people aged 85 and more in the population aged 65 and over.

The demographic load ratio determines the ratio of the number of children (0-14 years) and older people (65 and more) to the number of people aged 15-64.

The parent support ratio determines the relationship between population over 85 and a group of 50-64 years.

Vital statistics

Data regarding the vital statistics according to territorial division were compiled as follows:

- births - according to the mother's place of permanent residence;
- deaths - according to the place of permanent residence of the deceased.

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15-49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15-19 and from the mothers in the age 50 and over - to the group 45-49.

The reproduction rates:

- **total fertility rate** means the number of children that would be born on average by the woman during the whole her reproductive age (15-49), by assumption, that in particular phases of this period she would give birth the children with the intensity observed in a given year, i.e. the age-specific fertility rates are treated as constant;
- **gross reproduction rate** shows the number of daughters born on average by the woman assuming that she in her reproductive age (15-49) will bear with the intensity characteristic for all women giving births in the year for which the reproduction rate (constant fertility rates) is calculated;
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period;
- **natural increase of the population** means the difference between the number of live births and deaths in a given period;
- **infant** is a child under the age of 1.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

Marriages and divorces

Data on **marriages** take into account marriages concluded in the form provided for by law in civil registry offices. Pursuant to the Act of July 24, 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757), marriages registered under the internal law of the Church or the Religious Union in the presence of a clergyman are also registered in civil registry offices. Marriage included in this form is subject to Polish law and entails the same civil law consequences as a marriage concluded before the head of the civil registry office.

First marriage for each of the parties - applies only to persons whose marital status at the time of entering into marriage was defined as a bachelor and a bride (married couple with a bride). The first marriage is also used when the marital status criterion is adopted, and only for one of those persons who are married.

Migration processes

Data regarding **internal migration of the population** were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

Data regarding **international migration** were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as regarding the removal from registration of people leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

Emigration is defined as traveling abroad to settle (permanent residence) or for temporary stay.

Immigration means arrivals from abroad in order to settle (permanently reside) or for temporary stay.

Migration inflow is the number of people who came to a given administrative unit in a given period from another place in the country. In the current migration statistics for permanent residence, based on administrative data sources, the inflow to the unit is the number of people who are registered in a given period for permanent residence in this unit. The term refers to internal migrations.

Migration outflow means the number of people who left a given administrative unit in a given period moving to other places in the country. In current migration statistics for permanent residence, based on administrative data sources, outflow from the unit means the number of people who registered in other units for permanent residence and who were previously registered in this unit. The term refers to internal migration.

Net migrations refer to the difference in the number of people who arrived in a given administrative unit from other localities in the country and the number of people who left this unit during this period moving to other places in the country (inflow-outflow). In the current statistics of migration for permanent residence, based on administrative data sources, the number of people who came to a given administrative unit means the number of people who registered in a given period for permanent stay in that unit; the number of people who left this unit means the number of people who registered in other units for permanent residence and who were previously registered in this unit. The internal migration balance for the country as a whole is equal to 0.

Demographic typology of communes according to Webb

Webb's method consists in classifying the surveyed territorial unit (gmina, powiat) into one of eight types of population development depending on the sign and absolute value of the natural increase and the migration balance for permanent residence per 1000 population. Webb's classification distinguishes:

— four types for units populated as a result:

A - advantages of natural increase over migration loss,

B - migration increase and even higher natural increase

C - natural increase and even higher migration growth

D - advantages of migration growth over natural loss

— four types referring to units depopulating as a result:

E - advantages of natural loss over migration growth

F - migration loss and even greater natural loss

G - natural loss and even greater migration loss

H - przewagi ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym.

The type of the tested unit is determined by reading the relation of both variables using the coordinate system (and additionally entered diagonals), in which the ordinate axis corresponds to the values of the natural increase rate, and the abscissa axis corresponds to the values of the net migration for permanent residence.